

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
Infotehnoloogia teaduskond

Maris Pulk 211547IAAM

**Prokuratuuri infosüsteemi sihtotstarbeliste
oportuniteedikohustuste määramise analüüs ja
kavandamine**

Magistritöö

Juhendaja: Alari Krist
MSc

Kaasjuhendaja: Kristiina Omuk
MSc

Tallinn 2023

Autorideklaratsioon

Kinnitan, et olen koostanud antud lõputöö iseseisvalt ning seda ei ole kellegi teise poolt varem kaitsmisele esitatud. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, olulised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on töös viidatud.

Autor: Maris Pulk

18.05.2023

Annotatsioon

Magistritöö eesmärgiks on koostada Prokuratuuri infosüsteemi arendusprojekt, mis võimaldab muuta Lääne Ringkonnaprokuratuuris piloteeritud sihtotstarbeliste oportuunitedikohustuste määramisel rakendatud seadus üle-eestiliselt kasutatavaks.

Eesmärgi saavutamiseks lahendatakse pilootprojektis selgunud kitsaskohtadega seoses üleskerkinud probleemid. Kaardistatakse Prokuratuuri strateegilised eesmärgid, äri vajadused- ja nõuded, olemasolevate süsteemide lisaarenduste vajadused ning koostatakse äri- ja süsteemianalüüs.

Magistritöös kasutatakse kasutajakesksete *lean startup*'i ja disainmõtlemise meetodikate elemente.

Magistritöö tulemusena kaardistatakse Lääne Ringkonnaprokuratuuri pilootprojekti ajal kasutatud äriprotsess ning pakutakse välja uus üle-eestilist seaduse rakendamist toetav infotehnoloogiline lahendus. Magistritöö tulemitega lahendatakse seaduse üle-eestilist rakendamist takistanud probleemkohad ning seeläbi on magistritöö eesmärk saavutatud.

Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ning sisaldab teksti 89 leheküljel, 7 peatükki, 24 joonist, 20 tabelit.

Abstract

Analysis and Planning of the Assignment of Targeted Opportunity Obligations in the Information System of the Prosecutor's Office

The aim of the Master's thesis is to prepare a development project for the information system of the Prosecutor's Office, which will make it possible to make the law implemented in the determination of targeted opportunity obligations piloted in the Western District Prosecutor's Office applicable all over Estonia.

In order to achieve the goal, the problems that arose in the pilot project in connection with the identified bottlenecks, will be solved. The strategic goals, business needs and requirements of the Prosecutor's Office, the needs for additional developments of the existing systems are mapped, and a business and system analysis is prepared.

Elements of user-centered *lean startup* and design thinking methodologies are used in the master's thesis.

As a result of the master's thesis, the business process used during the pilot project of the Western District Prosecutor's Office is mapped and a new information technology solution supporting the implementation of the law applied across Estonia is proposed. With the results of the master's thesis, the problems that prevented the Estonian implementation of the law are solved, and thus the goal of the master's thesis has been achieved.

The thesis is in Estonian language and contains 89 pages of text, 7 chapters, 24 figures, 20 tables.

Lühendite ja mõistete sõnastik

AET	Avalik e-toimik, kohustuste tasumise veebikeskkond
API	<i>Application programming interface</i> , rakendusprogrammiliides
AS-IS	Praegune olukord, hetkel olemasolev lahendus
BPMN	<i>Business Process Model and Notation</i> , äriprotsessimudelite loomise notatsioon
<i>Build-measure-learn</i>	Ehita-mõõda-õpi, iduettevõtetes kasutatav mehhanism
ELPL	Eesti Lasterikaste Perede Liit
FURPS	<i>Functionality, Usability, Reliability, Performance, Supportability</i> , tarkvara kvaliteediatribuutide mudel
HTTPS	<i>Hypertext Transfer Protocol Secure</i> , turvaline hüpertexti edastuse protokoll
IS	<i>Information System</i> , infosüsteem
IT	<i>Information Technology</i> , infotehnoloogia
KPI	<i>Key Performance Indicator</i> , võtmemõõdik
<i>Lean</i>	Timmitud lähenemine, säästlikusest juhinduv juhtimismetoodika
<i>Lean startup</i>	Timmitud iduettevõte, säästlikusest juhinduv iduettevõtluse juhtimismetoodika
MoSCoW	<i>Must have, Should have, Could have, Won't have</i> , tarkvaraarenduse nõuete prioritseerimismeetod
MTÜ	Mittetulundusühing
MVP	<i>Minimal Viable Product</i> , minimaalne elujõuline toode
NAP	Nõuete arvestamise programm, riigi rahaliste nõuete haldamise programm
OMTM	<i>One Metric That Matters</i> , kindlal ajahetkel olulisim mõõdik
OO	Objektorienteeritud lähenemisviis
PRIS	Prokuratuuri infosüsteem, menetlusinfosüsteem
REST	<i>Representational State Transfer</i> , tarkvaraarhitektuuri laad

RIK	Registrite ja Infosüsteemide Keskus
SOAP	<i>Simple Object Access Protocol</i> , lihtne andmevahetuse protokoll
TO-BE	Tuleviku olukord, tulevikus loodav lahendus
TOGAF	<i>The Open Group Architecture Framework</i> , ettevõtte arhitektuuri raamistik
UC	<i>Use Case</i> , kasutuslugu
UML	<i>Unified Modeling Language</i> , unifitseeritud modelleerimiskeel
VPN	<i>Virtual Private Network</i> , virtuaalne privaatvõrk
X-tee	Andmevahetuse platvorm turvaliseks andmevahetuseks riigiasutustes ja erasektoriga

Sisukord

Sissejuhatus	13
1 Ülesandepüstitus	16
1.1 Taust ja pilootprojekti kirjeldus	16
1.1.1 Pilootprojekti tulemused	17
1.1.2 Pilootprojekti järelused	18
1.1.3 Pilootprojekti käigus ilmnunud kitsaskohad	18
1.2 Probleemi püstitus	20
1.3 Magistritöö eesmärk ja skoop	20
1.4 Piirangud ja ettekirjutused	22
1.5 Probleemi aktuaalsus ja teema uudsus	22
1.6 Autori roll	23
1.7 Ootused tulemustele	23
2 Kirjanduse ülevaade	25
2.1 <i>Lean startup</i>	25
2.1.1 Klientide arendamine	26
2.1.2 Ehita-Mõõda-Õpi tsükkel	28
2.1.3 Mõõdikud	30
2.1.4 MVP	31
2.2 Disainmõtlemine	31
2.3 Kirjanduse ülevaate järelused ja magistritöös kasutatavad <i>lean startup</i> ja disainmõtlemise elemendid	33
3 Kasutatud meetodid	36
3.1 Arhitektuuri ja kavandatava lahenduse modelleerimine	36
3.2 Nõuete kogumise ja prioritseerimise meetodid	40
3.3 Äriprotsesside modelleerimine ja prototüüpide loomine	41
4 Uurimisvaldkonna kirjeldus	42
4.1 Prokuratuuri lühitutvustus	42
4.1.1 Kriminaalmenetluse lõpetamine oportuniteediga	43
4.2 Prokuratuuri motivatsioonimudel: strateegilised eesmärgid	43

4.3	Prokuratuuri võimekused.....	45
4.4	Prokuratuuri üldine väärtusvoog	47
4.5	AS-IS Lääne Ringkonnaprokuratuuri pilootprojekti protsessikirjeldus	48
4.5.1	AS-IS protsess	50
5	Ärinõuete analüüs	52
5.1	Huvitatud osapoolte analüüs.....	52
5.1.1	MTÜ	52
5.1.2	Prokuratuur ja Prokuratuuri töötaja	55
5.1.3	Riik ja Justiitsministeerium	56
5.1.4	Kohustatud isik.....	56
5.1.5	Ühiskond.....	57
5.2	Üldised ärinõuded.....	58
5.3	Äriinfo mudel ja ärireeglid	59
5.4	Tingimused makseteenuse pakkujale ja makse saaja valimise üldised nõuded ...	60
5.4.1	Makse saaja valimise nõuded	61
5.4.2	Makse saaja valimine pilootprojekti	62
5.4.3	Kavandatava lahenduse makse saaja genereerimise nõuded ja põhimõtted..	62
5.5	Statistikavajaduste kaardistamine.....	63
5.6	Riskianalüüs.....	64
5.7	Sihotstarbeliste oportuuniteedikohustuste määramise võtmemõõdikud	67
6	Kavandatav lahendus sihotstarbeliste oportuuniteedi-kohustuste määramiseks	71
6.1	Äriarhitektuuri analüüs ja mudelid	71
6.1.1	Ärilõuend.....	71
6.1.2	Motivatsiooni ja strateegia mudel	73
6.1.3	Võimekuste analüüs.....	74
6.1.4	Väärtusvoog.....	76
6.2	TO-BE äriprotsesside kaardistamine ja modelleerimine	77
6.3	Funktsionaalsed nõuded	81
6.4	Mittefunktsionaalsed nõuded.....	87
6.4.1	Turvalisus	89
6.5	Kasutusmallid ja kasutusmallide diagramm	90
6.6	Kavandatava lahenduse arhitektuur	91
6.6.1	Komponentdiagramm	91
6.6.2	Andmevoo diagramm	94

6.7 Prokuratuuri infosüsteemi poolse lahenduse prototüübid	95
7 Sihtotstarbeliste oportuunitedikohustuste määramise lahenduse tulevikuvaated	97
7.1 Võimalikud jätkuarendused ja kasutusvõimalused.....	97
7.1.1 Võimalikud muud kasutusvõimalused	99
Kokkuvõte	100
Kasutatud kirjandus	102
Lisa 1 – Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks	105
Lisa 2 – Ärireeglid.....	106
Lisa 3 – Äriinfo mudeli olemite atribuutide kirjeldused	108
Lisa 4 – Katusorganisatsioonide küsimuste ja vastuste visuaalne ülevaade	110
Lisa 5 – Katusorganisatsioonide küsimuste ja vastuste kokkuvõte.....	116
Lisa 6 – Alari Rammo intervjuu küsimused.....	123
Lisa 7 – Prokuratuuri struktuur.....	124
Lisa 8 – Kasutusmallide kirjeldused.....	125
Lisa 9 – Komponentdiagrammi komponentide kirjeldus	139
Lisa 10 – Prototüübi ekraanivaated	140
Lisa 11 – Mõõdikute loomise analüüs	142
Lisa 12 – Prokuratuuri esindajate ja tootemanikuga läbiviidud intervjuude küsimused	146
Lisa 13 – Äriinfo mudeli olemite kirjeldused.....	147

Jooniste loetelu

Joonis 1. Ehita-Mööda-Õpi tsükkel [26].	29
Joonis 2. Disainmõtlemise protsess [21].	33
Joonis 3. Prokuratuuri motivatsioonimudel: strateegilised eesmärgid [12] (autori koostatud).	45
Joonis 4. Prokuratuuri võimekuste kaart [11], [13], [14], [16] (autori koostatud).	46
Joonis 5. Kriminaalmenetluse läbiviimise väärtusvoog [10], [11] (autori koostatud). ..	47
Joonis 6. Pilootprojekti raames sihtotstarbelise kohustuse määramiseks ja haldamiseks kasutatud protsess (AS-IS) (autori koostatud).	50
Joonis 7. Pilootprojekti raames sihtotstarbelise kohustuse PRIS-i lisamise AS-IS alamprotsess (autori koostatud).	51
Joonis 8. Annetuste hinnanguline mõju MTÜ-dele üldiselt.	55
Joonis 9. Kavandatava lahenduse äriinfo mudel (autori koostatud).	60
Joonis 10. <i>Lean</i> ärilõuend (autori koostatud)	72
Joonis 11. Kavandatava lahenduse motivatsiooni- ja strateegiamudel (autori koostatud).	74
Joonis 12. Kavandatava lahendusega seotud võimekused [11] (autori koostatud).	75
Joonis 13. Kavandatava lahenduse üle-eestiline kasutuselevõtt (autori koostatud).	76
Joonis 14. Sihtotstarbelise kohustuse määramise, haldamise ja tasumise põhiprotsess (autori koostatud).	79
Joonis 15. Kohustuse PRIS-i lisamise TO-BE alamprotsess (autori koostatud).	80
Joonis 16. Kohustuse tasumise TO-BE alamprotsess (autori koostatud).	80
Joonis 17. Kasutusmallide diagramm (PRIS) (autori koostatud).	90
Joonis 18. Kasutusmallide diagramm (AET) (autori koostatud).	91
Joonis 19. Süsteemide vahelist suhtlust ja komponente kirjeldav loodava lahenduse komponentdiagramm (autori koostatud).	93
Joonis 20. Sihtotstarbelise kohustuse andmevoo kontekstdiagramm (autori koostatud).	94
Joonis 21. Prototüüp: kohustuse lisamine (autori koostatud).	95

Joonis 22. Prototüüp: uue makse saaja genereerimise põhjuse sisestamine (autori koostatud).	96
Joonis 23. Prototüüp: laekumise lisamine (autori koostatud).....	140
Joonis 24. Prototüüp: kohustuse detailandmete vaade (autori koostatud).....	141

Tabelite loetelu

Tabel 1. Kavandatava lahenduse ärinõuded (autori koostatud).....	58
Tabel 2. Riskianalüüs (autori koostatud).....	64
Tabel 3. Sihtotstarbelise oportuunitedikohustuste määramise võtmemõõdikud (autori koostatud).	68
Tabel 4. Kavandatava lahenduse funktsionaalsed nõuded (autori koostatud).....	81
Tabel 5. Kavandatava lahenduse mittefunktsionaalsed nõuded [50] (autori koostatud).	87
Tabel 6. Võimalikud jätkuarendused (autori koostatud).	97
Tabel 7. Kasutusmall UC1: Sihtotstarbelise kohustuse lisamine (autori koostatud)....	125
Tabel 8. Kasutusmall UC2: Tegevuslogide vaatamine (autori koostatud).....	127
Tabel 9. Kasutusmall UC3: Kohustuse summa muutmine (autori koostatud).	128
Tabel 10. Kasutusmall UC4: Laekumise ja maksetõendi käsitsi sisestamine (autori koostatud).	129
Tabel 11. Kasutusmall UC5: Käsitsi sisestatud laekumise ja maksetõendi muutmine (autori koostatud).....	130
Tabel 12. Kasutusmall UC6: Käsitsi sisestatud laekumise ja maksetõendi kustutamine (autori koostatud).....	131
Tabel 13. Kasutusmall UC7: Kohustuse tasumisest ajakohase ülevaate saamine (autori koostatud).	133
Tabel 14. Kasutusmall UC8: Maksetähtaja saabumise teavituste saamine (autori koostatud).	134
Tabel 15. Kasutusmall UC9: Kohustuse täidetuks saamise teavituse saamine (kohustatud isik) (autori koostatud).	134
Tabel 16. Kasutusmall UC10: Kohustuse täidetuks saamise teavituse saamine (menetleja) (autori koostatud).....	135
Tabel 17. Kasutusmall UC11: Maksetähtaja ületamise teavituste saamine (autori koostatud).	136
Tabel 18. Kasutusmall UC12: Kohustuse tasumine (autori koostatud).....	137
Tabel 19. Mõõdikute loomise analüüs (autori koostatud).	142
Tabel 20. Äriinfo mudelis kasutatud andmeolemite kirjeldused (autori koostatud). ...	147

Sissejuhatus

Magistritöös käsitletav Prokuratuur on Justiitsministeeriumi valitsemisalasse kuuluv valitsusasutus, mis juhib kriminaalmenetlust, esindab kohtus riiklikku süüdistust, osaleb jälitustegevuse planeerimises ja täidab muid seadusega Prokuratuurile omistatud ülesandeid [7].

Tööülesannete täitmiseks kasutavad prokurörid Prokuratuuri infosüsteemi (edaspidi nimetatud PRIS), mille abil viiakse läbi kriminaalmenetlusi. Tulenevalt seaduse muudatustest peab PRIS-is realiseeritud funktsionaalsus nende muudatustega kaasas käima. Üheks selliseks muudatuseks oli 2003. aastal vastuvõetud seadus, mille kohaselt peab olema kriminaalmenetluse oportuniteediga lõpetamisel võimalik määrata sihtotstarbelist oportuniteedikohustust üldsuse huvides. Kui varem ei olnud teada, kuidas antud seadust rakendada, siis Lääne Ringkonnaprokuratuuris piloteeritud pilootprojekti edukuse tõttu soovitakse seadus laialdasemalt kasutusele võtta.

Magistritöö eesmärgiks on koostada Prokuratuuri infosüsteemi arendusprojekt, mis võimaldab Lääne Ringkonnaprokuratuuris piloteeritud sihtotstarbeliste oportuniteedikohustuste määramist võimaldavat seadust üle-eestiliselt rakendada.

Sihtotstarbelise oportuniteedikohustuse määramise lahendus võimaldab määrata kuriteo sooritanud isikule rahalise kohustuse, mis tuleb tasuda mittetulundusühingule, sihtasutusele või usulisele ühendusele (edaspidi nimetatud MTÜ) ning võimaldab isikul seda mugavalt tasuda. Kuna annetuste saajad on heategevuslikult ja avalikes huvides tegutsevad MTÜ-d, siis kohustatud isik saab läbi kohustuse tasumise panustada ühiskonna hüvanguks.

Magistritöös kaardistatakse olemasolev sihtotstarbeliste oportuniteedikohustuste määramise ja haldamise protsess ning tuuakse välja pilootprojekti raames üleskerkinud probleemid ja kitsaskohad. Lahenduse loomisel lähtutakse Prokuratuuri strateegilistest eesmärkidest ja olemasolevate süsteemide lisaarenduste vajadusest, mille analüüsimise käigus kaardistatakse ärinõuded- ja vajadused ning luuakse äri- ja süsteemianalüüs. Kogutud informatsiooni alusel pakutakse välja vajadustest lähtuv infotehnoloogiline

lahendus, mille võimalikult kiire kasutuselevõtmise võimaldamise jaoks määratletakse ka MVP nõuded (*Minimal Viable Product*).

Tulemuste saavutamiseks uuritakse magistritöö käigus järgmiseid küsimusi:

- Millised ärinõuded tuleb kavandatavas lahenduses realiseerida, et olemasolevat seadust üle-eestiliselt rakendada?
- Kuidas lahendatakse pilootprojekti ilmsiks tulnud kitsaskohad?
- Kuidas mõjutab lahenduse üle-eestiliselt kasutatavaks muutmine huvitatud osapoolte käekäiku?
- Milliseid Prokuratuuri strateegilisi eesmärke aitab kavandatav lahendus saavutada?

Magistritöö koosneb seitsmest peatükist. Esimeses peatükis kirjeldatakse pilootprojekti ning kavandatava lahenduse tausta, probleemi, eesmärki, skoopti ja milliste piirangute ning ettekirjutistega peab arendusprojekti loomisel arvestama. Samuti kirjeldatakse probleemi aktuaalsust ja teema uudsusest, autori rolli ning oodatavaid tulemusi. Teises peatükis antakse kirjanduse põhjal ülevaade metoodikatest, mille põhimõtteid on magistritöös kasutatud ja millele on üldisemas pildis tuginetud. Kolmandas peatükis tuuakse välja konkreetsed meetodid, mida on magistritöös kasutatud kogu ettevõtte strateegia ja äriarhitektuuri kirjeldamiseks ning ka kavandatava lahenduse äri- ja süsteemianalüüsi loomiseks. Neljandas peatükis antakse ülevaade Prokuratuurist, nende tegevusest ja strateegiast. Kirjeldatakse praegust olukorda ja selgitatakse, kuidas kavandatav lahendus suhestub Prokuratuuri strateegiliste eesmärkidega. Viimasel peatükis antakse ülevaade huvitatud osapooltest, äri- ja makseteenuse nõuetest, viiakse läbi riskianalüüs, kaardistatakse statistikavajadused ning seatakse võtmemõõdikud. Kuuendas peatükis kirjeldatakse magistritöös saavutatud tulemusi ja soovitud lahendust, mille realiseerimine võimaldab sihtotstarbeliste oportuniteedikohustuste kasutuselevõttu. Seitsmendas peatükis tuuakse välja võimalikud jätkuarendused ning lahenduse muud kasutusvõimalused.

Autor tänab juhendaja Alari Krist'i ja kaasjuhendaja Kristiina Omuk't, kelle juhendamisel magistritöö valmis. Samuti tänab autor magistritööga seotud valdkondlike

teadmistega panustanud riigiprokurör Rauno Kiris't, vanemprokurör Kristjan Lill'e, riigiprokurör Kristine Tamm'e, Justiitsministeeriumi esindaja ja analüüsitalituse nõunik Kätlin-Chris Kruusmaa'd, abiprokurör Marelle Ulla't, vanemprokurör Maarja Germann'i, riigivalitsemise ja kodanikuühiskonna ekspert Alari Rammo't ning küsitlusele vastanud katusorganisatsioone.

1 Ülesandepüstitus

Esimene peatükk kirjeldab magistritöös kavandatava lahenduse tausta ja pilootprojekti. Määratletakse magistritöö probleem, eesmärk, skoop ning kavandatava lahenduse valimisel arvestamist vajavaid piiranguid ja ettekirjutisi. Tuuakse välja autori roll, ootused tulemustele ning selgitatakse probleemi aktuaalsust ja teema uudsust.

1.1 Taust ja pilootprojekti kirjeldus

Pilootprojekti ajal Lääne Ringkonnaprokuratuuri juhtivprokurör olnud Kristine Tamm kirjutab Prokuratuuri 2020. aasta aastaraamatu artiklis [1]: „Alates 1. maist 2020 alustas Lääne Ringkonnaprokuratuur katsetust, millega said prokurörid kriminaalmenetluse lõpetamisel väikese süü ja avaliku huvi puudumise tõttu ehk oportuniteediga lõpetamisel, määrata kohustusena rahasumma maksmise sihtotstarbeliseks kasutamiseks üldsuse huvides. Sellise võimaluse näeb ette kriminaalmenetluse seadustiku § 202 lg 2 p 2. See seadusesäte koosneb kahest alternatiivsest võimalusest, millest on seni kasutatud vaid üht – kindla rahasumma maksmist riigi tuludesse. Arvestades, et enamuse kuritegudest, milles Prokuratuur oportuniteedi kaalutlusel menetluse lõpetab, on kogukonnakuriteod, oli loogiline samm rakendada seadust, mis võimaldab kuriteo toimepannul kohustuse täita kogukonna hüvanguks.“

Justiitsministeeriumi kui tooteomaniku esindaja Kätlin-Chris Kruusmaa sõnul ei olnud juba 2003. aastal vastuvõetud seadust seni rakendatud väga praktilistel põhjustel. Näiteks puudus selgus, kuidas valida kelle kasuks prokurör (siinses magistritöös sama tähendusega kui „menetleja“) makse määrab ning kuidas oleks makse saaja valik võimalikult aus ja läbipaistev. Neil põhjustel oli 2022. aasta keskpaigani sihtotstarbelise oportuniteedikohustuse määramine riigi peaprokuröri juhisega keelatud. Lääne Ringkonnaprokuratuurile tehti siinkohal erand ning 2020. aastal õnnestus pilootprojekti näol esimene katsetus käivitada.

Lääne Ringkonnaprokuratuuri pilootprojekti eesmärgiks oli selgitada välja, milliseid üleskerkivaid küsimusi ja probleeme võib seaduse rakendamine kaasa tuua [1].

Pilootprojektiga alustamiseks võeti ette Maksu- ja Tolliameti koostatav tulumaksusoodustusega mittetulundusühingute nimekiri ning valiti välja Lääne Ringkonnaprokuratuuri tööpiirkonda jäävad MTÜ-d. Igale MTÜ-le lisati juurde nende peamine tegevusala, milleks olid näiteks loomad, lapsed, haridus, religioon jpt ning sellest nimekirjast valiti sihtotstarbelise oportuuniteedimakse saajaid [1].

Kuna korrupsiooniohu tekkimist peeti seaduse rakendamise üheks takistuseks, siis loodi Excelis ka „loosiratas“, mis andis võimaluse valida makse saajat objektiivsematel alustel. See tähendas, et menetleja määras loosirattas kuriteo sooritamise maakonna ja valdkonna ning loosirattas andis juhuvaliku tulemusena vasteks MTÜ, kelle kasuks annetus määrati [1].

1.1.1 Pilootprojekti tulemused

Prokuratuuri 2020. aasta aastaraamatu artiklist [1] selgus, et Lääne Ringkonnaprokuratuuri prokurörid määrasid 1.maist 2020 kuni 31.detsembrini 2020 sihtotstarbeliste oportuuniteedikohustustena 92 kriminaalasja raames 30 050 euro väärtuses kohustusi. Määratud kohustuste summad jäid 100 ja 1000 euro vahele ning keskmiseks kohustuse summaks oli 326 eurot. Kohustusi määrasid 10, ehk pooled prokuröridest ja seda 69 erineva MTÜ kasuks üle terve Lääne Ringkonnaprokuratuuri tööpiirkonna. Valdkondade lõikes määrati kohustusi enim sotsiaalvaldkonna, lastega ja spordi valdkonnaga tegelevatele MTÜ-dele. Määratud sihtotstarbelised kohustused täideti peaaegu täies ulatuses tähtaegselt, vaid ühe menetluse korral tuli kohustuse tasumata jätmise tõttu menetlust uuendada [1].

Lisaks kirjeldati 2020. aasta aastaraamatu artiklis [1], et prokurörid, kahtlustatavad ja MTÜ-de esindajad olid pilootprojekti osas positiivselt meelestatud (37,6% andsid nõusoleku pilootprojekti osalemiseks) ning see võeti hästi vastu. Praktikas leidis kinnitust, et kahtlustatavad otsustasid meelsasti sihtotstarbelise kohustuse tasumise kasuks ning osalt said kahtlustatavad isegi valitava valdkonna osas oma arvamuse ja eelistuse öelda. Samas artiklis toodi välja, et pilootprojekti raames valiti kõige enam loomade toetamist ning ühe juhtumi korral soovis kahtlustatav toetada ühe väikese valla spordiseltsi tegevust. Sellest võib järeldada, et sihtotstarbeline oportuuniteedikohustus annab kuriteo sooritanud inimese jaoks temale määratud karistusele konkreetse mõõtm

ning annab võimaluse oma sooritatud ühiskonnaohtlik tegu heastada, panustades kogukonna hüvanguusse tagasi [1].

1.1.2 Pilootprojekti järeldused

Kristine Tamm kirjutab Prokuratuuri 2020. aasta aastaraamatu artiklis [1]: „Sihtotstarbeline makse üldsuse huvides ei ole imerohi, mis kasvatab kuriteo toimepanija ümber ja hüvitab ühiskonnale rikkumisega tekitatud kahju, kuid see on üks võimalus tuua lähemale kogukond ja ühiskonnas kehtestatud norme rikkunud liige; see on võimalus panna inimest mõtlema oma tegude mõju üle ning ka laiemalt karistuse tähenduse üle. Sihtotstarbelise makse kohustus on üldkasuliku töö kõrval üks kogukonnalähedasemaid mõjutusvahendeid, mis Lääne Ringkonnaprokuratuuri „tööriistakastis“ kasutada on.“

Seega võib järeldada, et sihtotstarbelise oportuuniteedikohustuse näol on tegemist uue ja eristuva kohustusega, millest nähakse kasu kogukonnale ja seeläbi laiemalt kogu ühiskonnale.

1.1.3 Pilootprojekti käigus ilmnenud kitsaskohad

Pilootprojekti käigus ilmsid nii korralduslikud kui tehnilised probleemid, mistõttu otsustati projekti probleemide lahendamiseni teistesse ringkondadesse veel mitte laieneda. Peamised kitsaskohad olid kokkuvõetult järgnevad [1]:

- Pilootprojekti osalevate MTÜ-de nimistu ajakohasena (tulumaksusoodustuse kontroll) hoidmine ja MTÜ-de kohta vajalike andmete kogumine oli ressursimahukas käsitöö. Lääne Ringkonnaprokuratuuri vastutusallas tegutseb mõne teise ringkonnaga võrreldes võrdlemisi väike hulk MTÜ-sid. Seega teistesse ringkondadesse laienemine nõuaks oluliselt suuremas mahus püsivat inimressursikulu. Võrdluseks saab tuua, et 1.05.2023 seisuga oli Eesti Maksu- ja Tolliameti (EMTA) andmetel tulumaksusoodustusega ühingute nimekirjas 1176 Põhja Ringkonnaprokuratuuri alla kuuluvat MTÜ-d, aga Lääne Ringkonnaprokuratuuri tööpiirkonna alla kuuluvaid MTÜ-sid vaid 511 [51];
- PRIS-is kohustuste määramise jaoks realiseeritud lahendus ei vastanud pilootprojekti kasutatud äriprotsessile, mistõttu ei olnud võimalik PRIS-i kaudu

vastavat kohustust õigesti märkida. PRIS lähtub eeldusest, et vastav kohustus täidetakse esmajärjekorras riigile, mitte otse MTÜ-le ning kohustuse määramisel tekiks NAP nõue. Nõuete arvestamise programm ehk NAP haldab Prokuratuuri, kohtute ja kohtu osakondade poolt määratud riigi rahalisi nõudeid (sh kohustusi) ning peab arvestust nende täitmise üle [3], mis aga ei sobi antud lahendusse kaasamiseks, sest tegemist ei ole riigituludesse tasutava kohustusega. Selle tehnilise probleemi ajutiseks ületamiseks määrati kohustus infosüsteemis 'Muu asjakohase kohustusena', mis aga ei võimaldanud tagantjärele jälgida kohustuse määramist, täitmist ega teha statistikat, sest antud kohustuse liigiga võib PRIS-is sisestada erinevaid kohustusi. Pilootprojektis osalevate MTÜ-de tabelit ja maksete laekumist hallati PRIS-i väliselt ja PRIS-i kasutati vaid andmete sisestamiseks;

- Menetleja ei saanud ajakohast teavet selle kohta, kas ja millal sai kohustus edukalt tasutud. Juhul kui makse jäi määruses märgitud tähtajaks sooritamata, tuli menetlus uuendada, ning seda pidi menetleja ise jälgima;
- Maksete haldus (sh tähtaegsuse jälgimine) toimus käsitsi hallatava eraldiseisva tabeli abil ning sellega seoses tuli Prokuratuuril teostada järgmised tegevused:
 - Kohustatud isiku esitatud makse teostamist tõendavad dokumendid (maksekorraldused) tuli Prokuratuuris eraldi registreerida ja lisada asja materjalide juurde;
 - Tuli veenduda maksekorralduse õigsuses ja võrrelda seda määratud kohustusega ning tasumise õigsuse korral märkida see PRIS-is ja käsitsi hallatavas tabelis täidetuks;
 - Kui esines kahtlus, kas kohustus on nõutud ulatuses tasutud, pidi võtma maksete kontrolliks MTÜ-ga otse ühendust;
- Kogu statistika pidi tegema käsitsi – puudus automaatne andmete kogumine ja tõlgendamine.

1.2 Probleemi püstitus

Pilootprojekti käigus jõuti jälile mitmetele kitsaskohtadele, mis on seotud peamiselt PRIS-i poolsete arendusvajadustega. PRIS-i on vaja arendada sihtotstarbeliste oportuunitedikohustuse määramise funktsionaalsus selliselt, et selle üle-eestilise kasutuselevõtmise korral ei oleks inimressursi ajakulu liiga suur ega antud kohustusega seotud tööprotsessid teiste kohustustega võrreldes palju keerukamad [1].

Arvestades pilootprojekti selgunud kitsaskohti ja Prokuratuuri esindajatega läbiviidud arutelude tulemusi, siis võetakse magistritöös lahendatavad probleemkohad kokku järgmiselt [1]:

- Osalevate MTÜ-de info kogumine on liialt ajamahukas;
- Prokuratuuri töötajatele on osalevate MTÜ-de tulumaksusoodustuse vastavuse kontroll aeganõudev ja keeruline hallata;
- PRIS-is puudub võimekus hallata sihtotstarbelist oportuunitedikohustust viisil, mis vastaks Prokuratuuri ärivajadustele:
 - puudub võimalus määrata sihtotstarbelist oportuunitedikohustust;
 - puudub võimalus makse saaja objektiivseks määramiseks;
 - puudub võimalus suunata makseid otse MTÜ-le;
 - puudub võimalus sisestada ja hallata laekumisi ja kohustatud isiku poolt edastatavaid maksetõendeid;
 - puudub võimalus jälgida kohustuse määramist ja täitmist ning saada vajalikke teavitusi;
 - puudub võimalus teha sihtotstarbeliste oportuunitedikohustuste andmete pealt statistikat.

1.3 Magistritöö eesmärk ja skoop

Magistritöö eesmärgiks on analüüsida ja kavandada üldsuse huvides tasutavate sihtotstarbeliste oportuunitedikohustuste määramise arendusprojekt, mille realiseerimise

tulemusena saab Lääne Ringkonnaprokuratuuris piloteeritud pilootprojekti raames rakendatud seaduse kasutamist laiendada üle kõigi Prokuratuuri asutuste.

Magistritöö skoopi kuulub järgmiste tulemuste loomine:

- olemasoleva pilootprojekti protsessikirjeldus ja AS-IS diagramm;
- kavandatava lahenduse loomisel arvestamist vajavate piirangute ja ettekirjutiste kaardistus;
- Prokuratuuri strateegiliste eesmärkide, printsiipide, võimekuste ja väärtusvoo kaardistus;
- huvitatud osapoolte analüüs, sh küsitluse ja intervjuude läbiviimine;
- üldiste ärinõuete kirjeldus;
- äriinfo mudel ja ärireeglid;
- makseteenuse pakkuja nõuded;
- makse saaja valimise nõuded;
- funktsionaalsete- ja mittefunktsionaalsete nõuete kirjeldus;
- statistikavajaduste kaardistus;
- riskianalüüs;
- võtmemõõdikud;
- kavandatava lahenduse äriarhitektuuri analüüs ja mudelid: ärilõuend, motivatsiooni- ja strateegia mudel, võimekuste ja väärtusvoo kaardistus;
- kavandatava lahenduse protsessikirjeldus ja TO-BE diagramm;
- kasutusmallide diagramm ja kasutuslugude kirjeldused;
- arhitektuuri kirjeldus ja diagrammid;
- detailsed prototüübid valitud vaadetest;
- kavandatava lahenduse jätkuarenduste ja muude kasutusvõimaluste analüüs.

Magistritöö skoopi ei kuulu järgmised tegevused:

- teststsenaariumite kirjeldamine;
- detailne süsteemianalüüs;
- AET-i detailne äri- ja süsteemianalüüs.

1.4 Piirangud ja ettekirjutused

Eesti keele seletav sõnaraamat defineerib Prokuratuuri mõiste kui „seaduse täitmise järele valvav riigiorgan“ [4], ning seaduse järgitavust jälgitakse hoolsalt ka asutuse enda tegevuses. Seetõttu on oluline magistritöös esitletud probleemi lahendamisel arvestada õigusriigi põhimõtete ja seadusest tulenevate ettekirjutustega. Samuti ka muude piiravate asjaoludega.

Kuna kavandatavale lahendusele on magistritöö esitamise hetkeks viidud läbi ärianalüüs, siis on protsessi käigus sellekohased küsimused kaardistatud. Lahenduse kavandamisel ja realiseerimisel peab arvestama järgmiste asjaoludega:

- Lahendusse on vaja kaasata makseteenuse pakkuja, mis tähendab hanke korraldamist ja sobiva pakkujaga hankelepingu sõlmimist. Hankepartneri leidmise protsessis tuleb jälgida seaduses sätestatud hankekorda.
- Makseid saanud MTÜ-del lasub kohustus maksed annetusena deklareerida, mistõttu tuleb MTÜ-dele tagada selleks vajaminevad andmed.
- Võimaliku korruptsiooniohu ärahoidmiseks tuleb leida makse saaja genereerimise lahendus, mis aitab korruptsiooniohtu minimeerida.
- PRIS-i ja muude seotud süsteemide võimekustel on piirid ning väljapakutud lahendus peab sobima kõigi seotud süsteemidega.
- Prokuratuuri tööd reguleerivad Prokuratuuriseadus ja Prokuratuuri põhimäärus [5], millele peab Prokuratuur oma tegevuses toetuma.

1.5 Probleemi aktuaalsus ja teema uudsus

Magistritöös käsitletav probleem on muutunud viimase aastaga üha aktuaalsemaks, kuna 2022. aasta keskpaigas võeti riigi peaprokuröri juhisega vastu muudatus, mis lubab sihtotstarbelist oportuuniteedikohustust kasutada kõigil Prokuratuuri asutustel. Praktikas aga kasutab seda Lääne Ringkonnaprokuratuur, kellele loodi peatükis 1.1 kirjeldatud eraldi lahendus, läbi mille saadakse kohustust aktsepteeritaval viisil määrata. Teistele

Prokuratuuri asutustele sellist lahendust kasutamiseks loodud ei ole ning seega teised asutused seda kohustust reeglina ka ei määra.

Sihtotstarbeliste oportuunitedikohustuste määramine on oma olemuselt kohustuste määramisel täiesti uudne lähenemine. Antud kohustuse mõjutamine mõjutab mitmeid osapooli ning laiemas pildis omab positiivset mõju kogu ühiskonna hüvangule (vt peatükk 5.1). Lisaks on esmakordne, et kriminaalmenetluse teostamisel kaasatakse erasektorit, seda siinses lahenduses väljatoodud makseteenuse pakkuja näol.

1.6 Autori roll

Magistritöö autor töötab arendusprojekti realiseerivas Registrate ja Infosüsteemide Keskuses (RIK) kriminaalmenetluse infosüsteemide ärianalüütikuna.

RIK-i kodulehel on asutuse kirjeldus järgnev [8]: „RIK on Justiitsministeeriumi haldusala asutus, mille eesmärgiks on luua häid integreeritud e-teenuseid pakkuv innovaatiline keskkond riigihaldus-, õigus- ja kriminaalpoliitika efektiivsemaks rakendamiseks. RIK arendab ja haldab riigile ning kodanikele väga olulisi registreid ja infosüsteeme nagu näiteks e-äriregister, e-notar, e-kinnistusraamat, kohtuinfosüsteem, kriminaalhooldusregister, kinnipeetavate register, karistusregister, E-toimik, elektrooniline Riigi Teataja.“

Autor on olnud ärianalüütikuna kavandatava lahenduse loomise juures alates ajast kui seda otsustati 2022. aasta veebruaris realiseerima hakata. Sellest ajast alates on autor viinud tellijate ja muude osapooltega läbi analüüsi- ja lisakoosolekuid, mille raames said kaardistatud tellijate vajadused ja ärinõuded ning loodud prototüübid.

1.7 Ootused tulemustele

Magistritöö oodatava tulemusena valmib arendusprojekt, mille realiseerimine ja kasutuselevõtt võimaldab Prokuratuuril rakendada olemasolevat seadust. Läbi peatükis 1.3 väljatoodud tulemuste loomise saavutatakse järgmised soovitud tulemused:

- Kõik Prokuratuuri asutused saavad sihtotstarbelisi oportuunitedikohustusi määrata viisil, mis vastab Prokuratuuri ärivajadustele ehk rakendada olemasolevat seadust;

- Kohustatud isik saab kohustust mugavalt läbi makseteenuse tasuda ning ühtlasi jõuavad makse otse MTÜ-deni;
- Menetleja saab sihtotstarbelist oportuunitedikohustust ja sellega seotud laekumisi, maksetõendeid ja muud infot mugavalt sisestada ja hallata;
- Menetleja saab ajakohaseid kohustusega seotud teavitusi;
- Menetleja saab genereerida makse saaja objektiivsetele alustel;
- Kogutakse vajalikke andmeid statistika tegemiseks;
- Kohustatud isikud saavad panustada ühiskonna hüvanguks;
- Hoitakse kokku Prokuratuuri töötajate aega ja muudetakse tööprotsesse efektiivsemaks;
- Kavandatav lahendus toetab Prokuratuuri strateegiliste eesmärkide saavutamist.

2 Kirjanduse ülevaade

Teises peatükis antakse kirjanduse põhjal ülevaade meetodikatest, mille põhimõtetele on üldpildis magistritöös loodava arendusprojekti valmimisel tuginetud.

Prokuratuuri infosüsteemi puudutavad suuremad ja väiksemad arendused lähtuvad suuresti kasutajast ning sünnivad alati koostöös süsteemi igapäevaste kasutajatega. Seetõttu uuris autor magistritöö alusena *lean start-up* ja disainmõtlemise meetodikat, mis mõlemad keskenduvad klientide probleemide, vajaduste ja eelistuste mõistmisele [23] ning toetavad seega magistritöö tulemusena valmiva arendusprojekti kasutatavust.

2.1 *Lean startup*

Sitali magistritöös [30] kirjeldatakse, et Eric Ries algatas ja lõi *lean startup* meetodika ning termin „*Lean Startup*“ pärinebki IT tööstusest. *Lean startup*-i kasutatakse kliendikeskse lähenemisviisina. Mida kliendid tahavad? See küsimus tekitab ebakindlust ning suur ebakindlus on ohuks, et arendatakse toode või teenus, mida kliendid kasutada ei soovi. Püüdes seda ohtu minimeerida, käsitles Eric Ries'i *lean startup* meetodika uut idufirmade asutamist ja loomist suunaval viisi. Selle asemel, et tuua turule toote lõplik versioon, toetab *lean startup* meetodikatest nõ „varajase“ versiooni loomist ning selle pidevat täiustamist läbi klientide otsese tagasiside [30].

Lean startup on säästliku tootmise põhimõtetest inspireeritud ettevõtlusmeetodika, mis keskendub alustavatele ettevõtetele – iniminstitutsioonidele, mis on keskendunud uue toote või teenuse loomisele äärmiselt ebakindlates tingimustes [24], [25].

Pealtnäha ei näi *startup*-i kontekst sobivat IT projektidele, aga vaid mõne väikese kohanduse läbi võivad *lean startup*-i elemendid IT projektidele väga kasulikud olla [22].

IT projektide efektiivseks analüüsimiseks on eriti kasulikud järgmised ideed [22]:

- Klientide arendamine (*Customer development*);
- Ehita-mõõda-õpi (*Build-Measure-Learn*);
- Mõõdikud.

2.1.1 Klientide arendamine

„*The Entrepreneur’s Guide to Customer Development*“ raames defineerivad Brant Cooper ja Patrick Vlaskovits klientide arendamist kui nelja-sammulist raamistikku, mille sammud ja nende vastavad definitsioonid on [22]:

- Kliendi tuvastamine (*Customer discovery*), mis tähendab huvitatud osapoolte ja nende vajaduste mõistmist;
- Kliendi valideerimine (*Customer validation*), mille abil saab aru, kas ükski pakutud lahendustest on kliendi jaoks piisavalt väärtustloov;
- Ettevõtte loomine (*Company creation*), mis aitab mõista, kas lahendus on piisavalt skaleeritav, et rahuldada kõikide asjaomaste sidusrühmade vajadusi;
- Ettevõtte edendamine (*Company building*), mis küsib, millist täiendavat tuge peab pakkuma, kui lahenduse kasutatavus kasvab.

Autor uuris lähemalt kliendi tuvastamist, mis pakub kasulikku kaheksa-sammulist raamistikku, mis omakorda aitab määratleda, kas mõistetakse ja rahuldatakse õiget vajadust [22]:

- Dokumenteerida Klient-Probleem-Lahendus hüpotees – teha selgeks, kes on klient, mis on nende vajadused ning leida lahendus, mis on parim, et neid vajadusi täita;
- Viia läbi ajurünnak ärimudeli hüpoteesile – panna kirja kõik oletused, mis hetke olukorra kohta on tekkinud ja milliseid muudatusi soovitakse ellu viia;
- Leida huvipooled, kellega rääkida – identifitseerida kliendid, kellel usutakse, et on vajadus, mida püütakse rahuldada. Huvipooled aitavad oletusi valideerida ja lahenduse hüpoteesi testida;
- Huvipoolte poole pöörduda – kontakteeruda potentsiaalsete huvipooltega ja küsida, kas nad on nõus omapoolset tagasisidet andma;

- Kaasata huvipooled – kaasatud huvipooled saavad anda tagasisidet ning nii on võimalik saada aru, kas pakutud lahendus lahendab olemasolevad probleemid. See aitab oletusi valideerida ja hüpoteesi testida;
- Faasivärv I: Kogu-Mööda-Testi – määratleda, kas huvipooltelt kogutud info on tekkinud oletusi kinnitanud ning kas alguses seatud hüpotees läbib esimese testi, kas peab liikuma tagasi esimese sammu juurde või hoopis määratlema uue hüpoteesi. See on kontrollpunkt, kus saab selgeks, kas lahendus on veel selle info põhjal elujõuline või tuleb lahenduse uuesti alustada;
- Probleem-lahendus sobivus / MVP (*Minimal Viable Product*) testimine – selles sammus alustatakse lahenduse arendamist ja kasutajatega regulaarselt testimist. Seda mitte niivõrd kasutatavuse, vaid jätkusuutlikkuse seisukohast. Kas lahendus lahendab kliendi probleemid? Tihe suhtlus kliendiga annab väärtuslikku tagasisidet ning ka kliendile võimaluse paremaks arusaamiseks ja vajadusel ka teistsuguse lähenemise kasuks otsustamisel;
- Faasivärv 2: Kogu-Mööda-Testi – tuleb võtta kasutusele mingi arendatav ja kliendi jaoks väärtust loov lahenduse osa. See samm annab võimaluse saada aru, kas liikuda olemasoleva lahendusega edasi, see muudatusteks üle vaadata või lahenduse loomine üldse peatada.

Antud raamistikku on lihtne kanda üle ka IT projektidele. Selleks on välja toodud järgmised sammud [22]:

- Identifitseerida vajadus – kui IT projektiga alustatakse, siis ei pruugita kohe teada, millist vajadust täpselt püütakse rahuldada;
- Luua potentsiaalse lahenduse hüpotees – kui arusaam vajadusest on olemas, siis tuleb panna paika lahenduse hüpotees. Kui algusest peale oli elluviidav lahendus ette antud, siis saab selle ühe lahendusevariandina lisada, aga võib juhtuda, et

avastatakse, et vajadus mida soovitakse rahuldada, nõuab hoopis teistsugust lahendust;

- Identifitseerida oletused – määratleda millised oletused vastavad küsimusele: “Millised oletused peavad olema tõesed, et see lahendus oleks efektiivne?”;
- Valideerida oletused – tuleb huvipooltega rääkida, koguda informatsiooni ja lahendust testida;
- Alustada elluviimist – kui piisav arv oletusi on valideeritud, siis alustatakse minimaalse elujõulise lahenduse elluviimist, seeläbi saada ka huvipooltelt pidevat tagasisidet selles, kas lahendus vastab nende vajadustele;
- Lahenduse pidev hindamine – tuleb pidevalt jälgida, et uue informatsiooni valguses oleks lahendus ikka veel jätkusuutlik.

Seega on oluline tekkinud oletused projekti varajases staadiumis määratleda, sest nii saab olla kindel, et väljapakutud lahendus on õige ja lahendab õiget probleemi [22].

2.1.2 Ehita-Mõõda-Õpi tsükkel

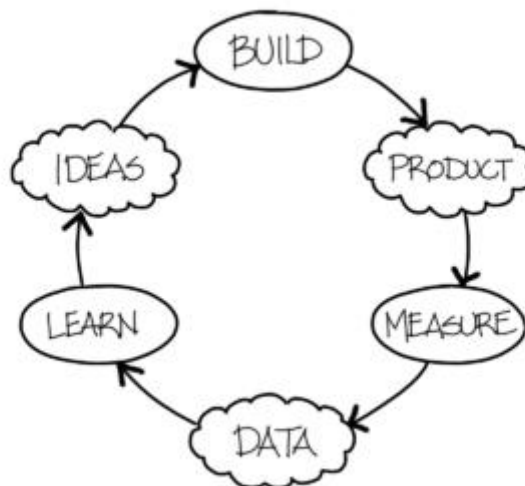
Eelmises peatükis selgus kui oluline on arendusprojektide puhul klientidelt pideva tagasiside küsimine, aga kognitiivsete eelarvamuste mõju tõttu võivad ka kliendid vahel eksitavat infot anda. Siinkohal aitab Ehita-Mõõda-Õpi (*Build-Measure-Learn*) tsükkel, mille abil saab tekkinud oletusi klientidega suhtlemise käigus kinnitada [22].

Tsükli liikumist kirjeldavad järgmised sammud (vt joonis 1) [22]:

- Ideed (*ideas*) – antud samm kirjeldab huvipoolte vajadusi ning selle vajaduse mõistmisest lähtuvalt identifitseeritakse lahendus, mis seda vajadust rahuldab. Teisisõnu, soovitud tulemus baseerub hulgal oletustel, mis tuleb mingil viisil valideerida. Selle jaoks tuleb identifitseerida mõõdikud, mis lähtuvad üldisest

seatud eesmärgist ning mida saab hiljem loodud lahenduse edukuse hindamiseks mõõdikuna kasutada;

- **Ehita** (*build*) – siinkohal valitakse spetsiifiline lahendus või osa lahendust, mida ellu viia. Sellest saab oodatav tulemus, mille eesmärgiks on aidata mõista, milline on selle tulemuse mõju vajaduste saavutamiseks;
- Toode (*product*) – projekti valmimisel tekkinud tulemus;
- **Mõõda** (*measure*) – selles sammus mõõdetakse tekkinud tulemust;
- Andmed (*data*) – jälgitakse, millist mõju avaldas tulemus mõõdikutele;
- **Õpi** (*learn*) – uuritakse kogutud andmeid ja otsustatakse, kas teostatud muudatus avaldas soovitud mõju. Kui avaldas, siis oli idee lahendamine ja elluviimine edukas. Kui ei avaldanud soovitud mõju, siis peab proovima muud lähenemist ning alustama tsüklit järgmise ideega uuesti.

Joonis 1. Ehita-Mõõda-Õpi tsükel [26].

Mõningates IT projektides on võimalik teada, mida on vaja saavutada ning on selgelt defineeritud asjad, mis tuleb selleks ära teha. Tihti tuleb seda ette siis, kui projekt loodi

osana organisatsiooni strateegia elluviimiseks. Sellistel juhtudel muutub Ehita-Mõõda-Õpi tsükkel suuremaks ning võib olla muid ideid, mis osutuvad lühiajaliselt kasulikumaks – eriti kui kõik algselt projekti skoopi kaasatud aspektid on vajalikud [22].

2.1.3 Mõõdikud

Kuna mõõdikud on Ehita-Mõõda-Õpi tsükli oluline aspekt, siis tuleb kasuks mõõdikute kasutamisest head arusaama omada. Selleks, et meeskond saaks projekti edu mõõta, peaks jälgima ka mõõdikuid, mis indikeerivad, kas soovitud tulemus saavutatakse. Alistair Croll ja Benjamin Yoskovitz kirjeldavad oma raamatus „*Lean Analytics*“ heade mõõdikute omadusi, mis kohalduvad võrdselt nii IT projektidele kui *startup*-dele. Kõige olulisema mõõdikute omadusena toovad nad välja nõ käitumise muutumise (*Changes behavior*). Mõõdikud seatakse seetõttu, et näha muutuseid. Kui mõõdik muutuseid ei näita, siis ei ole mõtet seda ka jälgida. Seega on mõõdikute puhul võtmetegurites pidada meeles tulemuse ehk sihtväärtuse jälgimist. Näiteks on palju tähendusrikkam teada, et ettevõttele saabus eelmisel nädalal 650 kaebust ja sel nädalal 500 kaebust, kui teada ainult seda, kui palju kaebusi saabus sel nädalal [22].

Head mõõdikud on viis, mille abil IT projektide soovitud tulemusi kirjeldada, kuid mõõdikute suur arv ei ole tingimata parem. Valdava tõenäosusega on IT projektide edu mõõtmiseks pigem väike hulk asju, mida projekti edukuse määratlemiseks mõõta saab. Projektiga seotud eesmärkide arv tuleks hoida väikesena, näiteks üks kuni kolm. Mida rohkem eesmärke on, seda tõenäolisem on, et need satuvad omavahel konflikti ja võivad tekitada meeskonna fookuse kadumist [22].

Croll ja Yoskovitz soovivad, et *startup*-id peaksid kasutama OMTM-i (*One Metric That Matters*), mis tähendab, et konkreetsel ajahetkel saab *startup*-i meeskond keskenduda kõigi mõõdikute asemel ainult ühele kõige olulisemale mõõdikule ehk järgida selget fookust: “õige asi, õigel ajal, õige mõtteviisiga“ [22].

OMTM-i on võimalik kohaldada ka IT projektidele. Identifitseerida tuleb üks ülesanne, mis võimaldab meeskonnal fokusseerida korraka ühele sihtväärtusele, mida on vaja saavutada selleks, et ülesanne täita ning eemaldada kõik muu, mis ei vii antud ülesande

täitmisele lähemale. Seejärel saab liikuda ja kasutada sama taktikat järgmise ülesandega [22].

Seega võib öelda, et projekti skoopi saab kontrollida erinevate mõõdikutega seoses seatud ülesannete arvu vähendamisega ning aidata meeskonnal ülesandeid kiiremini täita [22].

2.1.4 MVP

Klientide arendamise peatükis (vt peatükk 2.1.1) põgusalt mainitud MVP (*Minimal Viable Product*) kasutamist käsitleb ka Eric Ries oma raamatus „*The Lean Startup*“. Ta määratleb *lean startup*-i kui idufirma käivitamise plaani. Selle eesmärgiks on leida toote ja turu omavaheline sobivus, liigutades MVP-d läbi Ehita-Mõõda-Õpi tsükli [28].

MVP ehk minimaalne elujõuline toode aitab ettevõtjatel alustada edasiarenemise protsessi võimalikult kiiresti. Selle all ei mõeldaks tingimata kõige väiksemat võimalikku toodet, aga see on kõige kiirem viis Ehita-Mõõda-Õpi tsüklit minimaalse pingutusega läbida. Vastupidiselt traditsioonilisele tootearendamisele, mis tavaliselt hõlmab pikka läbimõeldud „haudumisperioodi“ ja püüab saavutada sellega toote perfektsust, on MVP eesmärk õppimisprotsessi alustada, mitte seda lõpetada [27].

Lahenduse loomisel alustavad arendusmeeskonnad minimaalse funktsionaalsuste komplektiga kasutaja vajadustest lähtuva lahenduse loomist [28]. Seejärel on oluline anda MVP-na valminud toode potentsiaalsetele klientidele kasutamiseks ning neilt tagasisidet saada [27]. Järgmisena testitakse lahendusele seatud hüpoteese ning mõõdetakse tagasiside alusel loodud funktsionaalsuste sobivust. Selle abil saab teha tõendus põhiseid otsuseid, mis suunas peaks lahendus järgmistes iteratsioonides liikuma. Ehita-Mõõda-Õpi tsüklit läbitakse seni, kuni jõutakse toote ja turu omavahelise sobivuseni. Arendusmeeskonna eesmärgiks on jõuda lahenduseni, mis vastab kasutaja vajadustele ja nõudmistele [28].

2.2 Disainmõtlemine

Disainmõtlemine on probleemide lahendamisele suunatud lähenemine, mis aitab läbi ideede jõuda asjakohase lahenduseni [28]. Disainmõtlemine on leidnud tee tarkvaraettevõtetesse, alustades iduettevõtetest kuni väikese ja keskmise suurusega ning

rahvusvaheliste ettevõtetele. Seda peetakse enamasti inimkeskseks ja uuendusmeelseks lähenemiseks või viisiks, kuidas nõuded kiiremini kaardistada [29].

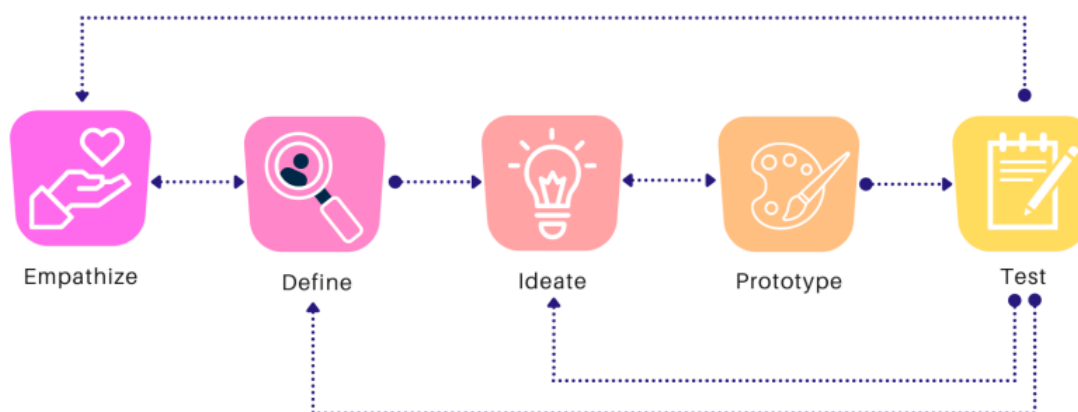
Selle lähenemise põhimõtteks on, et arendusmeeskonnad peaksid alati alustama mõistmisest, kellele lahendust ehitatakse. Tehnikaid nagu näiteks etnograafia, on kasutatud selleks, et mõista inimekäitumist paremini mõista ning jõuda selge arusaamani lahenduse kasutajast ja nende vajadusest. Peale kasutajaga koos arutamist, prioritseeritakse kõige olulisemad probleemid (kasutades näiteks selliseid tehnikaid nagu MoSCoW prioritseerimine (vt peatükk 3.2) ning sellest tulenevalt käiakse välja probleemide lahendamiseks asjakohased ideed. Enne ideede testimist ja hindamist luuakse ideedel põhinev prototüüp [28].

Täpsemalt koosneb disainmõtlemise protsess järgmistest etappidest (vt illustreerivat joonist 2) [21]:

- Samastu (*Empathize*) – empaatia on üks kõige olulisematest disainmõtlemise printsiipidest. Lahendusi kavandades on esmatähtis mõista kasutajate vaatenurki. Kasutajatega samastumine võimaldab disaineritel oma oletused ja eeldused kõrvale jätta ning saada kasutajatest ja nende vajadustest asjakohast ülevaadet;
- Määratle (*Define*) – selles etapis analüüsitakse samastumise etapis kogutud tähelepanekud ja teave ühesteks arusaamadeks. Nende arusaamade põhjal saab põhiprobleem probleemipüstituse või „Kuidas me võiksime“ (*How Might We*) küsimuse vormis määratletud;
- Genereeri ideid (*Ideate*) – kolmanda etapi jooksul genereerib meeskond ideid, läbi mille jõutakse potentsiaalse lahenduseni. Eesmärgiks on koguda nii palju ideid, kui võimalik ning seejärel leida neist parim. Või hoopiski kombineerida mitu ideed kokku üheks sobivaimaks, millega järgmisesse etappi edasi liikuda;
- Prototüübi (*Prototype*) – prototüüpimise etapis luuakse disaini testimiseks ja sobivuse kinnitamiseks lihtne ja soodne prototüübi vorm, mis võib varieeruda

lihtsatest visanditest kuni digitaalsete kasutajaliidesteni. Prototüüp sobib hästi ka lahenduse osaliseks testimiseks;

- Testi (*Test*) – Viimases ehk testimise etapis küsitakse kasutajatelt loodud prototüübi osas tagasisidet ning kaasatakse prototüübi järgmisesse iteratsiooni. See annab võimaluse kasutajate vajadusi paremini mõista.

Joonis 2. Disainmõtlemise protsess [21].

Teoreetilisest vaatepunktist lähenemine viitab sellele, et kui disainiprotsessis on kaasatud disainmõtlemise oskustega spetsialistid, siis see võib suurendada omavahelist koostööd, viia toote diferentseerumiseni ehk teiste toodete seast eristumisele ning seega aidata kaasa ka ettevõtte konkurentsivõimele [29].

Üldisemast vaatenurgast võib disainmõtlemise kasutamine tuua kaasa märkimisväärse kulude kokkuhoiu, sest disainmõtlemine aitab vähendada tööde ümbertegemist. Samuti vähendab kasutaja võimalikult varajane protsessi kaasamine tõenäosust kulukate toote kohanduste tegemiseks [29].

2.3 Kirjanduse ülevaate järeldused ja magistritöös kasutatavad *lean startup* ja disainmõtlemise elemendid

Lean startup-i ja disainmõtlemise oluliseks tunnusjooneks on, et mõlemad lähenemised suunavad prototüüpi liikuma läbi testimise ja õppimise tsükli ning eeldavad, et see on

parim viis kliendi kohta infot saada. *Lean startup* pakub disainmõtlemise ees eelisena rakenduslike mõõdikute loomist, mis viivad konkreetsed ja korratavad tegevused nähtavate tulemusteni. Disainmõtlemine teisalt algab sellest, et mõista klienti ning tuua välja nende kõige kriitilisemad murekohad ja selle põhjal tulla välja mitmete lahendusideedega [28].

Autor leidis magistritöö arendusprojekti koostamisel seoseid mõlema väljatoodud lähenemisega ning kasutas mitmeid elemente kas tervikult või osaliselt.

Lean startup lähenemist on kavandatava lahenduse loomisel kasutatud kliendi ja tema tundmaõppimise vaatenurgast. Magistritöös tulevad selgelt välja huvitatud osapooled (vt joonis 11). Pakutud lahendus on otsese tellija, ehk Prokuratuuri esindajatega mitmete kohtumiste käigus valideeritud, arvestatud tellija tagasisidega ning selgitatud välja MVP nõuded. Seejuures on mõeldud ka skaleeritavusele, et lahendust saaks kasutada kõikides Prokuratuuri asutustes. Väga olulise osana on kogu kavandatava lahenduse edukuse mõõtmiseks kirjeldatud mitmed mõõdikud, mis on olemasolevate andmete pealt välja arvutatud (vt peatükk 5.8) ning mille abil on Prokuratuuril võimalik hinnata, kas arendusprojekti elluviimine on edukas olnud. Autor on pakkunud küll välja rohkem mõõdikuid kui kirjandusallikad on soovitanud, aga leiab et väljapakutud mõõdikud on üksteist täiendavad ning sobivad seetõttu ka koos kasutamiseks. Lisaks on toodud välja ka üks olulisim mõõdik, millele arendusmeeskond peaks suures pildis keskenduma (vt lisa 11). Väljapakutud mõõdikutega on võimalik järgida ka OMTM-i ehk valida korraga üks mõõdik, millele meeskond konkreetsel hetkel ressursi suunab.

Disainmõtlemine on samuti magistritöös olulisel kohal. Kasutaja probleemi sõnastamisel tekkinud ärinõuded on MoSCoW tehnika abil prioritseeritud. Kavandatava lahenduse loomisel on kasutatud prototüüpimist, läbi mille on pidevate täienduste ja kliendipoolse valideerimise jõutud kliendi vajadusi täitva disainini. Disaini loomisel on arvestatud igapäevaste Prokuratuuri infosüsteemi kasutajate vajaduste ja vaatenurkadega. Määratletud on põhiprobleem ning genereeritud mitmeid ideid, läbi mille on jõutud sobiva lahenduseni. Prototüüpide loomine on olnud üks tähtsamaid aspekte, et arenduslahenduseni jõuda. Loodud prototüüpe on kasutatud ka võimalikult täpsete

mõõdikute arvutamiseks ning lahendust seeläbi osaliselt prototüüpide abil testitud.

3 Kasutatud meetodid

Kolmas peatükk annab detailsema ülevaate meetodite valikust, mida on magistritöös kasutatud nii ettevõtte strateegia ja äriarhitektuuri kirjeldamiseks kui ka kavandatava lahenduse äri- ja süsteemianalüüsi loomiseks.

3.1 Arhitektuuri ja kavandatava lahenduse modelleerimine

Organisatsiooni äriarhitektuuri ja kavandatava lahenduse kaardistamiseks kasutas autor TOGAF raamistikku. TOGAF on ettevõtte arhitektuuri raamistik ning seda võivad kasutada kõik organisatsioonid, kes soovivad luua organisatsiooni siseseks kasutamiseks ettevõtte arhitektuuri [31]. Antud raamistiku abil koostati nii Prokuratuuri kui kavandatava lahenduse motivatsioonimudel, võimekuste kaart kui ka väärtusvoog. Lisaks loodi kavandatava lahenduse strateegiamudel ning leiti seosed Prokuratuuri strateegiliste eesmärkide ja kavandatava lahenduse vahel.

Äriarhitektuuri mudelite modelleerimiseks kasutatakse Archimate ettevõtte modelleerimiskeelt, mis pakub võimalust luua ettevõtte äriarhitektuuri kirjeldavad diagrammid. Ettevõtte arhitektuur töötatakse tavaliselt välja siis, kui huvipooltel on muresid, millega äri- ja IT-süsteemid peavad tegelema. Arhitekt peab tuvastama huvitatud osapoolte väljendatud motivatsiooni ja strateegia, seejuures arendades ja luues arhitektuurivaated, mis huvipoolte muresid käsitleb ja tasakaalustab [32]. Siinses töös kasutab autor eelpool nimetatud diagrammide loomiseks Archi tarkvara (versioon 4.9.3), mis on vabavaraline modelleerimistööriist Archimate mudelite ja visandite loomiseks [33].

Motivatsiooni – ja strateegiamudeli(te)l kirjeldatakse järgmised elemendid [34], [35] (vt joonis 3 ja joonis 11):

- Huvitatud osapooled (*Stakeholder*) – huvitatud osapooleks võib olla üksikisik, meeskond või organisatsioon ning neil on üks või mitmeid huvisid või murekohti seoses organisatsiooni ja selle ettevõtte arhitektuuriga;

- Käivitajad (*Driver*) – käivitaja kujutab endast välist või sisemist tingimust, mis motiveerib organisatsiooni oma eesmärgi määratlema ja nende saavutamiseks vajalikke muudatusi ellu viia. Huvitatud osapooltega seotud käivitajaid käsitletakse sageli ka kui murekohti;
- Hinnangud (*Assessment*) – hinnanguid võivad näidata huvitava valdkonna tugevusi, nõrkusi, võimalusi või ohte. Nende lahendamiseks tuleb kohandada olemasolevaid eesmärgi või seada uusi, mis võivad omakorda käivitada muudatusi ettevõtte arhitektuuris;
- Ärieesmärgid (*Goal*) – eesmärgid kujutavad endast organisatsiooni ja selle sidusrühmade kõrgetasemelist kavatsuste, suuna või soovitud tulemuste avaldumist;
- Tulemused (*Outcome*) – tähistavad lõplikku tulemust. Need on kõrgetasemelised ärile orienteeritud tulemused, mis on loodud organisatsiooni võimete ja selle arhitektuuri põhielementide põhjal. Tulemused on käegakatsutavad, tõenäoliselt kvantitatiivsed, seotud ajaga ning neid saab hinnangutega seostada;
- Printsüübid (*Principle*) – printsüübid käsitlevad üldiseid kavatsusi ja põhimõtteid, mida oma tegevuses järgitakse ning need on arhitektuuri kontekstis rakendatavad mistahes süsteemile;
- Tegevussuund (*Course of Action*) – tegevussuund kujutab endast lähenemist või plaani ettevõtte teatud võimete ja ressursside kasutamiseks eesmärkide saavutamise nimel;
- Võimekused (*Capability*) – võimekuste all peetakse silmas võimeid, mis on organisatsioonile, isikule või süsteemile omistatud;
- Ressursid (*Resource*) – ressurss on üksikisiku või organisatsiooni omandis või kontrolli all olev vara.

Motivatsiooni- ja strateegiamudelil väljatoodud elementide omavahelisi seoseid näitavad mudelil kujutatud jooned.

Eelpool nimetatud väärtusvoog (*Value stream*) (vt peatükk 4.4 ja 6.1.4) kujutab endast tegevuste jada, mis loovad kliendi, sidusrühma või lõppkasutaja jaoks väärtusliku tulemuse. Väärtusvoo põhiprintsiibiks on, et väärtust luuakse alati kliendi, lõppkasutaja või toodetud toote, teenuse või muu väljundi saaja vaatenurgast. Saadud väärtus sõltub sellest, kuidas sidusrühm saadavat väärtust tajub. Väärtust loov element seotakse loodava tulemuse ja sidusrühmaga [35].

Kui väärtusvoog on paigas, siis järgmise sammuna saab teha kindlaks, milliseid ärivõimekusi on igas etapis vaja. Selleks vaadatakse üle ärivõimekuste kaart ja seostatakse asjakohased võimekused iga väärtusvoo etapiga [36]. Võimekuste kaart (vt peatükk 4.3) on organisatsiooni teadmistest tuletatav oluline plaan, kuhu märgitakse organisatsiooni võimekused [37].

Kavandatava lahenduse strateegia kirjeldamiseks kasutati *Lean* ärilõuendit (*Lean Business Canvas*), mis on tugevalt mõjutatud kirjanduse analüüsis käsitletud *lean startup* meetodikast. See on ärimudeli tööriist, mis on loodud selleks, et aidata idufirmadel oma idee lahti mõtestada. *Lean* ärilõuend (vt peatükk 6.1.1) on ettevõtjate taktikaline plaan, mis aitab liikuda ideest eduka idufirma loomiseni [38].

Lean ärilõuend koosneb üheksast osast [38]:

- Probleem – idee elluviimiseks peab olema vähemalt üks tuvastatud probleem, mida hakatakse klientide jaoks lahendada;
- Kliendid (sihtgrupid) – tõenäoliselt on see esimene ärilõuendi plokk, mis on vaja lahendada, sest on oluline teada, kellele toodet/teenust luuakse;
- Unikaalne väärtuspakkumine – selles plokis tuuakse välja, kuidas ettevõtte loodav toode/teenus erineb teistest, ehk mida pakutakse kliendile, mida teised ei paku;
- Lahendus – siin kirjeldatakse minimaalne elujõuline toode (MVP) ehk lahendus, mis võimaldab unikaalse väärtuspakkumise realiseerimist;

- Turunduskanalid – kanalite all loetletakse vahendid, mida kavatsetakse oma klientideni jõudmiseks kasutada. See hõlmab kõiki turundus-, suhtlus- ja turustuskanaleid, mida kavatsetakse kasutusele võtta;
- Tuluvood – peamiselt mõeldakse siin rahalist kasu, mida kliendid on nõus toote/teenuse eest maksma;
- Kulude struktuur – siia koondatakse kõik kulud, mis on vaja kanda, kui toodete/teenust soovitakse müüma asuda;
- Võtmemõõdikud – kindlasti on oluline teada, milliseid mõõdikuid kavatsetakse toote/teenuse edu mõõtmiseks rakendada. Ainult nii on võimalik meeskonna tulemuste saavutamist jälgida (vt ka peatükk 2.1.3);
- Konkurentsieelis – siin kirjeldatakse millised eelised on ettevõttel, tootel või teenusel, mida teistel ei ole. See peab olema midagi, mis on ainulaadne ning mida on keeruline järele teha.

Kavandatava lahenduse arhitektuurist ülevaate andmiseks loodi UML notatsioonis komponentdiagramm (vt peatükk 6.6.1). Universaalne modelleerimis-, ehk visandamiskeel UML on ühele ainsale metamudelile toetuv graafiliste tähistuste pere, mis aitab kirjeldada ja projekteerida tarkvarasüsteeme, eriti selliseid, mida luuakse objektorienteeritud (OO) stiilis [39]. Komponentdiagramme kasutatakse komponendipõhiste süsteemide visualiseerimiseks, täpsustamiseks ja dokumenteerimiseks ehk rakendusvaate modelleerimiseks [40].

Lisaks komponentdiagrammile koostas autor ka andmevoo diagrammi. Andmevoo diagramm on graafiline tööriist, mis võimaldab analüütikutel kujutada infosüsteemi andmevoogu [41]. Kuna magistritöö hõlmab erinevaid süsteeme, siis andmevoo diagramm illustreerib hästi ja arusaadavalt, kuidas ja millised andmed erinevate kavandatava lahenduse komponentide vahel liiguvad (vt peatükk 6.6.2).

3.2 Nõuete kogumise ja prioritseerimise meetodid

Lahenduse nõuded kaardistati poolstruktureeritud intervjuude abil, mille käigus selgusid rakenduse funktsionaalsed ja mittefunktsionaalsed nõuded. Poolstruktureeritud intervjuu on andmekogumismeetod, mis põhineb küsimuste esitamisel etteantud temaatilises raamistikus. Küsimused ei ole kindlas sõnastuses ega järjekorras [42]. Funktsionaalsed nõuded defineerivad, mida toode peab tegema ja mis on selle funktsioonid. Mittefunktsionaalsed nõuded kirjeldavad süsteemi üldiseid omadusi. Need on tuntud ka kui kvaliteediatribuudid [43].

Rakenduse funktsionaalsed nõuded prioritseeriti MoSCoW meetodiga ning visualiseeriti UML modelleerimiskeele abil koostatud kasutusmallide diagrammiga. Lisatud on ka detailsete kirjeldustega kasutuslood. Kasutusmallid on süsteemi talituslike jäädvustuste vahendiks, mis kirjeldavad tüüpilisi interaktsioone kasutajate ja süsteemi enda vahel [39] (vt peatükk 6.5).

MoSCoW on populaarne nõuetele prioriteetide seadmise tehnika, millel on neli kategooriat [44]:

- Peab olema (*Must have*) – tähtsaimad nõuded, mille väljajätmine ei ole võimalik;
- Võiks olla (*Should have*) – nõuded, mis annavad olulist väärtust, aga ei ole elutähtsad;
- Hea oleks (*Could have*) – võiksid olla, aga nende nõuete väljajätmine ei avalda erilist mõju;
- Pole vajalikud (*Will not have*) – antud ajaraamis ei ole need nõuded prioriteetsed.

Lisaks MoSCoW meetodiga prioritseerimisele, grupeeriti enamik mittefunktsionaalsed nõuded FURPS+ meetodi abil. Akronüümi FURPS taga seisavad järgmised mõisted [45]:

- Funktsionaalsus (*Functionality*);
- Kasutatavus (*Usability*);
- Töökindlus (*Reliability*);
- Jõudlus (*Performance*);

- Toetatavus (*Supportability*).

„+“ võimaldab täpsustada muid nõuded, näiteks disainile ja liidestele [45].

3.3 Äriprotsesside modelleerimine ja prototüüpide loomine

Autor modelleeris AS-IS ja TO-BE äriprotsessid BPMN-i abil (vt peatükk 4.5.1 ja 6.2). BPMN-i (*The Business Process Model and Notation*) ehk äriprotsesside mudeldamise ja tähistuse spetsifikatsiooni abil on võimalik luua graafilised äriprotsesside mudelid. Notatsiooni eesmärk on äriprotsesside modelleerimist toetada, pakkudes ärikasutajale standardset ja arusaadavat tähistust ning kirjeldada ka keerulist protsessi semantikat. BPMN on saanud äriprotsesside modelleerimise standardiks [46]. Äriprotsesside modelleerimiseks kasutati siinses töös vabavaralist tarkvara Bizagi Modeler'i (v. 4.0.0.014).

Prototüüpimiseks kasutas autor Figma tarkvara, mis on tänapäeval üks levinumaid prototüüpimise tarkvarasid ning võimaldab luua ja presenteerida väga detailseid lahendusi.

4 Uurimisvaldkonna kirjeldus

Neljas peatükk annab ülevaate Prokuratuuri tegevusest ja strateegiast. Esitatud on kriminaalmenetluse läbiviimise väärtusvoog, mis kirjeldab Prokuratuuri üht peamist tegevust. Lisaks on kaardistatud Prokuratuuri üldised strateegilised eesmärgid, võimekused, huvitatud osapooled, käivitajad ja hinnangud. Peatükk annab ülevaate, kus kavandatav lahendus Prokuratuuri strateegilistese eesmärkide suhtes paikneb. Lisaks on kirjeldatud praegust AS-IS olukorda.

4.1 Prokuratuuri lühitutvustus

Prokuratuur on asutus, mis kuulub Justiitsministeeriumi valitsemisalasse. Prokuratuur peab oma töös olema sõltumatu ning tuginema õigusaktidele [7].

Kogu kohtueelset kriminaalmenetlust koordineeriv Prokuratuur menetleb kuritegusid koostöös järgmiste uurimisasutustega: Politsei- ja Piirivalveamet, Konkurentsiamet, Keskkonnaamet, Kaitsepolitseiamet, Sõjaväepolitsei, Maksu- ja Tolliamet, Justiitsministeeriumi vanglate osakond ja vangla [7], [10].

Prokuratuur koosneb kõrgemalseisvast Riigiprokuratuurist ja neljast Ringkonnaprokuratuurist [7]. Riigiprokuratuur jaguneb osakondadeks, millest haldusosakond jaguneb omakorda talitusteks. Ringkonnaprokuratuurid jagunevad samuti kuriteo liikide alusel osakondadeks [9] (vt lisa 7).

Riigiprokuratuuri tööpiirkonna alla kuulub terve Eesti. Ringkonnaprokuratuuride tööpiirkonnad jagunevad maakondade vastava jaotuse kaupa. Prokuratuuri juhiks on peaprokurör ning iga ringkonnaprokuratuuri juhiks on juhtivprokurör [7].

Prokuratuuri 2019. aasta aastaraamatus [12] kirjutatakse, et Prokuratuuri **visiooniks** on olla usaldusväärne ning ühiskonna vajadustest lähtuv õiguskaitseasutus, mis seisab kannatanute heaolu, kuriteo toimepannute mõjusa kohtlemise ning kõigi menetlusosaliste põhiõiguste tagamise eest. Prokuratuur pakub eneseteostusvõimalusi oma valdkonna parimatele [12]. Samas aastaraamatus on välja toodud, et Prokuratuuri **missiooniks** on

olla kohtueelse uurimise juhi ning riikliku süüdistuse esindajana õiguse õiglased kohaldajad [12].

4.1.1 Kriminaalmenetluse lõpetamine oportuuniteediga

Magistritöös käsitletakse kriminaalmenetluse lõpetamist oportuuniteediga ja sihtotstarbelise oportuuniteedikohustuse määramist.

Kriminaalmenetlus algab tavapäraselt peale kuriteokaebuse laekumist Prokuratuurile. Menetleja otsustab, kas kaebuses sisalduv informatsioon on piisav, et alustada kriminaalmenetlust [15]. Kriminaalmenetluse võib lõpetada oportuuniteediga, kui isiku süü on piisavalt väike ning menetluse vastu ei näidata üles avalikku huvi. Süüdistatav isik ei pea küll enda süüid tunnistama, aga oportuuniteedi eelduseks on, et ta on teo toime pannud. Oportuuniteediga lõpetamisel ei panda isikule karistusregistrisse märget. Süüdistatav on kohustatud heastama kahju, mille ta kuriteoga tekitas [16]. Lisaks peab ta tasuma menetluskulud [16] ning talle määratakse vähemalt üks kohustus [17].

4.2 Prokuratuuri motivatsioonimudel: strateegilised eesmärgid

Prokuratuuri motivatsioonimudelil (vt joonis 3) tuuakse välja peamised Prokuratuuri tegevusest huvitatud osapooled, kelleks on Eesti riik ja Justiitsministeerium, ühiskond, menetlusosalised ja Prokuratuuri töötajad. Iga osapool on seotud ühe või mitme erineva käivitajaga ning need omakorda Prokuratuuri mõjutavate hinnangutega. Prokuratuuril puuduvad üheselt sõnastatud ärieesmärgid - lähtutakse strateegilistest eesmärkidest. Seetõttu on fookusesse võetud Prokuratuuri strateegilised eesmärgid ja lisaks ka printsiibid, mida Prokuratuur oma igapäevases tegevuses järgib. Strateegilised eesmärgid ja printsiibid on ka kavandatava sihtotstarbeliste oportuuniteedikohustuste määramise lahendusega tugevalt seotud ning seetõttu punase raamijoonega välja toodud. Motivatsioonimudelile on autori poolsete soovitusena lisatud Prokuratuuri strateegilisi eesmärke toetavad mõõdetavad tulemused.

Kavandatava lahenduse realiseerimiseks on Prokuratuur teinud aktiivselt koostööd erinevate organisatsioonidega nagu Justiitsministeerium, RIK, EMTA, aga ka suure hulga pilootprojektis osalenud MTÜ-ega. Oma tegevuses on oldud väga läbipaistvad ning

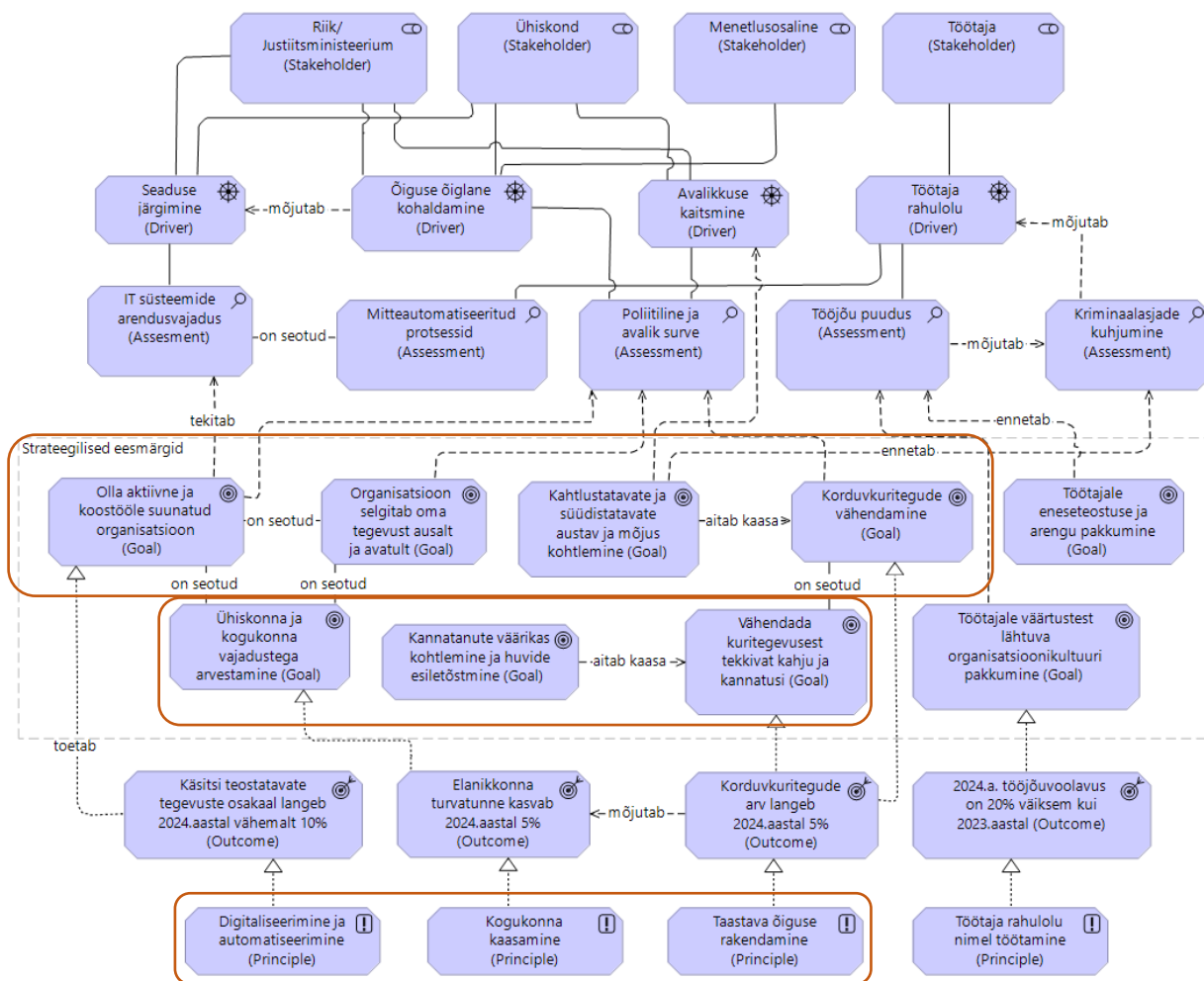
lahenduse põhimõtteid erinevatele osapooltele tutvustatud ja selgitatud. Seda läbi MTÜ-dega suhtlemise ning nende mõtete ja tagasisidega arvestamise. Prokuratuuri jaoks on oluline kogukonda kaasata, sest igal Prokuratuuri asutustel ja selle menetlejal on kindel tööpiirkond, mille heaolu ja turvalisuse eest nad oma tegevusega seisavad ning kogukonna kaasamine aitab mõista iga piirkonna eripära ja vajadusi.

Prokuratuuri ja tooteomanikuga läbiviidud intervjuude käigus (vt peatükk 5.1) toodi välja, et taastava õiguse rakendamine (vt peatükk 5.1.3) on muutunud Prokuratuuri jaoks üha olulisemaks, sest nähakse selle positiivset mõju nii kannatanutele kui kuriteo sooritanud isikutele. Kavandatav lahendus toetab taastava õiguse rakendamist, kuna kahtlustatav saab anda ühiskonda tagasi ning seejuures tunda, et temale määratud karistusel on konkreetsem ja käegakatsutavam mõju. See aitab taastada kuritegevusega tekitatud kahju ja leevendada kannatanutele põhjustatud kannatusi [12]. Kui isik sooritas kuriteo konkreetses valdkonnas, siis läbi sihtotstarbelise kohustuste tasumise avaneb tal võimalus toetada just selles valdkonnas ja piirkonnas tegutsevat MTÜ-d, läbi mille tõstetakse esile ka kannatanute huvid.

Kriminaalmenetluste lõpetamine oportuuniteediga on mõjus viis korduvkuritegude ennetamiseks ehk retsidiivsuse vähendamiseks. Näiteks kriminaalpoliitika 2022. aasta lühianalüüsi [47] andmetest nähtub, et kõige väiksem retsidiivsuse protsent (15%) 2016-2019. aastatel määratud oportuuniteedikohustustest on kohustusel liigiga "Kindel summa riigituludesse", mis on sihtotstarbelisele oportuuniteedikohustustele kõige sarnasem kohustus, seega saab siinkohal paralleele tõmmata ka sihtotstarbelise oportuuniteedikohustusega ning näha selle eeldatavat mõju.

Pilootprojekt oli edukas ning kohustatud isikud tasusid neile määratud sihtotstarbelisi kohustusi meelsasti [1]. Seetõttu avaldasid Prokuratuuri esindajad intervjuude käigus lootust, et kui kohustatud isikud tunnetavad oma kuriteo mõju tugevamalt ning mõistavad, kuidas see mõjutab konkreetset valdkonda ja MTÜ-d, siis hoiduvad nad tulevikus korduvkuritegude toimepanekust.

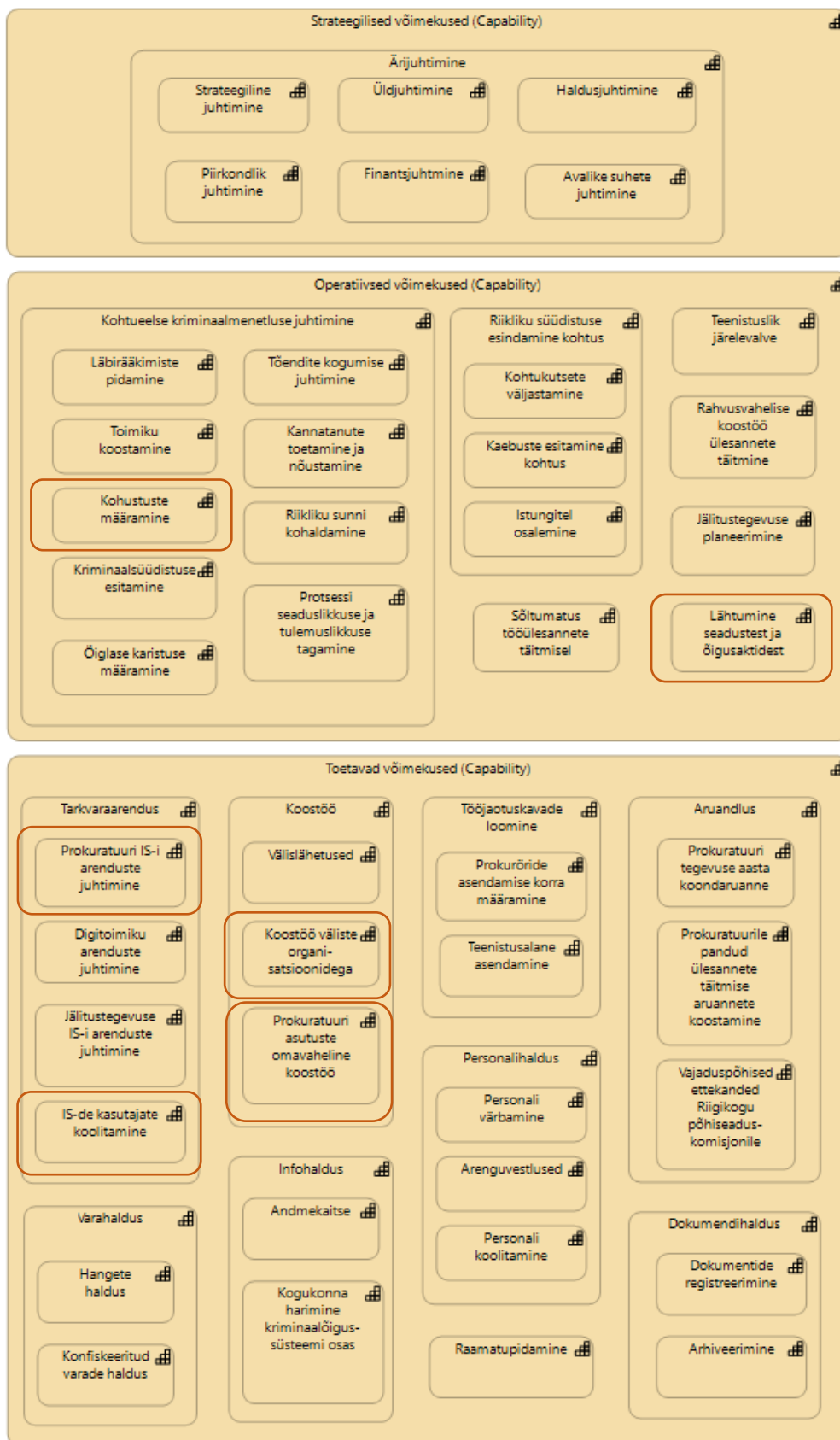
Kavandatava lahenduse loomine on igati kooskõlas ka digitaliseerimise ja automatiseerimise printsiibiga, mille järgimine aitab Prokuratuuri tööd efektiivsemaks muuta.

Joonis 3. Prokuratuuri motivatsioonimudel: strateegilised eesmärgid [12] (autori koostatud).

4.3 Prokuratuuri võimekused

Ettevõtte võimekuste kaardistamise käigus valmis Prokuratuuri võimekuste kaart, mis annab ülevaate nende strateegilistest, operatiivsetest ja toetavatest võimekustest. Punase raamjoonega ümbritsetud võimekused aitavad enim kaasa magistriltöö skoobis olevate sihtotstarbeliste oportuunitedikohustuste üle-eestilisele kasutuselevõtmisele (vt joonis 4).

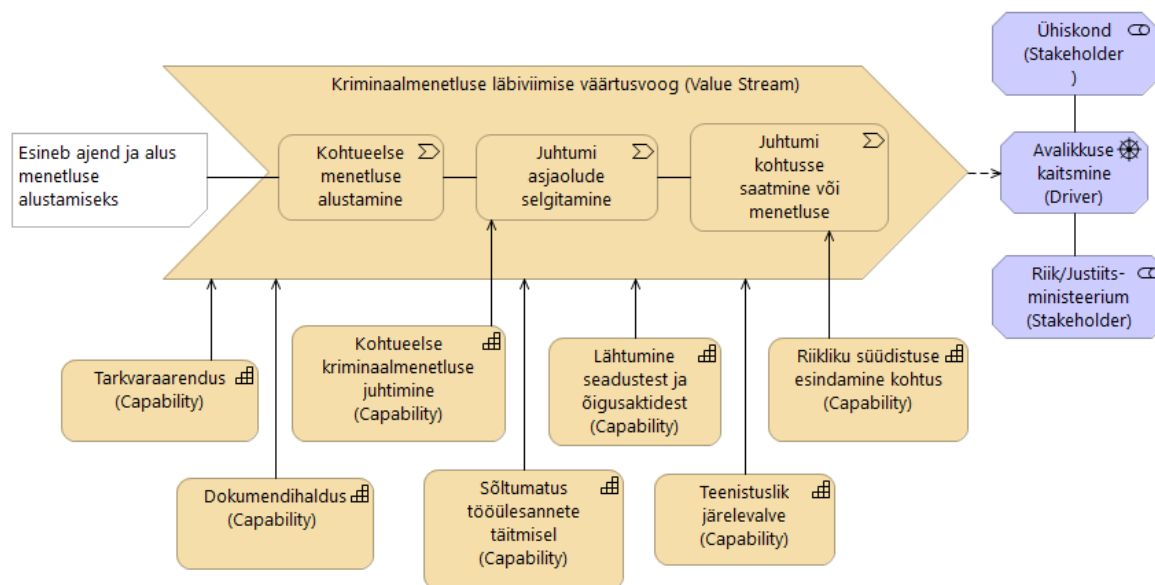

Joonis 4. Prokuratuuri võimekuste kaart [11], [13], [14], [16] (autori koostatud).

4.4 Prokuratuuri üldine väärtusvoog

Üldise väärtusvoo abil kirjeldati Prokuratuuri üks olulisim väärtust loov tegevus, milleks on kriminaalmenetluse läbiviimine (vt joonis 5). Selleks, et kriminaalmenetlust saaks alustada, peab esinema ajend ja alus. Sellele järgnevalt alustatakse kriminaalmenetlust, selgitatakse välja juhtumiga seotud asjaolud ning seejärel saab juhtum lahenduse kas kohtus või läbi Prokuratuuri poolse kohtueelse menetluse lõpetamise. Enamik Prokuratuuri võimekustest on viidud terve kriminaalmenetluse lõpetamise väärtusvoo külge, kuna antud võimekused mõjutavad läbivalt kõiki väärtusvoo etappe.

Väärtusvoo läbiviimise tulemuseks on avalikkuse kaitsmine, mis on ühtlasi ka üheks Prokuratuuri tegevuse käivitajaks. Avalikkuse kaitsmisest on eelkõige huvitatud Eesti riik ja riigi huvides tegutsev Justiitsministeerium ning ka ühiskond, kelle liikmete sooviks on elada turvalises keskkonnas.

Joonis 5. Kriminaalmenetluse läbiviimise väärtusvoog [10], [11] (autori koostatud).

4.5 AS-IS Lääne Ringkonnaprokuratuuri pilootprojekti protsessikirjeldus

Lääne Ringkonnaprokuratuuris läbiviidud pilootprojekti raames tuli sihtotstarbeliste oportuunitedikohustuste määramiseks esmalt koguda kokku MTÜ-d, kes oleks nõus antud makseid saama [1]. Nimekiri valmis koostöös Justiitsministeeriumiga ning kaasatud oli ka Mõttekoja Praxis juhatuse liige, riigivalitsemise ja kodanikuühiskonna ekspert Alari Rammo, kes aitas makse saajate valimise süsteemi välja mõelda.

Tulemusena võeti ette tulumaksusoodustuse nimekiri ning filtreeriti välja Lääne ringkonda kuuluvad MTÜ-d. Samuti tuvastati põhikirja järgi iga MTÜ peamine tegevusala. Loetellu jäänud MTÜ-de esindajatele saadeti email, kus küsiti, kas nad soovivad pilootprojekti osaleda. Kõigilt osalejatelt koguti nõusolek ja vajalikud arveldusandmed [1].

Kui prokurör soovis määrata sihtotstarbelist oportuunitedikohustust, siis valis ta valdkonna ning loosis makse saaja Excelisse loodud loosiratta abil [1]. Juhul kui oli kahtlus, et kohustatud isik võib olla MTÜ-ga mingil viisil seotud, teostati ka kontroll Inforegistri veebilehelt ning vajadusel loositi uus makse saaja. Kohustuse info sisestati PRIS-i ja Excelise tabelisse, kus kohustuse tasumisi ja mittetasumisi jälgiti. PRIS-i sisestati kohustus liigiga 'Muu asjakohane kohustus', sest antud kohustuse jaoks loodud kohustuse liiki ei ole veel võimalik PRIS-is kasutada, aga kõik kohustused tuleb infosüsteemis fikseerida. Kohustuse sai ka kohustatud isikule Avaliku e-toimiku (edaspidi AET) veebilehel nähtavaks teha. AET on veebipõhine infosüsteem, mis võimaldab osaleda tsiviil- ja halduskohtumenetluses, kriminaal- ja väärteomenetluses, endaga seotud menetluste käiku jälgida [48] ning tasuda kohustusi. Lääne Ringkonnaprokuröride sõnul pilootprojekti raames sihtotstarbelist oportuunitedikohustust AET-is nähtavaks ei tehtud, kuna antud kohustust AET-i kaudu tasuda ei saa. AET võimaldab hetkel tasuda ainult riigile suunatud kohustusi.

Kohustatud isikule edastati info, kellele tuleb kohustus kanda, kas emaili või muu infokanali kaudu. Kohustuse lõplikul tasumisel pidi kohustatud isik edastama Prokuratuurile tõendina maksekorralduse(d), et ta on kohustuse täies ulatuses tasunud [1]. Antud dokument tuli Prokuratuuris registreerida ja lisada asja materjalide juurde. Lisaks

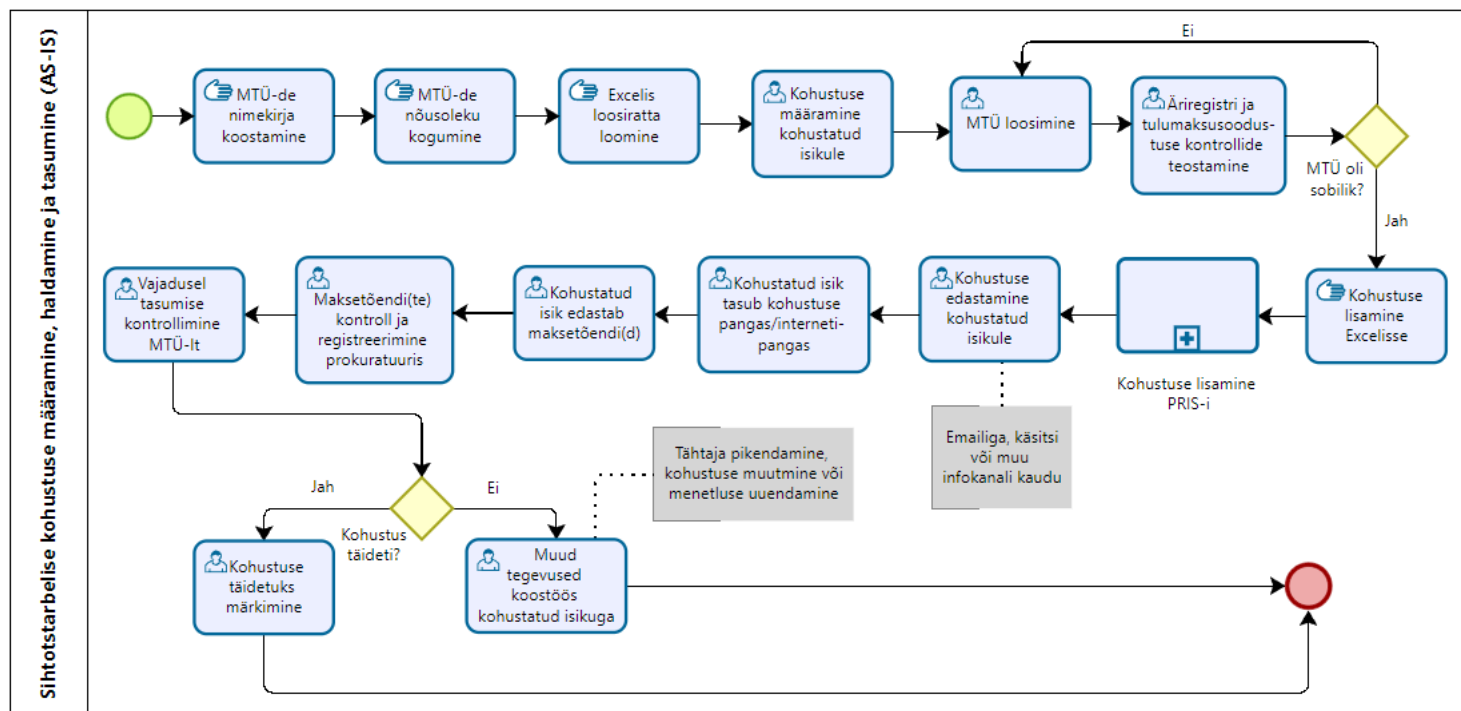
võeti MTÜ esindajaga kas telefoni või emaili teel ühendust, et kohustuse täitmisele lõplik kinnitus saada.

Kui kohustus täideti ettenähtud mahus, siis märgiti Excelis ja PRIS-is kohustus täidetuks. Muul juhul kas kohustuse tähtaega pikendati, muudeti kohustuse ulatust või uuendati kriminaalmenetlust.

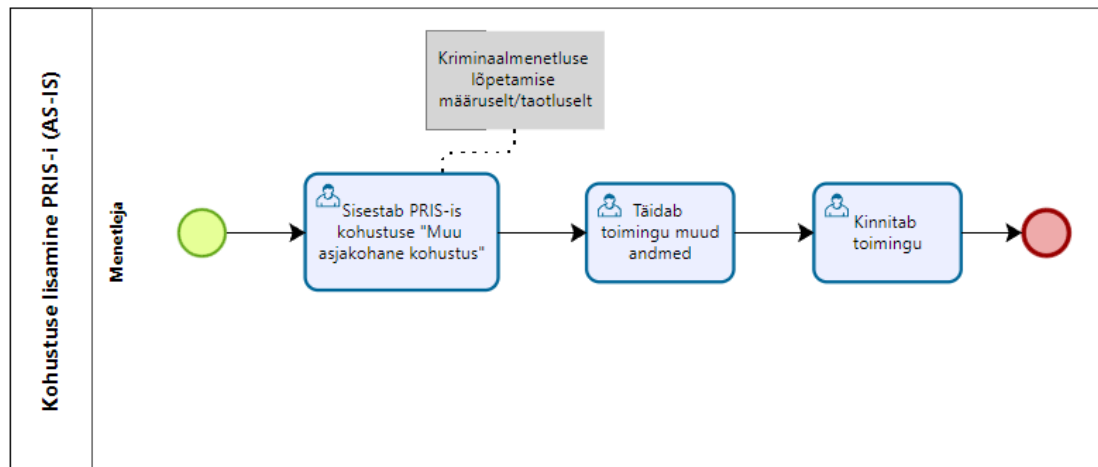
Kuna tulumaksusoodustusse kuuluvate MTÜ-de nimekiri on igakuiselt muutuv, siis oli oluline jälgida ka seda, et MTÜ ei oleks vahepeal nimekirjast välja kukkunud. Seda kontrolli teostati Eesti Maksu- ja Tolliameti (EMTA) veebilehel asuva tabeli abil, kuhu iga kuu uus nimekiri lisatakse. AS-IS protsessijoonised on esitatud joonisel 6 ja 7.

4.5.1 AS-IS protsess

Joonisel 6 on kujutatud pilootprojekti sihtotstarbelise oportuunitedikohtuse määramise, haldamise ja tasumise protsessi.

Joonis 6. Pilootprojekti raames sihtotstarbelise kohustuse määramiseks ja haldamiseks kasutatud protsess (AS-IS) (autori koostatud).

Joonis 7. Pilootprojekti raames sihtotstarbelise kohustuse PRIS-i lisamise AS-IS alamprotsess (autori koostatud).

5 Ärinõuete analüüs

Viendas peatükis käsitletakse huvitatud osapoolte analüüsi, üldiseid ärinõudeid, luuakse äriinfo mudel ja ärireeglid. Kirjeldatakse makseteenuse pakkuja ja makse saaja valimise nõudeid. Koostatakse kavandatava lahenduse riskianalüüs, kaardistatakse statistikavajadused ja seatakse võtmemõõdikud, mille abil on võimalik kavandatava lahenduse edukust hinnata.

5.1 Huvitatud osapoolte analüüs

Saamaks ülevaadet kavandatava lahenduse vajadusest ja mõjust erinevatele huvitatud osapooltele, viis autor lahenduse valmimisse otseselt kaasatud ning muude valdkonnateadlike võtmeisikutega läbi küsitluse ning videointervjuud. Intervjuud viidi läbi vabas vormis, toetudes lisas 12 toodud küsimustele.

5.1.1 MTÜ

MTÜ-de tagasiside kogumiseks koostas autor küsimustiku, mille saatis 25-le valdkondlikule katusorganisatsioonile. Katusorganisatsioonid on juriidiliste isikute poolt loodud mittetulundusühingud. Selliste MTÜ-de eesmärgiks on olla väljas ühiste teemade ja seisukohtade eest, seda sealjuures jõulisemalt kui suudaks ainult üks organisatsioon. Katusorganisatsioonid ühendavad mingi konkreetse valdkonna MTÜ-d ning seisavad selle valdkonna huvikaitse eest [18]. Seetõttu valis autor küsitluse läbiviimiseks just katusorganisatsioonid, kellel on oma valdkonnast ja valdkonna MTÜ-dest laialdasem ülevaade. Küsimustiku täitis 11 katusorganisatsiooni ning vastustega olid esindatud 8 erinevat valdkonda. Kuna pea pooled vastajad soovisid anonüümsust, ei ole küsimustiku vastuste põhjal koostatud kokkuvõttes kõikide organisatsioonide nimesid nimetatud. Ülejäänud küsimustiku põhjal koostatud vastuste kokkuvõtted on leitavad lisadest 4 ja 5. Lisaks viis autor läbi kirjaliku intervjuu Alari Rammoga (vt küsimusi lisas 6), kes on olnud ka pilootprojekti makse saajate loogika väljamõtlemise juures.

Küsitluse tulemustena selgus, et enamik katusorganisatsioone hindasid seaduse üle-eestilist rakendamist igati positiivse ja tänuväärseks ning Alari Rammo nimetas seda sümpaatseks algatuseks, mis tasub kindlasti laiendamist.

MTÜ Eesti Lasterikaste Perede Liit (edaspidi ELPL) usub, et kui õigusrikkuja saab oma pahateo hüvitada konkreetseesse kogukonna murekohta panustades, puudutab see teda oluliselt lähemalt ja isiklikumalt kui mõte sellest, et see läheb üleüldiselt riigituludesse. Nende sõnul on keeruline hinnata, kas see ka preventiivselt midagi muudab, aga mõju õigusrikkujale on kindlasti suurem.

Teine MTÜ tõi samuti välja, et sihtotstarbelised maksed aitavad õigusrikkujal paremini mõista oma tegevuse tagajärgi ja ehk suunavad ka mõtlema laiemalt ühiskonna huvides. Lisaks nähakse ka MTÜ-de tegevusvõimekust suurendavat mõju.

Vastanud katusorganisatsioonid näevad antud lahenduse kasutuselevõtu juures mitmeid kasutegureid:

- See võib panna inimesed kogukonna elust rohkem huvi tundma ja mõtlema selle peale, kus üleüldiselt on toetust ja abi tarvis, et üht või teist probleemi lahendada. Võimalik, et see toob MTÜ-dele ka uusi vabatahtlikke panustajaid, kes oma õigusrikkumisega tekkinud hüvitise kohustuse kaudu leiavad MTÜ-ga hingelähedase seose. Alari Rammo lisas, et on hea, et annetaja saab läbi annetuse usaldada organisatsiooni valikuid, kuidas seda raha kasutada. Lisaks tõi ta välja, et seaduse rakendamise käigus võib tõusta ka ühiskonna teadlikkus vabäühenduste tegemistest;
- Kohustatud isik saab vääriti käitumise pöörata oma kogukonna rahaliseks hüvanguks, mis toetab kohalikku kogukonda ning kohustatud isikul tekib teadmine, et nad on oma panusega mõnda konkreetset MTÜ-d aidanud. Seeläbi muutub kahju hüvitamine kahju tegija jaoks käegakatsutavamaks;
- Üle-eestiline annetuste jaotamine oleks õiglasem ning samas annaks ka parema võimaluse annetada sellise valdkonna organisatsioonile, mis enim kõnetab;
- See on üks võimalus MTÜ-de tegevuse toetamiseks, nende toimetuleku parandamiseks ning aitaks neil tõhusamalt oma eesmärkide nimel tegutseda. Eriti suureks abiks võiks see olla maakondades tegutsevatele vabäühendustele, kelle tegevus on suunatud kohalikule kogukonnale.

Joonis 8 illustreerib annetuste mõju hinnangut MTÜ-de tegevusele. Üleüldise MTÜ-de käekäigu mõjutamise osas vastas 36,4%, et annetused mõjutavad MTÜ-de käekäiku väga palju. Põhjendustena oli toodud, et enamike MTÜ-de toimevõime põhineb annetustel ja liikmemaksudel. Enamikel MTÜ-del tuleb toimimiseks kasutada annetusi ja sponsoreid ning kui MTÜ tegutseb üksnes annetuste toel, siis on need ainukeseks sissetulekuallikaks, mistõttu on annetused jätkusuutlikuse tagamiseks hädavajalikud. Toodi välja ka, et MTÜ-d saavad riigilt liiga vähe toetust ning seetõttu tulebki suurel määral toetuda annetustele.

45,4% vastas, et annetused mõjutavad MTÜ-de käekäiku palju. Vastanud tõid välja, et suurem osa MTÜ-dest on väikesed ja sõltuvad toetustest. Eriti kohalikel, väiksemal tasandil tegutsevatel MTÜ-del, on Eestis vähe rahastusallikaid, kus saaks taotleda projektitoetusi. Samas ei peeta projektidele tuginevat tegevust eriti jätkusuutlikuks. Tihti ei ole ka võimekust taotleda erinevat projektirahastust, seega on annetused oluline rahastamisallikas.

Vastanute sõnul on MTÜ-d väga erinevad ja teatud valdkonna organisatsioonidel on riigilt minimaalne sissetulek tagatud, aga aktiivseks tegevuseks tuleb leida lisaressursse. Arvati, et arvestades huvikaitsega seotud MTÜ-de väikest riigipoolset rahastamist on lisarahastuse hankimine MTÜ-de tegevuse jaoks väga oluline. Kindlasti on MTÜ-sid, keda riik üldse ei toeta ja nende tegevus sõltubki ainult annetustest. Ühe vastanud organisatsiooni sõnul tõestab statistika, et annetuste osakaal teatud valdkondade MTÜ-dele kriitilise tähtsusega, seda näiteks tervishoiu sektoris.

Alari Rammo lisas, et huvikaitseorganisatsioonidel on raske annetusi koguda, sest nende tegevus tundub igava ja kuivana. Ta tõi välja, et näiteks ei ole huvikaitseorganisatsioonidel panna plakatile haiget last või kassi, mis inimesi annetuste osas rohkem kõnetavad.

18,2% vastas, et annetused mõjutavad nende MTÜ käekäiku, aga mitte palju, sest nende hinnangul on annetused väikesed ja juhuslikud ning seetõttu ei näe tegevusele ka väga suurt mõju. Alari Rammo arvas samuti, et annetused mõjutavad MTÜ-de käekäiku, aga mitte palju, sest annetuste summad on üldjuhul väikesed.

Ükski vastanud ei arvanud, et annetused neid pigem või üldse ei mõjutaks.

Joonis 8. Annetuste hinnanguline mõju MTÜ-dele üldiselt.

Justiitsministeeriumi Kätlin-Chris Kruusmaa tõi omaltpoolt välja, et rahastus on olnud alati MTÜ-de murekoht ning lisas, et kui kasvõi osa oportuuniteediga lõppenud kriminaalmenetlustest läheks MTÜ-de toetamiseks, siis saavad sellest kasu nii MTÜ-d, kui ka kogu ühiskond.

5.1.2 Prokuratuur ja Prokuratuuri töötaja

Riigiprokuratuuri järelevalveosakonna riigiprokurör Rauno Kirise sõnul on pilootprojekti raames kasutust leidnud sihtotstarbelise oportuuniteedikohustuse määramise juures murekohaks, et õiguslikult olulist tähtsust omav lahendus on hetkel menetlusinfosüsteemi väline ja menetleja tegevused ei ole logitud. Pilootprojekti kasutatud lahendus ei võimalda tehniliselt kontrollida, kuidas jõudis menetleja makse saaja määramisel konkreetse MTÜ-ni, mis aga võib erandlikel juhtudel mõjutada seda, kuivõrd objektiivne näib kasutatud lahendus väljapoole. Näiteks kui menetleja on määranud makse mõne MTÜ kasuks, kes hiljem ilmnenu asjaoludel on kuidagi menetleja või kohustatud lähedastega seotud, siis pilootprojekti kasutatud lahendusega on keeruline näidata, et MTÜ valik oli siiski juhuslik ja reeglite kohane. Menetlusinfosüsteemi integreeritud lahendusega on võimalik kohe ära näidata, kuidas makse saaja genereeriti, millistest genereeritud MTÜ-dest loobuti ning kuidas jõuti valitud osutunud MTÜ juurde. Seeläbi on võimalik tagada, et makse saaja valimise protsess ka näib väljapoole objektiivne.

Prokuratuuri osapoolte intervjuudes toodi välja, et kasu nähakse ka seoses kuritöö ennetusega. Kuna sihtotstarbeline oportuuniteedikohustus toetab kohustatud isikul põhjustajajärg seose tekkimist, siis on tõenäosus, et isik paneb toime uue kuriteo, väiksem. Kasuna nimetati intervjuudes ka, et sihtotstarbelise kohustuse lisamise ja haldamise täielikult infosüsteemi viimine aitab kindlasti kaasa Prokuratuuri töötajate ajakulu vähendamisele. Pilootprojekti raames tuli välja, et sihtotstarbelisi kohustusi täideti

õigeaegselt ning ainult üks menetlus tuli uuendada [1], seega viitab see sellele, et ka üle-eestilise kasutamisel puhul võib loota kõrget õigeaegse tasumise protsenti, mis omakorda hoiaks kokku menetlejate ja muude kohustuste haldamisega seotud töötajate aega. Rauno Kirise sõnul on Prokuratuuril läbi infosüsteemi lahenduse võimalik saada kätte oluline statistika andmestik, mille läbi oma tööprotsesse tõhusamalt ja teadmiste põhiselt suunata.

Seega on ka Prokuratuur igati huvitatud, et olemasolevat seadust oleks võimalik laialdasemalt kasutada.

5.1.3 Riik ja Justiitsministeerium

Justiitsministeeriumi esindaja Kätlin-Chris Kruusmaa sõnul on riigi ning Justiitsministeeriumi kui tooteomaniku ja riigi huvide teostamise eest väljas oleva asutuse, peamine eesmärk seaduse üle-eestiliseks kasutuselevõtuks on seotud eelkõige sellega, et seadust tuleb täita. Kriminaalmenetluse oportuuniteediga lõpetamisel on kohustuse valikuks erinevaid võimalusi ning makse suunamine üldsuse huvideks on üks nendest. Tooteomaniku huvi on, et kõiki seaduses ettenähtud võimalusi kasutatakse. Ta lisas, et üha enam räägitakse karistuste ja karistamiste puhul ka taastavast õigusest. Taastavaks õiguseks nimetatakse lähenemist konfliktidele ja õigusrikkumistele, mis võimaldab heastada tekkinud kahju nii, et kaasatakse mõjutatud pooled, tervendatakse neid ja luuakse turvalist kogukonda [6]. Seega tema sõnul on taastava õiguse kontekstis oluline, et kuriteo sooritanud isik ei hüvita tekitatud kahju ainult rahaliselt, vaid annab kogukonnale tagasi ning tal tekib kuriteoga parem põhjus-tagajärg seos.

5.1.4 Kohustatud isik

Prokuratuuri 2020. aasta aastaraamatu artiklis toodi välja abiprokurör Teele Mägi kommentaar [1]: „Suhtun sihtotstarbelise kohustuse määramisse positiivselt, sest see võimaldab kahtlustatavatel panustada just kohalikku kogukonda. Ühiskondliku töö tegemisel panustatakse samuti kohalikku kogukonda või ettevõttesse, kuid üldiselt töö tegemiseks inimesed aega ei leia ning seega on selline rahaline kohustus minu meelest hea alternatiiv. Arvan, et varavastaste süütegude korral on see kohane kohustus peaaegu iga oportuuniteediga lõpetamise korral, sest üldjuhul sean ma oportuuniteedi eeltingimuseks, et kannatanule oleks kahju juba eelnevalt hüvitatud. Usun, et see kohustus on toimepanijate suhtes isegi mõjusam kui lihtsalt riigituludesse kindla summa tasumine, sest inimene saab raha maksmist seostada konkreetse saajaga. Riigituludese

maksmisel sellist sidet ei teki. Teo toimepanijate suhtumist kohustusse tasuda summa just kohalikule MTÜ-le näitab eelkõige see, et enamus on valinud kindla summa tasumise MTÜ-le, mitte riigituludesse, kuigi MTÜ-le tasumisel tekib neil lisakohustus esitada maksmist tõendavad dokumendid.“

Põhja Ringkonnaprokuratuuri kogukonnakuritegude osakonna vanemprokurör Kristjan Lill tõi samuti intervjuus välja, et pilootprojekti raames tasusid kohustatud isikud suurema heameelega MTÜ-le, kes võibolla tegeles just valdkonnas, mida kohustatud isik soovis toetada (näiteks loomade varjupaik). Kohustatud isik hoomas konkreetselt, kuhu ja mille jaoks tema tasutud summa läheb. Kohustuse riigituludesse tasumine tema sõnul sellist arusaama ja sidet ei tekita.

Eeltoodu põhjal võib öelda, et kohustatud isikutel tekib kavandatava lahenduse üle-eestiliselt kasutusele võtmise korral juurde üks kohustuse tasumise viis, mille eelistamine ja edukus on läbi pilootprojekti ka kinnitust saanud.

5.1.5 Ühiskond

Prokuratuuri poolsed intervjuueeritavad avaldasid lootust, et antud kohustuse kasutama hakkamine aitab kaasa korduvkuritegude vähendamisele ning sel juhul on seaduse rakendamine kasulik tervele ühiskonnale. Lisaks on MTÜ-del saadud annetuste abil võimalik viia läbi ühiskonnale kasulikke tegevusi ja toetada erinevate valdkondade arengusuundi, mis omakorda avaldab laialdast positiivset mõju tervele ühiskonnale.

Alari Rammo hindas MTÜ-de annetuste koheselt enda kasutusse saamist nii: „Niisugune võimalus toetab üldisemat kodanikukeskse ühiskonna ideaali, mille järgi suudavad inimesed üheskoos kõige paremini enda elu korraldada ja riigile võiksid jääda vaid niisugused funktsioonid, mida on otstarbekam keskselt korraldada. Võrdlen ise ka seda projekti annetamisega, kus riik soodustab (küll vähesel määral) maksupoliitikaga vabaihendustele annetamist, selmet raha maksudena endale korjata. Eestis annetatakse aastas kümneid miljoneid ja kuigi suurema osa sellest kogub käputäis vabaihendusi, on annetustest siiski palju kasu riigi lünkade täitmiseks ja omaalgatuslikuks tegevuseks.“

5.2 Üldised ärinõuded

Üle-eestilise lahenduse kasutuselevõtmise jaoks loodud ärinõuded valmisid valdavalt analüüsikoosolekute käigus, kus osalesid nii RIK-i kui Prokuratuuri poolsed esindajad. Perioodil 22.02 – 11.11.2022 viidi läbi 25 analüüsikoosolekut ja 14 lisakoosolekut tellijate ja muude seotud osapooltega. Koosolekute põhjal valmisid lahendusele üldised ärinõuded (vt tabel 1).

Tabel 1. Kavandatava lahenduse ärinõuded (autori koostatud).

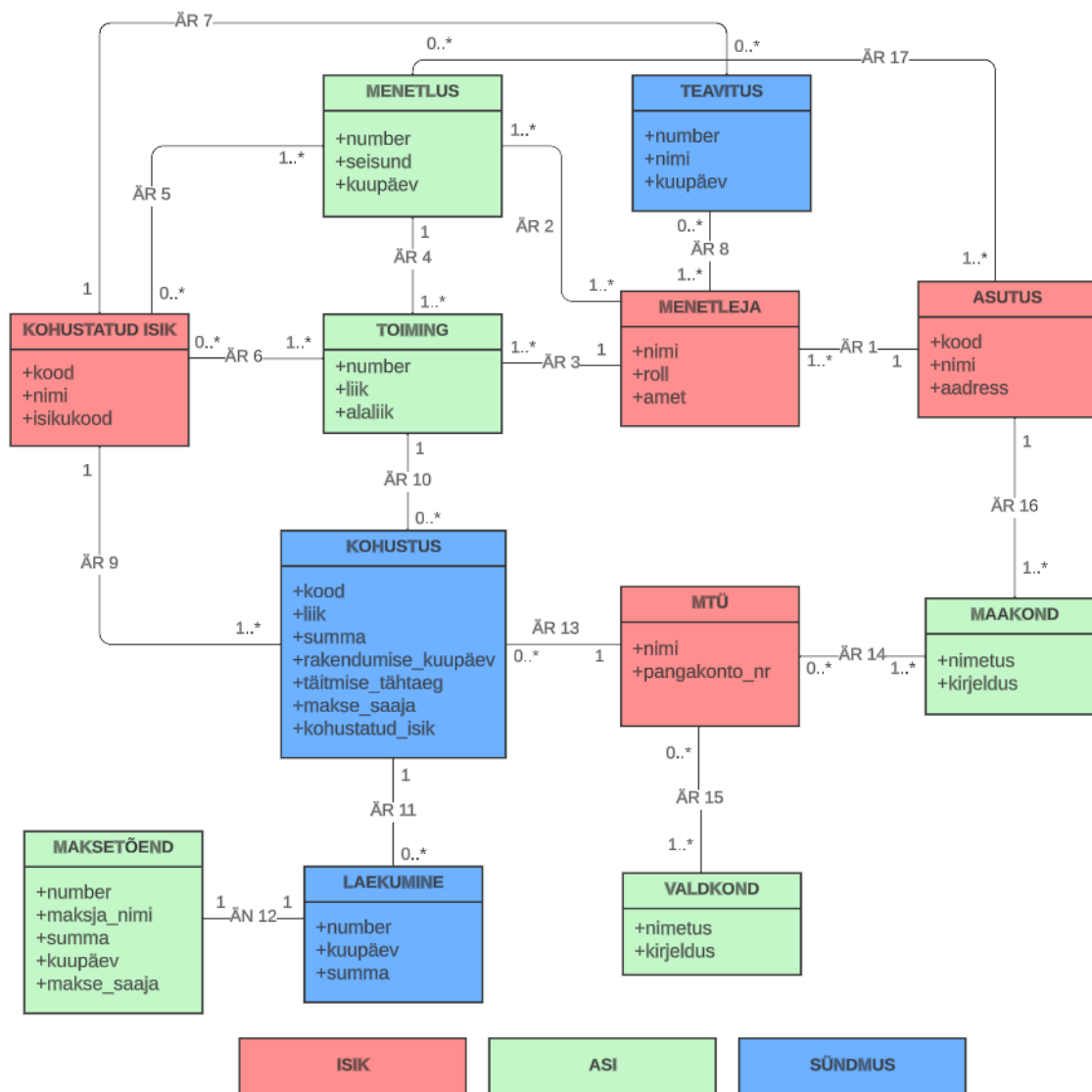
NR	Ärinõue
ÄN 1	PRIS peab võimaldama kõikidel Prokuratuuri asutustel määrata sihtotstarbeliste oportuunitedikohustusi ehk valida kohustust liigiga „Kindla summa tasumine sihtotstarbeliseks kasutamiseks üldsuse huvides“.
ÄN 2	PRIS peab võimaldama määrata sihtotstarbelist oportuunitedikohustust ka kohtutaotlusel.
ÄN 3	PRIS peab võimaldama valida makse saaja genereerimiseks sobivad MTÜ-de valdkonna(d).
ÄN 4	PRIS peab võimaldama valida makse saaja genereerimiseks sobivad MTÜ-de piirkonna(d).
ÄN 5	PRIS peab tagama, et makse saaja genereeritakse tingimustele vastavate ehk tulumaksusoodustusega MTÜ-de seast.
ÄN 6	PRIS peab võimaldama makse saaja objektiivset genereerimist valitud parameetrite alusel.
ÄN 7	PRIS peab võimaldama prokuröril veenduda, et genereeritud MTÜ on makse saajana sobilik.
ÄN 8	PRIS peab võimaldama makse saaja mitesobivusel genereerida uus makse saaja ja sisestada uuesti genereerimise põhjus.
ÄN 9	PRIS peab võimaldama määratud kohustuse summat muuta.

ÄN 10	PRIS-is sisestatud kohustust peab saama AET-is makselingi kaudu tasuda ja makseteenuse süsteem peab peegeldama maksete info tagasi AET-i.
ÄN 11	Kohustatud isikule peab jääma võimalus kohustust pangas või internetipangas käsitsi tasuda.
ÄN 12	PRIS-i peab oleks võimalik lisada, muuta ja kustutada käsitsi tasutud laekumisi ja maksetõendeid.
ÄN 13	AET-is sooritatud maksete info peab liikuma PRIS-i ja PRIS-i sisestatud laekumiste info liikuma AET-i.
ÄN 14	PRIS-is peab saama vaadata kohustuse laekumiste infot ja kohustuse jääki.
ÄN 15	PRIS peab salvestama maha makse saaja genereerimisega seotud tegevuslogid.
ÄN 16	Prokurör peab saama kohustuse määranud prokuröride tegevuslogisid vaadata.
ÄN 17	MTÜ-le tehtud maksed peavad liikuma MTÜ kontole.
ÄN 18	MTÜ-d saavad projektiga liituda kord aastas.
ÄN 19	MTÜ-de osalemise küsimise halduskoormus peab liikuma Prokuratuurist välja.
ÄN 20	PRIS peab võimaldama prokurörile teavituste saatmist.
ÄN 21	AET peab võimaldama kohustatud isikule teavituste saatmist.
ÄN 22	PRIS peab võimaldama teha vajalikku statistikat.
ÄN 23	PRIS peab vajalikul hetkel kuvama täiendavat ja asjakohast infot kõikide kohustuse haldamisega seotud tegevuste jooksul.

5.3 Äriinfo mudel ja ärireeglid

Sihtotstarbeliste oportuunitedikohustuste määramise lahenduse äriinfo modelleerimise käigus valmis äriinfo mudel (vt joonis 9), millel on kujutatud olulisemad olemid ja salvestamist vajavad andmed. Äriinfo mudeli olemite kirjeldused on selgitud lahti lisas

13. Mudelile märgitud ärireeglite detailse kirjelduse leiab lisast 2 ning olemite atribuudid lisast 3.

Joonis 9. Kavandatava lahenduse äriinfo mudel (autori koostatud).

5.4 Tingimused makseteenuse pakkujale ja makse saaja valimise üldised nõuded

Makselahendus on kavandatava lahenduse üks olulistest osadest, kuna mõjutab suuresti sihtotstarbeliste oportuunitedikohustuste määramisele ja haldamisele kuluvat aega. Makselahenduse loomine aitab hoida antud kohustuse haldamise ajakulu teist liiki kohustustega võrdväärseks ning toetab sihtotstarbeliste oportuunitedikohustuste

menetlejate poolset kasutamist. Sel põhjusel on oluline ka makseteenuse mugavus. Kui kohustatud isikud tasuvad makseid läbi makseteenuse, saavad andmed liikuda süsteemide vahel automaatselt ning menetleja ega kohustatud isik ei pea tegema lisatööd, mis kaasneb maksete käsitsi sooritamisel.

Avalikus sektoris aga ei ole hetkel sobivat makselahendust, mida saaks kasutusele võtta, seetõttu tuleb leida teenusepakkuja erasektorist. Makselahendus tuleb luua AET-i süsteemi, sest sealtpoolt on hallatavad ka kõik teised isikutele määratud kohustused. Sobiv makseteenuse pakkuja ja makseteenuse pakkuja tehniline võimekus peab vastama järgmistele tingimustele:

- Teenusepakkuja API peab võimaldama kanda makseid otse erinevatele pangakontodele. See tähendab, et iga kohustuse lisamisega genereeritakse uus MTÜ ning selle konkreetse kohustuse maksed peavad liikuma ainult sellele MTÜ-le;
- Teenusepakkuja peab võtma enda teenustasu tasutavast kohustuse summast automaatselt maha ning kandma ülejäänud summa edasi makse saajaks määratud MTÜ-le;
- Kohustatud isik peab saama läbi makseteenuse pakkuja ja AET-i vahelise integratsiooni makseid mugavalt AET-i kaudu tasuda ja nägema kohustuse tasumisest ajakohast infot:
 - Kohustatud isik saab AET-is valida oma tasumise teostamiseks meelepärase enimlevinud panga;
 - Kohustatud isik saab AET-is ise määrata tasutava summa;
 - Kohustatud isik peab nägema makse tasumise järgselt AET-is uuenenud kohustuse andmeid.

5.4.1 Makse saaja valimise nõuded

Järgnevalt kirjeldatakse detailsemalt, kuidas toimus makse saaja valimine pilootprojekti raames ning millised nõuded on seatud makse saaja valimiseks üle-eestilise lahenduse kasutuselevõtmisel.

5.4.2 Makse saaja valimine pilootprojektis

Ajutise lahendusena loodud Exceli põhise loosiratta eesmärk oli makse saaja valimise objektiivsuse tagamine ehk hoida ära, et mõni MTÜ ei saaks teistest palju rohkem annetusi ja ei tekiks ebavõrdsuse momente [1]. Kätlin-Chris Kruusmaa kirjeldas intervjuu käigus, et makse saajad pidid varieeruma nii palju kui võimalik. Loosirattale oli selle tarbeks loodud ka funktsionaalsus, millega loosiratas suutis meeles hoida, kes oli viimane MTÜ, kellele kohustus määrati. Viimati valituks osutunud MTÜ enam mõnda aega valituks ei saanud. Kätlin-Chris Kruusmaa selgitas, et loosiratta peamine funktsionaalsus oli tegevusala ja piirkonna valik, mille alusel sai menetleja loosida MTÜ, kellele tuleb kohustus tasuda. Ta lisas, et kuna Lääne Ringkonnaprokuratuuril on kõige väiksem tööpiirkond, siis oli sellisel kujul loosiratas täiesti piisav. Küll aga selgus makse saaja valimisel üks oluline probleem - teatud piirkondades ja valdkondades ei tegutsenud piisavalt mittetulundusühinguid [1]. Kätlin-Chris Kruusmaa täpsustas, et loosirattal oli õnneks olemas funktsionaalsus, millega sai tegevusalasid ja piirkondi laiendada ning siis sai edukalt valimit muuta.

Mittepiisav MTÜ-de arv konkreetses piirkonnas/valdkonnas on oluline üleskerkinud nüanss, millega peab üle-eestilise toimiva lahenduse loomisel arvestama.

5.4.3 Kavandatava lahenduse makse saaja genereerimise nõuded ja põhimõtted

Üle-eestilise infosüsteemi kaudu hallatava lahenduse puhul on jätkuvalt esmatähtis, et makse saaja valik oleks objektiivne [1]. Peamiseks põhimõtteks on annetuste võimalikult võrdne jaotus MTÜ-de vahel. Lisaks sellele, et genereerimiseks peavad olema esmalt täidetud väljatoodud funktsionaalsed nõuded FN.7 ja FN.8 (vt peatükk 6.3, tabel 4), loodi järgmised makse saaja genereerimise nõuded, mida PRIS-i süsteem peab makse saaja valikul arvestama kõikide all olevate nõuetega:

- Generaatorisse saavad minna vaid kehtivad MTÜ-d, ehk MTÜ-d, kes kuuluvad genereerimise hetkel tulumaksusoodustuse saajate nimekirja ning kellel on seega õigus annetuse saajaks osutada;
- Makse saajaks määratakse MTÜ, kelle annetuste kogusumma on sel kalendriaastal kõige väiksem. Kui valimis on mitu võrdse summa saanud MTÜ-d, siis genereeritakse makse saaja nende kõigi hulgast;

- Valides parameetriteks „Kõik piirkonnad“ ja/või „Kõik tegevusalad“, lähevad valimisse kõik vastavad MTÜ-d, aga olenemata konkreetse MTÜ tegevuspiirkondade ja tegevusalade arvust, on iga MTÜ valimis esindatud ühe korra, mis annab kõigile MTÜ-dele võrdsed võimalused valitaks saada.

5.5 Statistika vajaduste kaardistamine

Rauno Kiris tõi intervjuus välja, et pilootprojektiga samal kujul ühes ringkonnas jätkamisel ning teistesse piirkondadesse mitte laienedes, poleks andmete kogumine ja nende põhine statistika tegemise võimalus niivõrd oluline. Konkreetset kohustust ainult ühes ringkonnas rakendades oleks võimalik saada selle ringkonna menetlejatel küllatki objektiivne tunnetuslik hinnang sellest, kuidas antud kohustus on mõjunud ja milline on selle üldine edukus. Teistes ringkondades on aga hoopis teine menetluspraktika ning inimesed ja hinnangud ei oleks enam võrdsetel alustel võrreldavad.

Ta lisas, et Prokuratuuri jaoks on statistika saamine väga oluline, sest ilma puuduvate andmeteta ei ole võimalik ka tegevuste edukust mõõta. Prokuratuuri poolt läbiviidavate kriminaalmenetluste eesmärk ei ole panna isikut vangi ja teda karistada, vaid mõjutada õigusrikkujat nii, et ta tulevikus rikkumist toime ei paneks. Kui Prokuratuur saab erinevate kohustuste osas statistikat teha ja seda analüüsida, siis saadakse ka info selle kohta, milliseid kohustused on millistel juhtudel olnud kõige tõhusamad ning seeläbi määrata edaspidi just konkreetset laadi õigusrikkumisele ka kõige mõjusama karistuse. Seeläbi teatakse, millisele isikule milline kohustus määrata, millises mahus ja millistel juhtudel on parim valida sihtotstarbeline oportuuniteedikohustus, ühiskondlik töö, sotsiaalprogrammis osalemine või hoopis mõni muu kohustus. Viimasena väljatoodu on seotud ka tehisintellekti lahenduste arenguga ja nende võimaliku kasutamisega kriminaal- ja kohtueelsete menetluste teostamisel. Olukorras, kus Prokuratuuril on olemas iga kuriteo kohta detailsed andmed, siis võiks tehisintellekt hakata tulevikus olemasolevaid andmeid analüüsima ning pakkuda menetlejale ise, milline on konkreetsele isikule kõige tõhusam karistus ja millist kohustust määrata.

Konkreetse lahenduse raames on oluline koguda lisaks ka järgmiseid sihtotstarbelise kohustusega seotud andmeid:

- Kes, kellele ja mis summas kohustuse määras;

- Kes, millal, kellele ja kui palju on kohustusest tasunud;
- Kuidas kohustus tasuti ja milliste osadena.

Nende andmete läbi on võimalik saada ka laekumiste ja kriminaalmenetluse uuendamise vajalikkuse infot. Lisaks on kohustuse määramise ja tasumise detaile võimalik võrrelda teist liiki kohustustega, mis annab laiemat pildi, kui tõhus on sihtotstarbelise oportuunitedikohustus võrreldes teiste kohustustega.

Lahenduse infosüsteemi kujule viimine täidab eeltoodud vajadused, sest kõik statistika jaoks olulised andmed liiguvad E-toimikusse, kus need on statistika vajaduste täitmiseks korrektsel kujul kättesaadavad.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et statistika on Prokuratuurile menetluspraktika suunamiseks ja ressursiotsuste tegemiseks olulisel kohal. Rauno Kirise sõnul saab Prokuratuur selle järgi suunata, kuhu ja milliste süütegude menetlemisele rohkem ressursi tuleks panna ja millistele arendustele rõhku panna. Vajalike andmete kogumine ja statistika tegemine annab Prokuratuurile andmepõhise teadmuse, millelt saab teha edasiseid juhtimisotsuseid. Seega ei oleks ilma statistikata võimalik teha üle-eestiliselt kasutatava lahenduse korral teadmiste põhiseid otsuseid.

5.6 Riskianalüüs

Sihtotstarbeliste oportuunitedikohustuste määramise lahenduse valmimist võivad mõjutada mitmed tegurid, seega viidi ennetuslikult läbi võimalike riskide analüüs. Riskimäära kirjeldatakse kolme väärtuse skaalal kõrge-keskmise-madal ning kaardistatakse tegevused, millega riske maandada (vt tabel 2).

Tabel 2. Riskianalüüs (autori koostatud).

Oht	Risk	Tekkiv kahju	Riski-määr	Riski maandaja
Skoobiväliste arenduste MVP-sse lisamine.	Lahendus muutub suuremaks ja keerukamaks.	Arenduse valmimine ja kasutuselevõtt viibib ning kõik	Madal	Selgelt kokkulepitud MVP skoopi kuuluvad arendustööd.

		Prokuratuuri asutused ei saa seadust rakendada.		
Kommunikatsiooni-probleemid arenduspartneri ja tellija vahel.	Ärivate vajaduste valesti mõistmine ja kirjeldamine.	Tööressursi raiskamine ja projekti valmimise viivitus.	Madal	Nõuete mittemõistmisel tellijalt täpsustuste küsimine. Tellija kirjeldatud ärinõuete tellijale tagasi peegeldamine. Analüüsikoosolekute salvestamine nõuete kontrolliks.
Arendusressursi puudus.	Pole piisavalt arendajaid või nad on korraga hõivatud mitme arendusprojekti töödega.	Lahenduse valmimistähtaeg viibib.	Kõrge	Arendusprojektile on arendajad juba algusest määratud ning antud lahenduse valmimise prioriteetsus paika pandud.

Oht	Risk	Tekkiv kahju	Riskimäär	Riski maandaja
Arendustööd ei saa soovitud tähtajaks valmis.	Arendustöödele määratakse liialt lühike tähtaeg.	Seadust ei saa üle-eestiliselt rakendada hakata, sest kavandatava lahenduse valmimine viibib või arendatud lahendus ei ole piisava võimekusega ega kasutatav.	Kõrge	Arvestamine teiste käimasolevate arendusprojektide ja nende arenduseks kuluva ajada. Projekti etappide ajaanalüüsi ja projektipuhvrite kasutamine.
Tehnilised probleemid	Makselahenduse pakkuja API-l esinevad puudused, mis takistavad AET-iga integratsiooni loomist.	Ajaressursi kadu, mis mõjutab lahenduse valmimistähtaega. Võimaliku uue hanke korraldamise nõude tekkimine.	Madal	Detailsete nõuete kirjeldamine hankedokumentides. Arendusmeeskond tutvub enne makseteenuse pakkujaga lepingu sõlmimist nende API võimekusega.
Ebapiisava eeltöö tegemine	Kavandatud lahenduses jäävad seaduses nõutud asjaolud tähelepanuta.	Töötajate töökulu ja arenduslahenduse valmimise tähtaja ületamine.	Keskmine	Äriprotsessi osade tellija poolne detailanalüüs.

5.7 Sihtotstarbeliste oportuuniteedikohustuste määramise võtmemõõdikud

Kavandatava lahenduse eesmärkide saavutamise kontrollimiseks loodi peamised KPI'd (*Key Performance Indicator*) ehk mõõdikud (vt tabel 3). Mõõdikute väljatöötamise jaoks viis autor olemasolevate andmete, eelanalüüside ja Prokuratuuri poolsete huvitatud osapooltega läbiviidud intervjuude käigus kogutud andmete põhjal läbi detailse analüüsi (vt lisa 11).

Tabel 3. Sihtotstarbelise oportuunitedikohustuste määramise võtmemõõdikud (autori koostatud).

Eesmärk	Ülesanne	Mõõdik (KPI)	Praegune olukord	Sihtväärtus
Kõikidel Prokuratuuri asutustel on võimalik sihtotstarbelisi oportuunitedikohustusi objektiivsetel alustel määrata.	Suurendada sihtotstarbeliste oportuunitedikohustuste määramist võimaldavate Prokuratuuride arvu 80% võrra.	Sihtotstarbeliste oportuunitedikohustuste määramist võimaldavate Prokuratuuride protsent (%).	20%	100%
Kõik Ringkonnaprokuratuurid kasutavad regulaarselt sihtotstarbeliste oportuunitedikohustuste määramist.	Suurendada sihtotstarbeliste oportuunitedikohustuste regulaarselt kasutada võimaldavate Ringkonnaprokuratuuride arvu 75% võrra.	Sihtotstarbeliste oportuunitedikohustuste määramist regulaarselt kasutavate Ringkonnaprokuratuuride protsent (%).	25%	100%

Eesmärk	Ülesanne	Mõõdik (KPI)	Praegune olukord	Sihtväärtus
Sihtotstarbeliste oportuunitedikohustuste lisamisele ja haldamisele kuluva aja vähendamine Prokuratuuri töös.	Exceli tabelite haldamise aja vähendamine Prokuratuuri töös 100% .	Exceli kasutamisele kuluv aeg ühe sihtotstarbelise kohustuse kohta minutites.	17 minutit	0 minutit
	Ühe sihtotstarbelise kohustuse lisamisele kuluva aja vähendamine 95% .	Ühe sihtotstarbelise kohustuse lisamise aeg minutites.	10 minutit	pool minutit

Eesmärk	Ülesanne	Mõõdik (KPI)	Praegune olukord	Sihtväärtus
Osalevate MTÜ-de arv võrreldes pilootprojekti osalejate arvuga püsib või suureneb.	Igal aastal on osalevate MTÜ-de nimekirjas esindatud kõikidest määratud maakondadest ja valdkondadest MTÜ-d.	Osalevate MTÜ-de valdkondade ja maakondade protsentuaalne esindatus (%).	Maakondadest: 40%	100%
			Valdkondadest: 92%	100%
	Tulumaksusoodustusega MTÜ-de osalejate arv on võrdne või suurem kui 39%.	Tulumaksusoodustusega MTÜ-de osalejate protsent (%).	39%	≥ 39%

6 Kavandatav lahendus sihtotstarbeliste oportuniteedi- kohustuste määramiseks

Kuuendas peatükis kirjeldatakse magistritöö käigus saavutatud tulemusi ja sihtotstarbeliste oportuniteedikohustuste kasutamist võimaldavat arendusprojekti. Koostatakse kavandatava lahenduse ärilõuend, lahendusega seotud võimekuste analüüs, peamise väärtusvoo analüüs ja täielik motivatsiooni- ja strateegiamudel. Kaardistatakse ja modelleeritakse TO-BE äriprotsessid, luuakse funktsionaalsed – ja mittefunktsionaalsed nõuded, kasutusmallide diagramm ja kirjeldused. Arhitektuuri selgitamiseks koostatakse komponentdiagramm ja andmevoodiagramm. Olulisematest vaadetest luuakse detailsed prototüübivaated.

6.1 Äriarhitektuuri analüüs ja mudelid

Uurimisvaldkonna kirjelduse all väljatoodud Prokuratuuri motivatsioonimudelil joonistusid välja Prokuratuuri strateegilised eesmärgid (vt joonis 4), millele kavandatav lahendus ja selle raames loodud alljärgnev analüüs ja mudelid toetuvad.

6.1.1 Ärilõuend

Autor koostas kavandatavast lahendusest *lean* ärilõuendi näol ülevaatliku plaani, mille abil mõtestatakse lahti lahenduse peamine idee ja sellega seotud olulisemad aspektid (vt joonis 10). Tuluvoodena on toodud välja mitterahalised tulud, kuna organisatsiooni eesmärgiks ei ole kavandatava lahendusega tulu teenida.

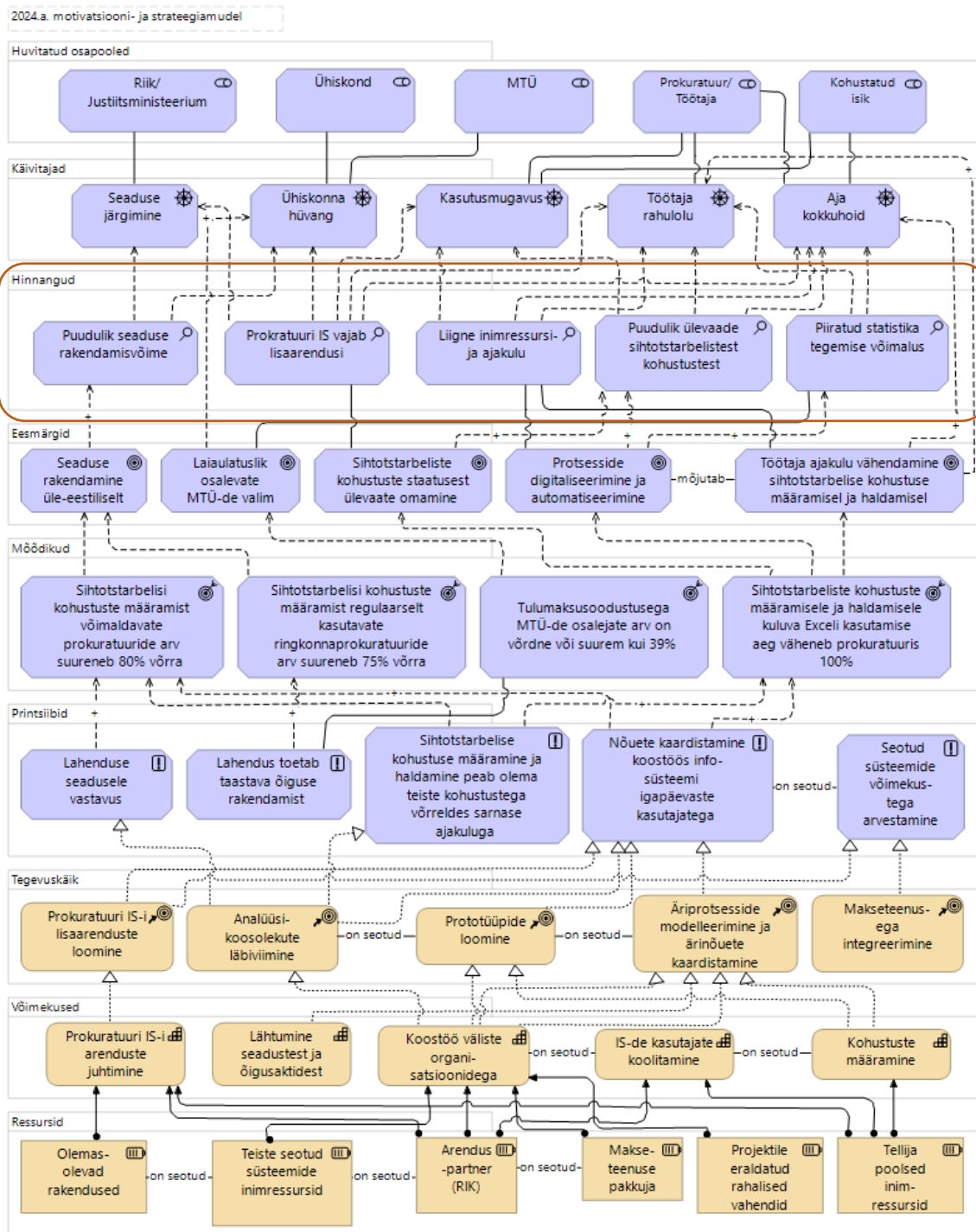
<p>PROBLEEM</p> <ul style="list-style-type: none"> Seaduse puudulik rakendamisevõime Töötajate liigne töö- ja ajakulu Puudulik ülevaade määratud kohustustest Piiratud statistika tegemise võimalus 	<p>LAHENDUS</p> <p>Sihtotstarbeliste oportuuniteedikohustuste üle-eestiliseks määramiseks ja haldamiseks luuakse infotehnoloogiline lahendus</p>	<p>VÄÄRTUSPAKKUMINE</p> <p>Olulisim väärtus on sihtotstarbeliste oportuuniteedikohustuste üle-eestilise määramine võimaldamine, ehk kasutada seaduses ettenähtud kohustust:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kohustuse määramise ja haldamise ajakulu on võrreldav muude oportuuniteedikohustustega. Kohustuse staatusest detailse ja ajakohase ülevaate omamine Kogutud andmete pealt vajaliku statistika tegemise võimaldamine 	<p>KONKURENTSIEELIS</p> <ul style="list-style-type: none"> Valdkonnateadlik meeskond Seotud süsteemide tundmine Kiire makse saaja genereerimine Uudne lahendus 	<p>SIHTGRUPID</p> <p>Peamine sihtgrupp on Prokuratuur ja Prokuratuuri töötaja, kes kohustusi määrab ja haldab</p> <p>Kasusaajateks saab lugeda ka:</p> <ul style="list-style-type: none"> Riik/Justiitsministeerium MTÜ-d Ühiskond Kohustatud isik
<p>KULUDE STRUKTUUR</p> <p>Arenduskulu</p> <p>Tööjõukulu</p>		<p>TULUVOOD</p> <p>Seaduse rakendamisevõime</p> <p>Töötajate rahulolu ja ajakokkuvõid</p> <p>Ühiskonna hüvang</p>		

Joonis 10. Lean ärilõuend (autori koostatud).

6.1.2 Motivatsiooni ja strateegia mudel

Magistritöö ülesandepüstituses kirjeldatud probleemiga on seotud mitmed osapooled, kelle huvides on, et sihtotstarbelisi oportuuniteedikohustusi üle-eestiliselt kasutama hakatakse. Motivatsiooni- ja strateegiamudel (vt joonis 11) kirjeldab neid osapooli, toob välja käivitajad, probleemkohad ehk hinnangud (ümbritsetud punase raamjoonega) ja olulisemad eesmärgid.

Läbi väljatoodud ressursside ja võimekuste kasutamise, tegevuste kaasamise, printsiipide järgimise ning mõõdikute kasutamise, jõutakse seatud eesmärkideni. Kuigi mõõdikuid on seatud rohkem, on motivatsiooni- ja strateegiamudelil toodud välja olulisemad mõõdikud, mille sihtväärtuse saavutamise mõjutab ka mõõdikud, mida mudelil ei kajastata.

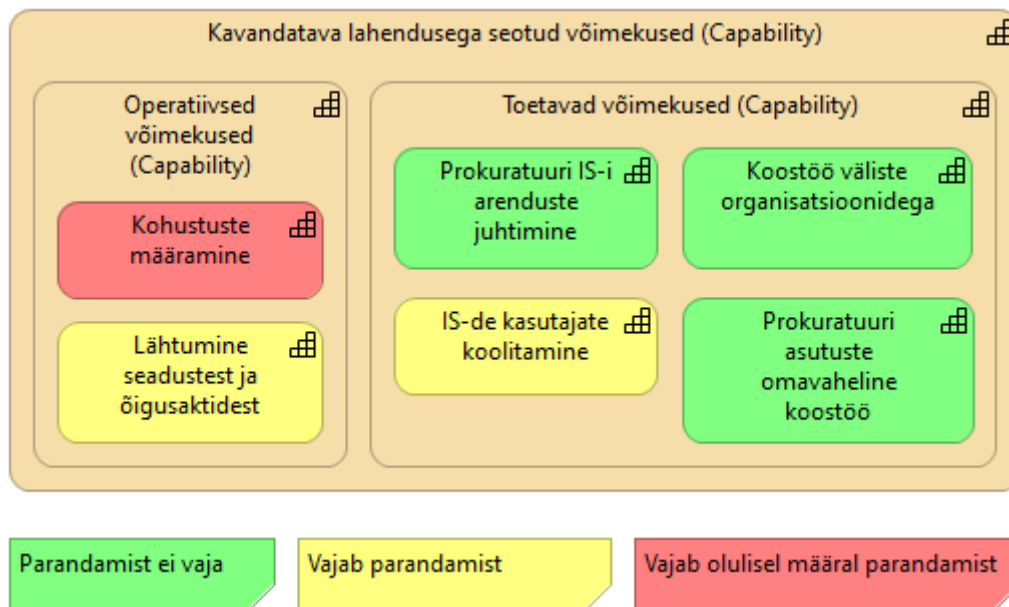

Joonis 11. Kavandatava lahenduse motivatsiooni- ja strateegiamudel (autori koostatud).

6.1.3 Võimekuste analüüs

Käesolevalt on joonisel 12 kujutatud Prokuratuuri võimekusi, mis toetavad kavandatava lahenduse valmimist. Joonisel on kasutatud valgusfoori süsteemi, mille abil on võimalik

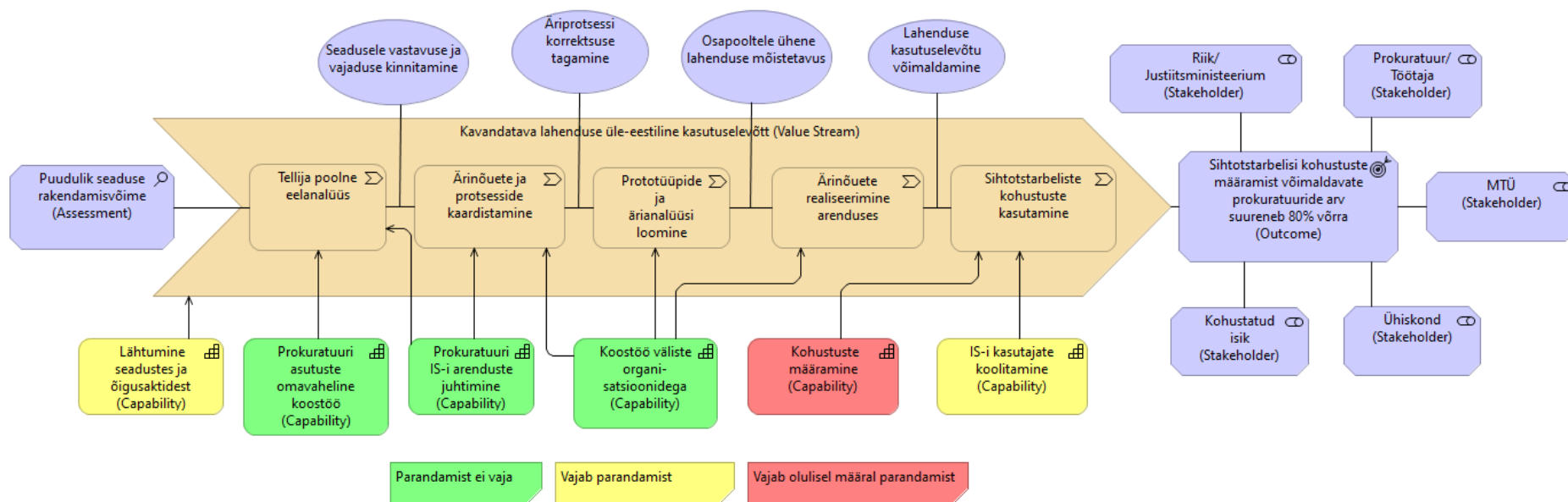
kiirelt visuaalselt hoomata, millised Prokuratuuri võimekused on kavandatava lahenduse loomisega seotud. Siinsel joonisel tuleb hästi välja, et Prokuratuuril on kõrge võimekus Prokuratuuri infosüsteemi juhtimise osas, sealjuures tehes edukalt koostööd nii Prokuratuuri enda asutuste siseselt (näiteks Lääne-Ringkonnaprokuratuuriga pilootprojekti raames) kui ka väliste organisatsioonidega (näiteks RIK-i ehk igapäevase arenduspartneriga). Kavandatava lahenduse realiseerimine parandab Prokuratuuri võimet lähtuda seadustest ja õigusaktidest, sest tekib võimalus olemasolevat seadust rakendada. See omakorda toob aga kaasa infosüsteemi kasutajate koolitamise vajaduse, et kavandatavat lahendust edukat kasutama saaks hakata. Kõige suuremal määral parandatakse kohustuste määramise võimekust, kuna Prokuratuuri infosüsteemi arendatakse olulisel määral edasi selliselt, et kasutajatel on võimalik üle-eestiliselt sihtotstarbelisi oportuunitedikohustusi kasutama hakata.

Joonis 12. Kavandatava lahendusega seotud võimekused [11] (autori koostatud).

6.1.4 Väärtusvoog

Joonisel 13 kujutatud väärtusvoog kirjeldab kavandatava sihtotstarbeliste oportuuniteedikohustuste määramise üle-eestilist kasutuselevõttu. Väärtusvoole eelneb vasakul paiknev hinnang (*Assessment*), mis on ühtlasi ka peamiseks esinevaks probleemiks. Väärtusvoo sees on viis tegevusetappi, mida toetavad Prokuratuuri võimekused (vt peatükid 4.3 ja 6.1.3). Iga tegevusetapiga lisandub konkreetne väärtus (joonisel kujutatud ovaalsetena) ning peale viimast etappi jõutakse peamise soovitud tulemuseni (*Outcome*) ehk kõikidel Prokuratuuri asutustel võimaldatakse sihtotstarbelisi kohustusi kasutada. Tulemus omakorda mõjutab huvitatud osapooli (vt peatükk 5.1).

Joonis 13. Kavandatava lahenduse üle-eestiline kasutuselevõtt (autori koostatud).

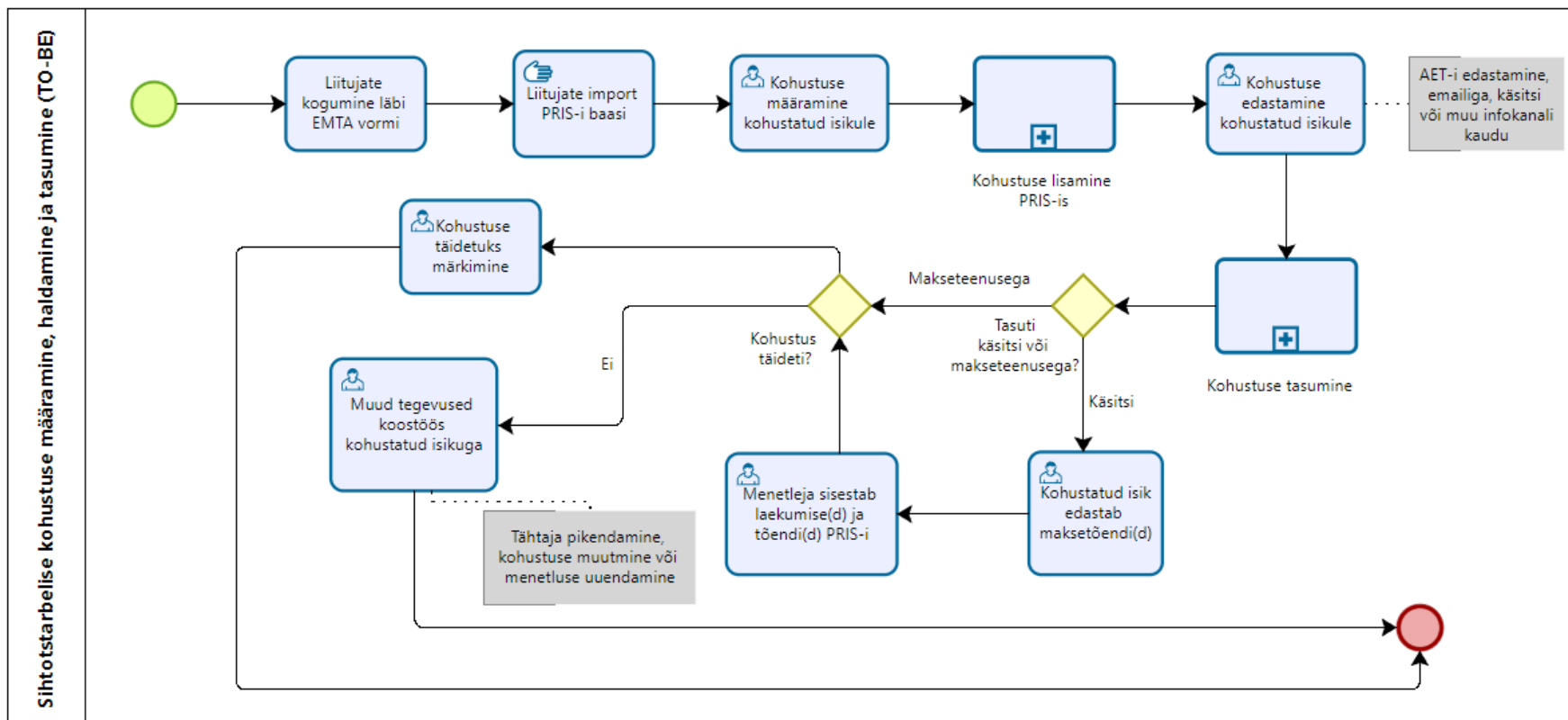
6.2 TO-BE äriprotsesside kaardistamine ja modelleerimine

Sihtotstarbelise kohustuse määramise, haldamise ja tasumise põhiprotsessi joonisel (vt joonis 14) on kujutatud kavandatava lahenduse protsessi. Joonise lihtsustamise huvides on protsessijoonistelt teavitused välja jäetud.

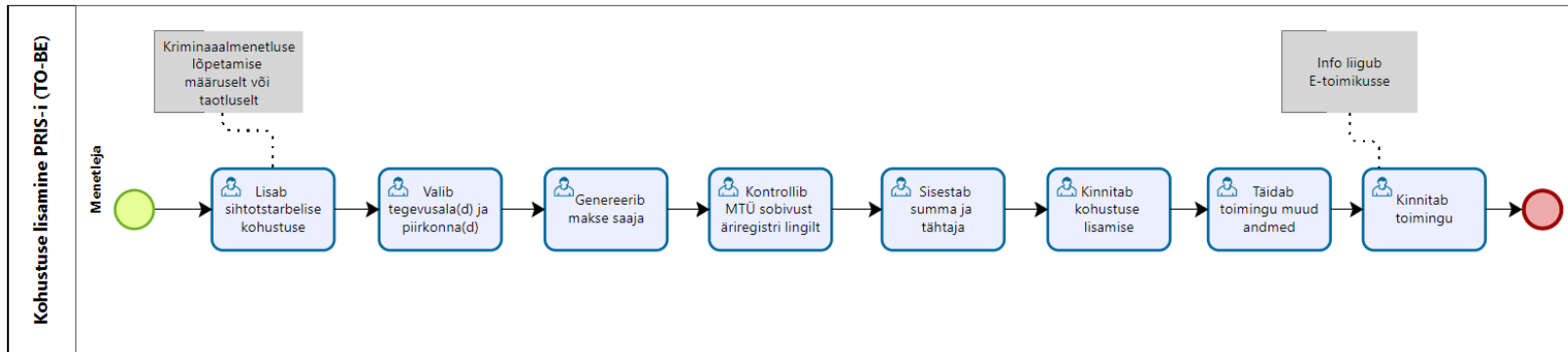
Lahenduse kasutamine eelduseks on, et igal aastal annavad annetusi soovivad tulumaksusoodustusega MTÜ-d oma osalemisnõusoleku sihtotstarbelisi oportuuniteedikohustuse makseid saada. Seda saavad nad teha läbi EMTA iga aastase tulumaksusoodustusega MTÜ-dele saadetava ankeedi täitmise, mis lahendab ühtlasi Prokuratuuri probleemi osalevate MTÜ-de andmete kogumise ajakulukuse osas. EMTA on andnud oma nõusoleku ka edaspidi iga-aastaselt antud andmeid koguda ning RIK-ile andmete sisestamiseks edastada. RIK-i poolt imporditakse MTÜ-d PRIS-i andmebaasi, kus neid makse saaja genereerimise jaoks hoitakse. Samuti saadab EMTA RIK-ile iga kuu esimesel tööpäeval tulumaksusoodustuse nimekirjast väljalangenud MTÜ-de nimed ning vajadusel tehakse PRIS-i andmebaasis vastavad muudatused. Viimast ei ole põhiprotsessil kujutatud, kuna tulumaksusoodustuse nimekirjast aasta jooksul välja langemine on statistiliselt pigem erandjuhtum.

Kohustatud isikule sihtotstarbelise oportuuniteedikohustuse määramise korral sisestatakse kohustus PRIS-i, mida kirjeldab alamprotsessijoonis 15 (vt ka lisa 8, UC1). Kohustuse info edastatakse kohustatud isikule AET-i, emailile, käsitsi või muul viisil. Kohustatud isikul on tasumiseks kaks võimalust. Ta saab tasuda tavapäraselt pangas kohapeal/internetipangas, kuna alati ei pruugita kohustust kohustatud isikule AET-i kaudu nähtavaks teha või kohustatud isik ei saa mingil põhjusel AET-i logida. Valdavalt peaks makseid sooritama aga läbi makseteenuse, mille AET-i süsteem makseteenuse pakkuja API abil enda süsteemi loob. Nii käsitsi kui makseteenuse kaudu tasumist kirjeldab alamprotsessijoonis 16 (vt ka lisa 8, UC12). Käsitsi tasumise korral peab kohustatud isik edastama menetlejale maksetõendi, kes sisestab laekumise koos tõendiga PRIS-i. Kui kohustus sai viimase makse järel tasutud, siis märgib menetleja või süsteem automaatselt PRIS-i kohustuse täidetuks. Kui kohustuse tähtaeg on möödunud ja

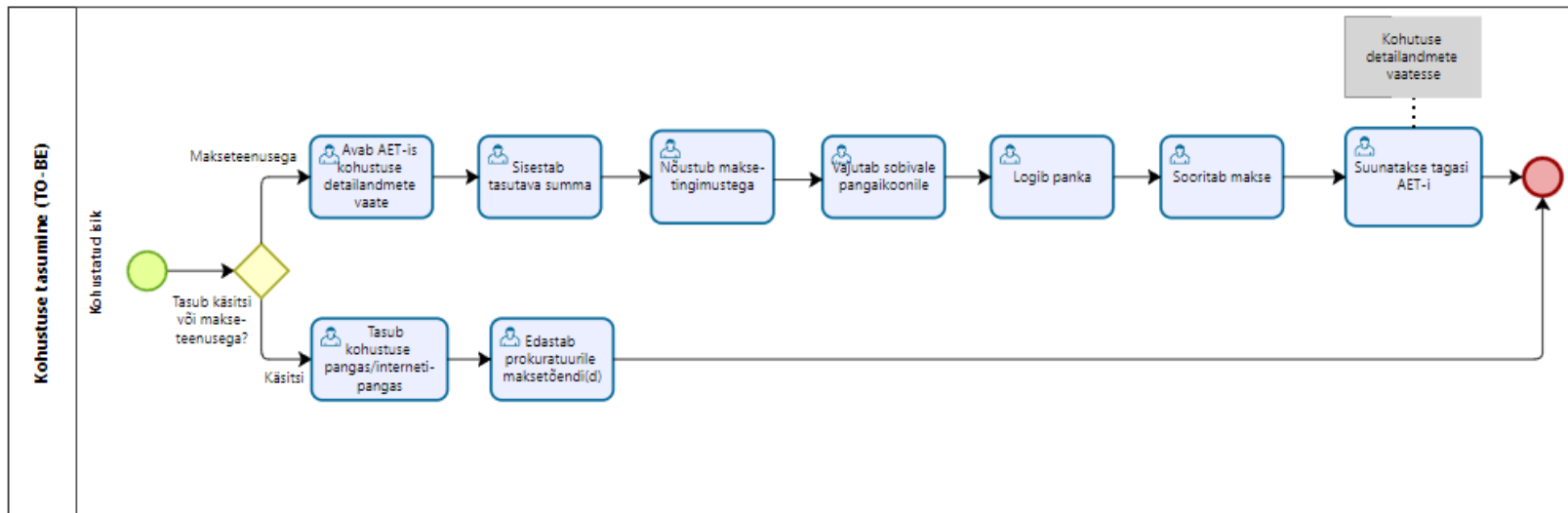
kohustus ei saanud täies ulatuses täidetud, siis toimub kas kohustuse tähtaja pikendamine, kohustuse muutmine või menetluse uuendamine.

Joonis 14. Sihtotstarbelise kohustuse määramise, haldamise ja tasumise põhiprotsess (autori koostatud).

Joonis 15. Kohustuse PRIS-i lisamise TO-BE alamprotsess (autori koostatud).

Joonis 16. Kohustuse tasumise TO-BE alamprotsess (autori koostatud).

6.3 Funktsionaalsed nõuded

Tabelis 4 on toodud kavandatava lahenduse funktsionaalsed nõuded. Iga funktsionaalse nõude juurde määratud prioriteet ja märgitud, kas tegemist on MVP nõudega. Lisaks on iga nõudega esitatud kasutusloo number, millelt leiab funktsionaalse nõude täpsema kirjelduse. Nõuetes on kirjeldatud, millisele süsteemile see kehtib (PRIS ja/või AET).

Tabel 4. Kavandatava lahenduse funktsionaalsed nõuded (autori koostatud).

NR	Funktsionaalne nõue	Prioriteet	UC	MVP
FN 1.	„Kindla summa tasumine sihtotstarbeliseks kasutamiseks üldsuse huvides“ kohustuse liik peab olema PRIS-s valitav.	<i>Must have</i>	UC1	Jah
FN 2.	Sihtotstarbelist oportuuniteedikohustust peab saama PRIS-is lisada ka kohtutaotluse valimisel.	<i>Could have</i>	UC1	Ei
FN 3.	PRIS peab võimaldama valida MTÜ piirkond/piirkonnad kõigi 15 Eesti maakonna seast.	<i>Must have</i>	UC1	Jah
FN 4.	PRIS peab võimaldama valida korraga kõik MTÜ-de piirkonnad või valida korraga vastava Prokuratuuri tööpiirkonna alla kuuluvad maakonnad.	<i>Must have</i>	UC1	Jah
FN 5.	Kohustust lisava menetleja tööpiirkond (maakond/maakonnad) peavad olema PRIS-is vaikimisi valitud.	<i>Must have</i>	UC1	Jah

FN 6.	Süsteem peab võimaldama PRIS-is valida tegevusala 13 erineva paika pandud MTÜ tegevusvaldkonna seast ning võimaldama valida kõik tegevusalad korraga.	<i>Must have</i>	UC1	Jah
FN 7.	PRIS peab võimaldama genereerida makse saajat valitud piirkonna ja tegevusala valikusse lisatud väärtuste ning genereerimise reeglite järgi.	<i>Must have</i>	UC1	Jah
FN 8.	PRIS peab võimaldama genereerida makse saajat ainult siis, kui valitud on vähemalt üks piirkond ja tegevusala ning kui vastava valiku järel on valimis vähemalt 5 MTÜ-d. Kui tingimused pole täidetud, peab kasutajale kuvama suunavate juhistega infoteadet.	<i>Must have</i>	UC1	Jah
FN 9.	PRIS peab genereeritud MTÜ nime ja registrikoodi genereerimise järgselt välja kuvama.	<i>Must have</i>	UC1	Jah
FN 10.	PRIS peab võimaldama teostada MTÜ sobivuse kontrolli PRIS-i sisese äriregistri otsingusse viiva otselingi kaudu.	<i>Should have</i>	UC1	Ei
FN 11.	Äriregistri otselingile vajutamisel peab PRIS teostama automaatse ettevõtja detailandmete päringu.	<i>Should have</i>	UC1	Ei
FN 12.	Ettevõtja detailandmete päringu tulemus peab avanema uuel PRIS-i vahelehel.	<i>Should have</i>	UC1	Ei
FN 13.	PRIS peab võimaldama genereerida uut makse saajat.	<i>Must have</i>	UC1	Jah

FN 14.	PRIS peab võimaldama ja kohustama sisestada uue makse saaja genereerimise põhjuse.	<i>Must have</i>	UC1	Jah
FN 15.	PRIS peab võimaldama vaadata konkreetse kasutaja genereeritud ja loobitud MTÜ andmeid (tegevuslogi).	<i>Must have</i>	UC2	Jah
FN 16.	PRIS peab võimaldama vaadata konkreetse kasutaja MTÜ uuesti genereerimiseks sisestatud põhjuseid (tegevuslogi).	<i>Must have</i>	UC2	Jah
FN 17.	PRIS peab võimaldama sisestada kohustuse summat.	<i>Must have</i>	UC1	Jah
FN 18.	PRIS peab võimaldama sisestada kohustuse täitmise tähtaega.	<i>Must have</i>	UC1	Jah
FN 19.	PRIS peab kuvama infokolmnurgaga tähistatud infoteksti, kui lisati pikem kui 6 kuune täitmise tähtaeg.	<i>Could have</i>	UC1, UC3	Jah
FN 20.	PRIS peab toimingute kinnitamisel lisama kohustusele genereeritud MTÜ makserekviidid ja muud makse sooritamiseks vajalikud andmed.	<i>Must have</i>	UC1	Jah
FN 21.	Makse sooritamiseks vajalikud andmed peavad liikuma PRIS-ist AET-i.	<i>Must have</i>	UC1	Jah
FN 22.	PRIS peab võimaldama kinnitatud kohustuse summat muuta.	<i>Should have</i>	UC3	Ei
FN 23.	PRIS peab võimaldama sisestada kohustuse summa muutmise põhjuse.	<i>Should have</i>	UC3	Ei

FN 24.	PRIS peab võimaldama laekumiste käsitsi sisestamist.	<i>Must have</i>	UC4	Jah
FN 25.	PRIS peab võimaldama käsitsi lisatud laekumisi muuta.	<i>Should have</i>	UC5	Ei
FN 26.	PRIS peab võimaldama käsitsi lisatud laekumisi kustutada.	<i>Should have</i>	UC6	Ei
FN 27.	PRIS peab võimaldama lisada käsitsi sisestatud laekumistele maksetõendit.	<i>Must have</i>	UC4	Jah
FN 28.	PRIS peab võimaldama lisatud maksetõendit muuta.	<i>Should have</i>	UC5	Ei
FN 29.	PRIS peab võimaldama lisatud maksetõendit kustutada.	<i>Should have</i>	UC6	Ei
FN 30.	PRIS peab võimaldama kuvada kohustuse detailandmete vaates käsitsi sisestatud laekumisi.	<i>Must have</i>	UC4	Jah
FN 31.	PRIS peab võimaldama kuvada kohustuse detailandmete vaates läbi AET-i makselingi tasutud laekumisi.	<i>Must have</i>	UC7	Jah
FN 32.	AET-i makselingi kaudu tasutud ja PRIS-i käsitsi sisestatud laekumised peavad olema PRIS-i kohustuse detailandmete vaates eristatavad.	<i>Must have</i>	UC7, UC4	Jah
FN 33.	PRIS-i kohustuse detailandmete vaates peab kuvama ajakohast kohustuse summa jääki.	<i>Must have</i>	UC7, UC4	Jah

FN 34.	Kustutatud ja muudetud laekumisi tähistavad read peavad PRIS-i laekumiste tabelis kehtivatest laekumistest eristuma.	<i>Must have</i>	UC5, UC6, UC7	Jah
FN 35.	Kui kohustuse summat on muudetud, peab PRIS-i kohustuse detailandmete vaade kuvama nii esialgset määratud summat, kui ka uut kehtivat summat.	<i>Must have</i>	UC3	Jah
FN 36.	AET peab võimaldama saata kohustatud isikule maksetähtaja saabumise teavitusi. Teavitus saadetakse kohustatud isikule 15, 3 ja 0 päeva enne tähtaja saabumist.	<i>Could have</i>	UC8	Ei
FN 37.	AET peab võimaldama saata kohustatud isikule kohustuse täidetaks saamise teavituse.	<i>Could have</i>	UC9	Ei
FN 38.	PRIS peab võimaldama saata menetlejale teavituse, kui kohustus saab täidetud. Teavitus tuleb saata vaid siis, kui kohustus sai täidetud läbi makselahenduse tasutud makse sooritamise. Teavitus peab sisaldama otselinki PRIS-i menetluse detailandmete kohustuste vaatesse.	<i>Must have</i>	UC10	Jah
FN 39.	PRIS peab võimaldama saata menetlejale maksetähtaja ületamise teavitusi. Teavitus saadetakse prokurörile 5, 15 ja 30 päeva peale maksetähtaja ületamist. Teavitus peab sisaldama otselinki PRIS-i menetluse detailandmete kohustuste vaatesse.	<i>Must have</i>	UC11	Jah
FN 40.	PRIS peab võimaldama saata menetlejale täiendatud sisuga maksetähtaja ületamise	<i>Must have</i>	UC11	Jah

	teavitusi juhul, kui kohustatud isik on kohustuse osalist tasunud. Teavituse info peab sisaldama tasutud summat ja tasumata jääki. Teavitus saadetakse prokurörile 5, 15 ja 30 päeva peale maksetähtaja ületamist. Teavitus peab sisaldama otselinki PRIS-i menetluse detailandmete kohustuste vaatesse.			
FN 41.	Kohustuse info peab AET-is nii käsitsi lisatud kui makselingi kaudu sooritatud maksete järgselt uuenema.	<i>Must have</i>	UC12, UC4	Jah
FN 42.	Kohustatud isik peab saama AET-is kohustust ühe või mitme maksega tasuda.	<i>Must have</i>	UC12	Jah
FN 43.	MTÜ-le tehtud maksed peavad liikuma MTÜ kontole.	<i>Must have</i>	UC12	Jah
FN 44.	MTÜ-le tohib teha väljamakseid ainult juhul, kui AET on saanud makseteenuse pakkujalt tagasi makse õnnestumist kinnitava seisundi.	<i>Must have</i>	UC12	Jah
FN 45.	Makseteenuse pakkuja peab AET-is kuvama maksjale makse õnnestumise või ebaõnnestumise teadet.	<i>Must have</i>	12	Jah
FN 46.	Makse sooritamisel AET-ist, peab makseselgitusse minema maksja isikukood, et MTÜ saaks maksed annetusena deklareerida.	<i>Must have</i>	12	Jah

FN 47.	Kohustust saavad lisada kasutajad ja rollid, kellele on omistatud selleks määratud õigused.	<i>Must have</i>	UC1-UC7	Jah
FN 48.	Süsteem peab vastavalt olukorrale kuvama kasutajale täiendavaid ja suunavaid infotekste, kinnitus- ja veateateid (PRIS, AET).	<i>Must have</i>	UC1, UC3, UC6, UC12	Jah

6.4 Mittefunktsionaalsed nõuded

Järgnevalt on kirjeldatud mittefunktsionaalsed nõuded (vt tabel 5), mis on olemasolevatele süsteemidele juba rakendatud ja mida jälgitakse ka kavandatava lahenduse loomisel ning uued mittefunktsionaalsed nõuded (tähistatud tärniga), mis rakenduvad sihtotstarbeliste oportuuniteedikohustuse määramise funktsionaalsusele. Iga nõude juures on määratud nõude prioriteet, täpsustatud millisele süsteemile nõue kehtib ning toodud välja, kas tegemist on MVP raames realiseeritava nõudega (või olemasoleva MVP nõudega).

Tabel 5. Kavandatava lahenduse mittefunktsionaalsed nõuded [50] (autori koostatud).

NR	Mittefunktsionaalne nõue	Prioriteet	MVP
Kasutatavus			
MFN 1.	Kasutajaliides on eesti keelne. (PRIS, AET)	<i>Must have</i>	Jah
MFN 2.	Lahenduse arendamisel lähtutakse sellest, et kasutaja lisab ja haldab kohustusi süle- või lauaarvutist. (PRIS, AET)	<i>Must have</i>	Jah
MFN 3.	Lahenduse disain on kasutaja seadme suurusega kohanduv. (PRIS, AET)	<i>Must have</i>	Jah

MFN 4.	Nõuetes ja arenduses kasutatakse olemasolevaid ja kasutajale tuttavaid kasutusloogikaid ja -elemente. (PRIS, AET)	<i>Should have</i>	Jah
Töökindlus			
MFN 5.	Käideldavus peab olema 98%. (PRIS)	<i>Must have</i>	Jah
MFN 6.	Andmed peavad olema varundatud. (PRIS)	<i>Must have</i>	Jah
MFN 7.	Makse saaja genereerimisega seotud andmeid peab hoiustama vähemalt 2 aastat. (PRIS)*	<i>Must have</i>	Jah
Jõudlus			
MFN 8.	Maksimaalne üheaegselt lubatud toimingute arv on 25 toimingut sekundis. (PRIS)	<i>Must have</i>	Jah
MFN 9.	Maksimaalne üheaegselt lubatud kasutajate arv on 250 kasutajat. (PRIS)	<i>Must have</i>	Jah
MFN 10.	Üksiku teate avamine maksimaalselt 1 sekund. (PRIS)	<i>Must have</i>	Jah
MFN 11.	Uue toimingu vormi avamine maksimaalselt 1 sekund. (PRIS)	<i>Must have</i>	Jah
Toetatavus			
MFN 12.	Süsteem peab võimaldama API liideste abil integratsioonide loomist väliste süsteemidega. (AET)	<i>Must have</i>	Jah
MFN 13.	Makseteenuse pakkuja API peab olema loodava makselahenduse arendamiseks piisava võimekusega.*	<i>Must have</i>	Jah
MFN 14.	Süsteem peab levinuimates veebibrauserites tõrgeteta töötama. (PRIS, AET)	<i>Must have</i>	Jah

MFN 15.	Süsteem peab toetama teavituste saatmist. (PRIS, AET)	<i>Must have</i>	Jah
MFN 16.	Süsteem peab toetama Prokuratuuri muutuvate vajaduste kiiret elluviimist nii seaduses ettetulevate muudatuste kui tellija muude ärivajaduste tekkimisel. (PRIS)	<i>Must have</i>	Jah
MFN 17.	Süsteemil olema kasutajate- ja tehniline tugi. (PRIS, AET)	<i>Must have</i>	Jah
Muud nõuded (+)			
MFN 18.	Disaini loomisel järgitakse lahenduse olemasoleva kasutajaliidese disainiga sobivust. (PRIS, AET)	<i>Should have</i>	Jah
MFN 19.	Süsteem peab logima maha genereeritud ja loobunud MTÜ andmed. (PRIS)*	<i>Must have</i>	Jah
MFN 20.	Süsteem peab logima maha genereeritud ja loobunud MTÜ-st loobumise põhjused. (PRIS)*	<i>Must have</i>	Jah

6.4.1 Turvalisus

Allolevalt on autor kirjeldanud mõned olulised PRIS-i turvareeglid, mis mõjutavad ka sihtotstarbeliste kohustuste turvalist määramist ja haldamist:

- PRIS on sisevõrgu süsteem, ehk ei ole välisele maailmale kättesaadav. PRIS-i süsteemi sisenemiseks peab kasutaja olema VPN ühenduses;
- PRIS-is kohaldatakse automaatselt väljalogimist, kui kasutaja on olnud 60 minutit inaktiivne;
- PRIS-i kasutaja on kohustatud kord aastas sisselogimise parooli muutma.

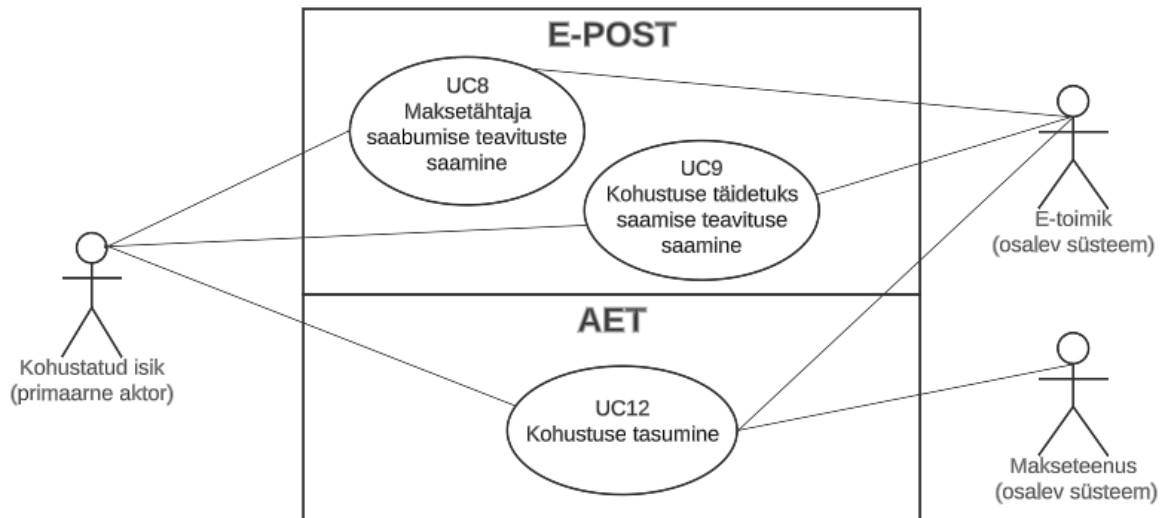
6.5 Kasutusmallid ja kasutusmallide diagramm

Üldiste ärinõuete, äriinfo ja kirjeldatud ärireeglite põhjal koostas autor kaks kasutusmallide diagrammi. PRIS-i ehk Prokuratuuri kasutusmallide diagramm (vt joonis 17) kirjeldab PRIS-i süsteemi peamisi funktsionaalseid nõudeid ning toob välja menetleja kui primaarse aktori (tegutseja) ning E-toimiku, kui osaleva süsteemi. UC10 ja UC11 teavitusi on menetlejal võimalik lisaks PRIS-ile ka e-postile tellida, aga joonise lihtsustamine huvides jättis autor E-POST-i antud jooniselt välja.

Joonis 17. Kasutusmallide diagramm (PRIS) (autori koostatud).

AET-i ehk Avaliku e-toimiku kasutusmallide diagramm (vt joonis 18) kirjeldab AET-i süsteemi peamisi funktsionaalseid nõudeid ning toob välja kohustatud isiku kui primaarse aktori (tegutseja) ning E-toimiku ja makseteenuse kui osalevad süsteemid. Antud juhul on mudelile liidetud ka E-POST, kuna kohustatud isikud saavad AET-i teavitusi ainult e-posti teel.

Joonis 18. Kasutusmallide diagramm (AET) (autori koostatud).

6.6 Kavandatava lahenduse arhitektuur

Arhitektuuri selgitamiseks loodi detailne komponentdiagramm (vt joonis 19) ja andmevoodiagramm (vt joonis 20), mis annavad selge ülevaate lahendusega seotud olevatest süsteemidest ja nende omavahelisest suhtlusest.

6.6.1 Komponentdiagramm

Komponentdiagramm kirjeldab loodava lahenduse arhitektuurilist vaadet. Diagrammi keskel kujutatud E-toimik on teenusepõhine infosüsteem, mille ülesanne on koondada erinevaid kriminaalasjade/väärteoasjade/tsiviilasjade/halduasjade/põhiseadusliku järelevalveasjade menetlemisõigusega infosüsteemid ühtsesse menetlemise protsessi ja tagada nende infosüsteemide omavaheline infovahetus. Kõiki E-toimikuga liidestunud

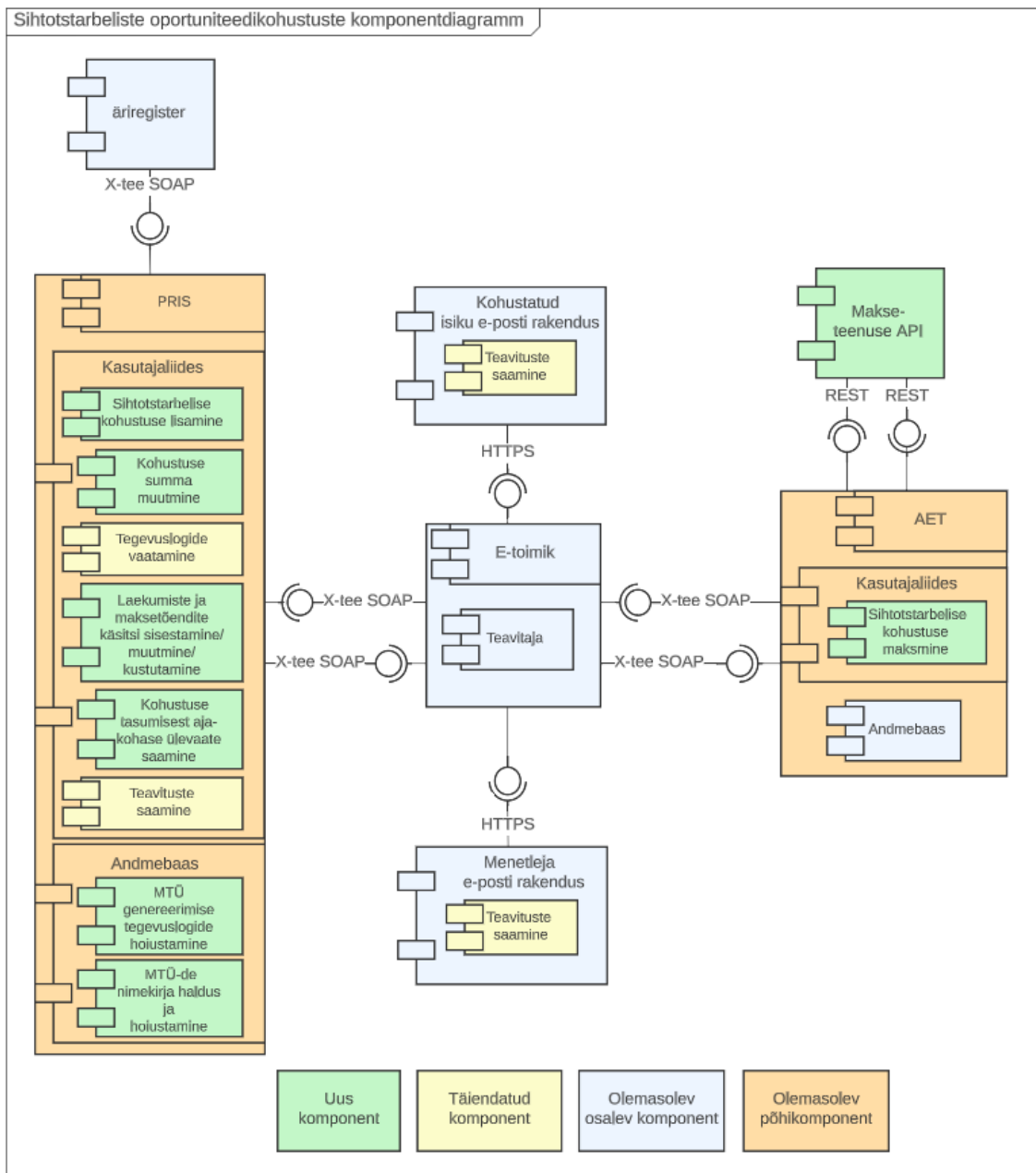
infosüsteeme nimetatakse klientsüsteemideks, E-toimik ise on aga keskne infosüsteem [2].

Magistritöö lahenduse olemasolevate põhikomponentidena väljatoodud süsteemideks on kaks E-toimiku klientsüsteemi, PRIS ja AET, mis suhtlevad E-toimiku liidesega X-tee SOAP päringute kaudu ning ka PRIS ja AET vahetavad omavahel andmeid läbi E-toimiku. X-tee on andmevahetuse platvorm turvaliseks andmevahetuseks riigiasutustes ja erasektoriga [49]. Teavitusi saavad kohustatud isik ja menetleja E-toimiku teavitaja kaudu. Kui E-toimikus tekib sündmus, mille tagajärjel on vaja osapoolt teavitada, siis E-toimiku teavitaja saadab vastava teavituse. Kohustatud isik saab teavitusi ainult e-postile (HTTPS päringu kaudu), menetleja lisaks ka PRIS-i süsteemis.

PRIS kasutab samuti äriregistri pakutavat SOAP teenust, et äriregistrist MTÜ-de andmeid pärida. AET suhtleb makseteenuse pakkuja API-ga REST päringute abil.

Komponentdiagrammile ei ole joonise lihtsustamise huvides kantud turvaservereid, mis asuvad E-toimiku ja temaga ühendatud komponentide vahel. Turvaserverid on vahekihiks, mis vahendavad päringuid nii, et vahepealne andmeside oleks turvatud ja andmed vahetuks süsteemide vahel kaitstud kujul.

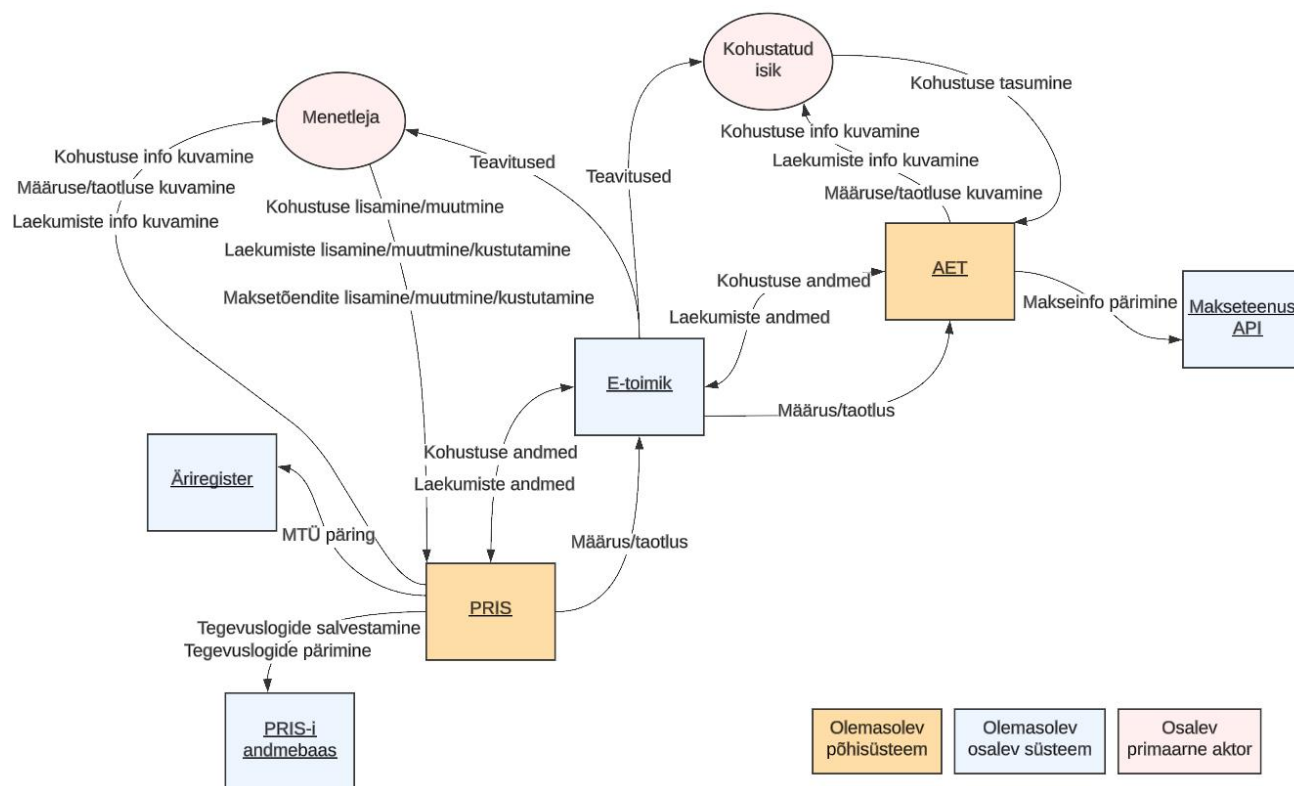
Olemasolevate põhikomponentide ja osalevate komponentide kirjeldused on toodud lisa 9. Uued ja täiendatud komponendid on paigutatud olemasolevate süsteemide sisse, mis illustreerib milline uus funktsionaalsus konkreetses süsteemis luuakse või millist funktsionaalsust vajalikul määral täiendatakse. Makseteenuse API on kujutatud uue komponendina, kuna on kavandatava lahenduse loomise juures uus kasutusele võetav komponent.

Joonis 19. Süsteemide vahelist suhtlust ja komponente kirjeldav loodava lahenduse komponentdiagramm (autori koostatud).

6.6.2 Andmevoo diagramm

Andmevoo diagramm (vt joonis 20) annab selguse loomiseks ülevaate, kuidas ja millised andmed kavandatava lahendusega hõlmatud süsteemide vahel liiguvad. Täpsemad selgitused leiab kasutusmallide kirjelduste alt, lisast 8.

Joonis 20. Sihtotstarbelise kohustuse andmevoo kontekstidiagramm (autori koostatud).

6.7 Prokuratuuri infosüsteemi poolse lahenduse prototüübid

Kasutusmallides kirjeldatud stsenaariumite visuaalseks toetamiseks koostas autor valitud vaadetest detailsed prototüübid (arendatavad osad on ümbritsetud punase raamjoonega), mis on siinses töös kujutatud PRIS-i testkeskkonna ja testandmete abil. Joonisel 21 on kujutatud kohustuse lisamise vaadet, mis vastab kasutusmallile UC1 (kasutusmallid on esitatud lisas 8). Joonisel 22 on toodud uue makse saaja genereerimise põhjuse sisestamine, mis kuulub samuti UC1 alla. Lisast 10 leiab UC4-le vastava laekumise lisamise prototüübi ja UC7-t illustreeriva kohustuse detailandmete vaate prototüübi.

The screenshot shows the PRIS system interface with a modal window titled "Lisa uus kohustus". The modal contains the following fields and controls:

- Kohustatud isik:** Terje Tervis
- Liik:** Kindla summa tasumine sihtotstarbeliseks kasutamiseks üldsuse huvides
- Piirkond:** Harju maakond
- Tegevusala:** Erialaseltsid, Haridus, Keskkond, Kultuur, Lapsed
- Makse saaja:** 123456 MTÜ - 6547819 (with a "Genereeri makse saaja" button)
- Summa:** 500 €
- Täitmise tähtaeg:** 24.11.2023
- Buttons:** "Loobu" and "Kinnita"

The background interface shows a sidebar with navigation options like "Minu KRÄD", "Uus KRA", "Kriminaalmenetluse alustamine", "Menetluse alustamata jätmine", "Tegevuste planeerimine", "Jagamata KRÄD", "Kantsleitoiming", "Otsingud", "Päringud", "OSA", "Abimaterjalid", "Korduma kippuvad küsimused", "IT-abi: e-mail, telefon", and logos for "Euroopa Liit" and "Eesti Vabariik". The main content area displays "Menetlus 23730000134" with details like "Seisund", "Algus", "Salastatud", and "Täielik lõpetamine".

Joonis 21. Prototüüp: kohustuse lisamine (autori koostatud).

Toold / Menetlus / Toimingud / Kriminaalmenetluse lõpetamise määrus Eelmise klassifikatsioon

PROKURATUUR PRIS

Minu KRAad
 Uus KRA
 Kriminaalmenetluse alustamine
 Menetluse alustamata jätmine
 Tegevuste planeerimine
 Jagamata KRAad
 Kantseletoiiming
 Otsingud
 Päringud
 OSA
 Abimaterjalid
 Korduma kippuvad küsimused
 IT-abi
 e-mail:
 telefon:

Menetlus 23730000134
 Seisund Menetluse:
 Aligus 14.04.2023
 Salastatud Ei

Toimingu lisamine
Kriminaalmenetluse lõpetamine
 Täielik lõpetamine

Üldandmed	Menetluskulud
Isik	Kohustusmäär
Terje Tervis () - Kahtlustatav	

Dokumendid
 Põhifail * Lisa_19_Kriminaalime
 Lisafailid

Avalikus E-Toimikus nähtavus ja kätetoimetamine

Lisa uus kohustus

Kohustatud isik Terje Tervis

Liik * Kindla summa tasumine sihtotstarbeliseks kasutamiseks üldse huvides

Piirkond * Harju maakond

Tegevusala *

Makse saaja *

Palun sisesta uue makse saaja genereerimise põhjus*

Seos makse saajaga

Muu põhjus

Muu põhjuse kirjeldamine on kohustuslik.

Allesjäänud tähenärgide arv: 500

Joonis 22. Prototüüp: uue makse saaja genereerimise põhjuse sisestamine (autori koostatud).

7 Sihtotstarbeliste oportuuniteedikohustuste määramise lahenduse tulevikuvaated

Seitsmendas peatükis käsitletakse võimalikke jätkuarendusi ja kavandatava sihtotstarbelise oportuuniteedikohustuse määramise lahenduse muid potentsiaalseid kasutusvõimalusi.

7.1 Võimalikud jätkuarendused ja kasutusvõimalused

Magistritöös loodava arendusprojekti raames lahendatakse küll kõik väljatoodud kitsaskohad ja probleemid ning võimaldatakse sihtotstarbelisi oportuuniteedikohustusi üleeestiliselt kasutama hakata, aga analüüsi- ja muudel kohtumiste ning huvitatud osapooltega läbiviidud intervjuude käigus kaardistas autor ka võimalikud arutatud jätkuarendused (vt tabel 6) ja lahenduse muud kasutusvõimalused.

Tabel 6. Võimalikud jätkuarendused (autori koostatud).

NR	Jätkaendus	Jätkaenduse kirjeldus
1	Kohustatud isiku teavituste loomine	Ärinõuete all välja toodud kohustatud isiku teavitused (vt UC8 ja UC9, lisa 8), jäid MVP-st välja, aga kasutusmugavuse seisukohast kaalutakse järgmiste arendusetappide jooksul ka kohustatud isiku teavituste sisseviimist.
2	Riigi poolt hallatava makselahenduse kasutuselevõtmine	Prokuratuuri seisukoht on, et reeglina peaks kriminaalmenetluse raames toimuvat rahade liikumist haldama riik, mitte erasektori teenusepakkuja. Ideaalis võiks sihtotstarbeliste oportuuniteedikohustuste maksed liikuda ühele riigi hallatavale kontole ning mingite kindlate reeglite

		alusel kantakse raha MTÜ-dele või muu üldsuse huvides teostatava tegevuse tarbeks.
3	Kohustuse lisamise vaatest genereeritud MTÜ-le äriregistri kontrolli võimaldamine	Peatükis 7.3 nimetatud funktsionaalsed nõuded FN.10-12 kirjeldavad soovitud funktsionaalsust, kuid mis jäid MVP-st välja. Kuna antud arendusloogika loomine ei ole keerukas, siis luuakse see kindlasti järgmises etapis.
4	Automaatne kontroll, et kohustatud isik ega menetleja ei ole makse saajaks genereeritud MTÜ-ga seotud.	See on soovitud edasiarendus eelmises, punktis 3, väljatoodud MTÜ äriregistri kontrollile. Tulevikus peaks süsteem makse saaja genereerimisel teostama menetleja eest automaatse taustakontrolli ning kuvama koheselt välja, kas genereeritud MTÜ vastab nõuetele või kas tuleb genereerida uus makse saaja.
5	EMTA ja PRIS-i vaheline integratsioon	Praeguse lahenduse juures jääb RIK-i ehk arenduspartneri halduritele igakuine tulumaksusoodustusega MTÜ-de nimistust väljalangenud MTÜ-de kontroll. Selle käsitsi tehtav kontroll on peaks olema võimalik EMTA ja PRIS-i vahelise integratsiooniga asendada automaatse süsteemipoolse kontrolliga nii, et kui EMTA süsteemis märgitakse MTÜ tulumaksusoodustusega nimekirjast väljakukkunuks, siis info jõuab otse PRIS-i ning seda MTÜ-d ei ole enam võimalik makse saajaks genereerida.
5	Uue tegevusala lisamine	Järgmise aasta liitujate vormile lisatakse juurde uus tegevusala „Kodanikuõiguste kaitse ja edendamine“ ning selle valimise võimalus tuleb ka arenduses realiseerida.

6	Kriminaalmenetluse lõpetamise taotluse toimingult sihtotstarbelise kohustuse määramine	Sihtotstarbelise kohustuse lisamine kohtutaotluselt jäi MPV-st välja, sest 99% menetlusi lõpetab Prokuratuur ehk taotluste osakaal on väga väike. Siiski on see funktsionaalsus edasiste arenduste tööplaanis.
7	Kinnitatud kohustuse summa muutmine ja muutmise põhjuse sisestamine.	Nimetatud arendused ei kuulu MVP-sse, aga on olulised jätkuarendused, mis tehakse MVP-le järgneva arendusetapi raames. Senikaua saab antud tegevusi teostada läbi halduri pöördumiste.
8	Laekumiste ja maksetõendite muutmine ja kustutamine.	

7.1.1 Võimalikud muud kasutusvõimalused

Peamise võimaliku kasutusvõimalusena leiti, et lahendust on võimalik kasutada ka muude hetkel kasutusel olevate rahaliste kohustuste korral, mis ei ole seotud NAP-ga. Näiteks oleks loodavad lahendust võimalik kasutada kohustuse liigi „Hüvitada kuriteoga tekitatud kahju“ korral. Tegemist on PRIS-is olemasoleva kohustusega, mis mille raames määratud summa tasumiseks antakse kohustatud isikule kannatanu pangakonto number ja muud makserekvisiidid, ning kohustatud isik peab seeläbi hüvitama kuriteoga tekitatud kahju. Seega on tegemist sarnase loogikaga, millest puuduks vaid makse saaja genereerimise plokk ning loodavat lahendust saaks ka selle kohustuse tasumise jaoks edukalt ära kasutada. Samuti leiaks lahendus kasutust kõikide tulevikus loodavate uute NAP-i väliste rahaliste kohustuse liikide korral. Üldisemas pildis saaksid annetuste kontseptsiooni oma asutustes kasutada ka teised riigiasutused.

Kokkuvõte

Magistritöö eesmärgiks oli koostada Prokuratuuri infosüsteemi arendusprojekt, mis võimaldaks Lääne Ringkonnaprokuratuuris piloteeritud sihtotstarbeliste oportuuniteedikohustuste määramist lubavat seadust üle-eestiliselt rakendada. Eesmärgi saavutamiseks lahendas autor pilootprojekti käigus üleskerkinud probleemid. Seda läbi Prokuratuuri strateegiliste eesmärkide, ärivajaduste- ja nõuete ja olemasolevate seotud süsteemide arendusvajaduste kaardistamise ning äri- ja süsteemianalüüsi koostamise, mille tulemusena pakkus autor välja soovitud lahenduse.

Käesoleva magistritöö tulemusena valminud lahendus koosneb järgmistest tulemitest:

- olemasoleva pilootprojekti protsessikirjeldus ja AS-IS diagramm;
- kavandatava lahenduse loomisel arvestamist vajavate piirangute ja ettekirjutiste kaardistus;
- Prokuratuuri strateegiliste eesmärkide, printsiipide, võimekuste ja väärtusvoo kaardistus;
- huvitatud osapoolte analüüs, sh küsitluse ja intervjuude läbiviimine;
- üldiste ärinõuete kirjeldus;
- äriinfo mudel ja ärireeglid;
- makseteenuse pakkuja nõuded;
- makse saaja valimise nõuded;
- funktsionaalsete- ja mittefunktsionaalsete nõuete kirjeldus;
- statistikavajaduste kaardistus;
- riskianalüüs;
- võtmemõõdikud;
- kavandatava lahenduse äriarhitektuuri analüüs ja mudelid: ärilõuend, motivatsiooni- ja strateegia mudel, võimekuste ja väärtusvoo kaardistus;
- kavandatava lahenduse protsessikirjeldus ja TO-BE diagramm;
- kasutusmallide diagramm ja kasutuslugude kirjeldused;
- arhitektuuri kirjeldus ja diagrammid;

- detailed prototüübid valitud vaadetest;
- kavandatava lahenduse jätkuarenduste ja muude kasutusvõimaluste analüüs.

Autori hinnangul on magistritöös loodud arendusprojektiga soovitud eesmärk saavutatud ning kavandatav lahendus vastab järgmistele oodatud tulemustele:

- Läbi arendusprojekti realiseerimise on võimalik kõikidel Prokuratuuri asutustel määrata sihtotstarbelisi oportuunitedikohustusi ning seega on täidetud soov võimaldada olemasoleva seaduse rakendamist;
- Kohustatud isik saab talle määratud sihtotstarbelist oportuunitedikohustust mugavalt makseteenuse kaudu tasuta ning MTÜ saab maksed annetusena otse oma tegevuse toetamiseks kasutusse võtta;
- Menetleja saab sihtotstarbelist oportuunitedikohustust ja sellega seotud laekumisi, maksetõendeid ja muud infot mugavalt sisestada ja hallata, mis toetab antud liiki kohustuse kasutamist;
- Menetleja saab kohustusega seotud ajakohaseid teavitusi;
- Menetleja saab genereerida makse saaja objektiivsetele alustel, mis aitab ära hoida korruptsiooniohu teket;
- Loodud infotehnoloogiline lahendus võimaldab koguda statistika jaoks vajalikke andmeid;
- Kohustatud isikud saavad läbi sihtotstarbelise oportuunitedikohustuse tasumise panustada ühiskonna hüvanguks, mis võeti kahtlustatavate poolt ka pilootprojekti raames hästi vastu;
- Hoitakse kokku Prokuratuuri töötajate aega ja muudetakse tööprotsesse efektiivsemaks;
- Kavandatav lahendust toetab Prokuratuuri strateegiliste eesmärkide saavutamist.

Kasutatud kirjandus

- [1] K. Tamm, "Sihtotstarbeline makse oportuuniteedi kohustusena", 2020 [Online]. Loetud aadressil: <https://aastaraamat.Prokuratuur.ee/Prokuratuuri-aastaraamat-2020/sihtotstarbeline-makse-oportuuniteedi-kohustusena>. Kasutatud: 13.02.2023.
- [2] E-toimik. [Asutusesisene dokument]. Kasutatud: 17.04.2023.
- [3] Icefire OÜ. *NAP ärinõuded ja skoop*. 2012. [Online]. Allalaetud aadressil: <https://www.riha.ee/Infos%C3%BCsteemid/Vaata/nap#dokumentatsioon>. Kasutatud: 13.02.2023.
- [4] EKI. *Eesti keele seletav sõnaraamat*. 2009. [Online]. Loetud aadressil: <https://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=Prokuratuur&F=M>. Kasutatud: 14.02.2023.
- [5] Prokuratuur. *Prokuratuuri tööd reguleerivad õigusaktid*. [Online]. Loetud aadressil: <https://www.Prokuratuur.ee/et/organisatsioon/Prokuratuuri-tood-reguleerivad-oigusaktid>. Kasutatud: 14.02.2023.
- [6] Sotsiaalkindlustusamet. *Taastav õigus*. [Online]. Loetud aadressil: <https://sotsiaalkindlustusamet.ee/taastavoigus>. Kasutatud: 05.03.2023.
- [7] Prokuratuur. *Prokuratuur*. [Online]. Loetud aadressil: <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuur>. Kasutatud: 14.03.2023.
- [8] RIK. Registrite ja Infosüsteemide Keskus. *Asutusest*. [Online] Loetud aadressil: <https://www.rik.ee/et/asutusest>. Kasutatud: 05.03.2023.
- [9] Prokuratuur. *Prokuratuurist*. [Online]. Loetud aadressil: <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuur/prokuratuurist>. Kasutatud: 14.03.2023.
- [10] *Kriminaalmenetluse seadustik¹*. [Online]. Vastu võetud 12.02.2003 RT I 2003, 27, 166. Loetud aadressil: <https://www.riigiteataja.ee/akt/119032015022?leiaKehtiv>. Kasutatud: 15.03.2023.
- [11] *Prokuratuuriseadus*. [Online]. Vastu võetud 22.04.1998 RT I 1998, 41, 625. Loetud aadressil: <https://www.riigiteataja.ee/akt/102062020008?leiaKehtiv>. Kasutatud: 15.03.2023.
- [12] Prokuratuuri aastaraamatud. *Missioon, visioon ja väärtused*. [Online]. Loetud aadressil: <https://aastaraamat.prokuratuur.ee/Prokuratuuri-aastaraamat-2019/missioon-visioon-ja-vaartused>. Kasutatud: 02.04.2023.
- [13] *Prokuratuuri struktuur ja teenistujate koosseis*. [Online]. Vastu võetud 07.07.2004. Loetud aadressil: <https://www.riigiteataja.ee/akt/778794?leiaKehtiv>. Kasutatud 15.03.2023.
- [14] *Prokuratuuri põhimäärus*. [Online]. Vastu võetud 19.03.2004 RTL 2004, 29, 505. Loetud aadressil: <https://www.riigiteataja.ee/akt/832309?leiaKehtiv>. Kasutatud: 15.03.2023.
- [15] Advokaadibüroo Lepmets & Nõges OÜ, *Advokaat selgitab: kuidas viiakse läbi kriminaalmenetlus?*, jaanuar 2023. [Online]. Loetud aadressil: <https://lepmetsnoges.eu/kuidas-viakse-labi-kriminaalmenetlus>. Kasutatud 15.03.2023.
- [16] Prokuratuur. *Seletav sõnastik*. [Online]. Loetud aadressil: <https://www.Prokuratuur.ee/et/pressile/seletav-sonastik>. Kasutatud 15.03.2023.
- [17] Advokaadibüroo Lepmets & Nõges OÜ, *Advokaat selgitab: oportuuniteet*. november 2022. [Online]. Loetud aadressil: <https://lepmetsnoges.eu/oportuuniteet>. Kasutatud 15.03.2023.
- [18] MTÜabi. *Katusorganisatsioonid ja võrgustikud Eestis*. [Online]. Loetud aadressil: <https://www.mtyabi.ee/kusi-nou/katusorganisatsioonid-ja-vorgustikud/>. Kasutatud 19.04.2023.

- [19] EATL. *Annetuste kogumise hea tava* [Online]. Loetud aadressil: <https://www.eatl.ee/seadused/annetuste-kogumise-hea-tava/>. Kasutatud 19.04.2023.
- [20] Hea kodanik. *Läbipaistva huvikaitse hea tava* [Online]. Loetud aadressil: <https://www.heakodanik.ee/labipaistva-huvikaitse-hea-tava/>. Kasutatud 19.04.2023.
- [21] A. S. Prabhakar, “Design Thinking For Technology Design”, 2021. *In Proceedings of the 22nd Annual Conference on Information Technology Education (SIGITE '21)*. Association for Computing Machinery, New York, NY, USA, 153–154. <https://doi.org/10.1145/3450329.3476873>
- [22] K. J. McDonald, *Beyond Requirements: Analysis with an Agile Mindset*, Pearson Education, Inc. 2016. lk 25-37.
- [23] LinkedIn *What are the key differences and similarities between lean startup and design thinking?* [Online] Loetud aadressil: <https://www.linkedin.com/advice/0/what-key-differences-similarities-between-7c>. Kasutatud 22.04.2023
- [24] B. P. Vargas, I. Signoretti, M. Zorzetti, S. Marczak, R. Bastos, 2020. “On the Understanding of Experimentation Usage in Light of Lean Startup in Software Development Context” *In Proceedings of the Evaluation and Assessment in Software Engineering (EASE '20)*. Association for Computing Machinery, New York, NY, USA, 330–335. <https://doi.org/10.1145/3383219.3383257>
- [25] H. Edison, X. Wang, P. Abrahamsson, 2015. “Lean Startup: Why Large Software Companies Should Care” *In Scientific Workshop Proceedings of the XP2015 (XP '15 workshops)*. Association for Computing Machinery, New York, NY, USA, Article 2, 1–7. <https://doi.org/10.1145/2764979.2764981>
- [26] K. J. McDonald, Inside Product. *Build Measure Learn*. 12.jaanuar, 2020. [Online]. Loetud aadressil: <https://insideproduct.co/build-measure-learn/>. Kasutatud 23.04.2023.
- [27] E. Ries, *The Lean Startup – How Today’s Entrepreneurs Use Continuous Innovation to Create Radically Successful Businesses*. United States by Crown Business, an imprint of the Crown Publishing Group, a Division of Random House, Inc., New York. 2011, lk 82, 96.
- [28] B. Ahmed, T. Dannhauser, N. Philip, “A Lean Design Thinking Methodology (LDTM) for Machine Learning and Modern Data Projects” *2018 10th Computer Science and Electronic Engineering (CEECE)*, Colchester, UK, 2018, pp. 11-14, doi: 10.1109/CEECE.2018.8674234.
- [29] F. Dobrigkeit, D. de Paula, 2019. “Design Thinking in Practice: Understanding Manifestations of Design Thinking in Software Engineering” *In Proceedings of the 2019 27th ACM Joint Meeting on European Software Engineering Conference and Symposium on the Foundations of Software Engineering (ESEC/FSE 2019)*. Association for Computing Machinery, New York, NY, USA, 1059–1069. <https://doi.org/10.1145/3338906.3340451>
- [30] V. Sital, “What is the effect of the Lean Startup Methodology on large companies’ s innovation capabilities?”, [Magistritöö], Business Administration, Rotterdam School of Management, Juuli 2016, [Online]. Loetud aadressil: <https://www.studocu.com/vn/document/royal-melbourne-institute-of-technology-university-vietnam/physics/sital-vikash-thesis-sital-vikash-thesis/42810463>. Kasutatud 29.04.2023.
- [31] The Open Group. *Welcome to the TOGAF® Standard, Version 9.2, a standard of The Open Group* [Online]. Loetud aadressil: <https://pubs.opengroup.org/architecture/togaf9-doc/arch/index.html>. Kasutatud 30.04.2023.
- [32] The Open Group. *ArchiMate® 3.2 Specification*. [Online]. Loetud aadressil: <https://pubs.opengroup.org/architecture/archimate3-doc/>. Kasutatud 30.04.2023.
- [33] Archi. *The Open Source modelling toolkit for creating ArchiMate models and sketches. Used by Enterprise Architects everywhere*. [Online]. Loetud aadressil: <https://www.archimatetool.com/> Kasutatud 30.04.2023.
- [34] The Open Group. *ArchiMate® 3.2 Specification*. [Online]. Loetud aadressil: <https://pubs.opengroup.org/architecture/archimate3-doc/ch-Motivation-Elements.html> Kasutatud 30.04.2023.

- [35] The Open Group. *ArchiMate® 3.2 Specification*. [Online]. Loetud aadressil: <https://pubs.opengroup.org/architecture/archimate3-doc/ch-Strategy-Layer.html>. Kasutatud: 30.04.2023.
- [36] The Open Group. *TOGAF Series Guide - Value Streams*. [Online]. Loetud aadressil: <https://pubs.opengroup.org/togaf-standard/business-architecture/value-streams.html>. Kasutatud 30.04.2023.
- [37] T. Bata, P. Lyndon, H. Schlamann ja W. Ulrich. „The Business Architecture Metamodel Guide,“ august 2020. [Online] Loetud aadressil: https://cdn.ymaws.com/www.businessarchitectureguild.org/resource/resmgr/public_resources/Business_Architecture_Metamo.pdf. Kasutatud 01.05.2023.
- [38] D. Pereira, *The Business Model Analyst – What is Lean Canvas?* oktoober 11, 2022 [Online]. Loetud aadressil: <https://businessmodelanalyst.com/lean-canvas/>. Kasutatud 01.05.2023.
- [39] M. Fowler, *UMLi kontsentraat – 3.redaktsioon*, Pearson Education, Inc. 2004, lk 1, 9.
- [40] Visual Paradigm. *What is Component Diagram?* [Online]. Loetud aadressil: <https://www.visual-paradigm.com/guide/uml-unified-modeling-language/what-is-component-diagram/>. Kasutatud 01.05.2023.
- [41] J. S. Valacich, J. F. George, *Modern Systems Analysis and Design*, Pearson Education Limited 2017, lk 206. Kasutatud 01.05.2023.
- [42] T.George, Scribbr. *Semi-Structured Interview | Definition, Guide & Examples*, jaanuar 27, 2022, [Online]. Loetud aadressil: <https://www.scribbr.com/methodology/semi-structured-interview/>. Kasutatud 01.05.2023.
- [43] Altexsoft. *Functional and Nonfunctional Requirements: Specification and Types*, juuli 2021. [Online] Loetud aadressil: <https://www.altexsoft.com/blog/business/functional-and-non-functional-requirements-specification-and-types/>. Kasutatud 1.05.2023.
- [44] ProductPlan. *MoSCoW Prioritization*. [Online] Loetud aadressil: <https://www.productplan.com/glossary/moscow-prioritization/>. Kasutatud 1.05.2023.
- [45] Business Analyst Training in Hyderabad – COEPD. *What is FURPS+?*, august 2014. [Online] Loetud aadressil: <https://businessanalysttraininghyderabad.wordpress.com/2014/08/05/what-is-furps/> Kasutatud 1.05.2023.
- [46] OMG Standards Development. *Organization Graphical notations for business processes*. [Online]. Loetud aadressil: <https://www.omg.org/bpmn/>. Kasutatud 1.05.2023.
- [47] A. Ahven, K. Töllinen, “Prokuratuuri praktika vägivallakuritegudes (KarS § 121) kriminaalmenetluse lõpetamisel oportuuniteediga ning selle mõju süüdlaste hilisemale retsiidivõsusele“, 2022. [Kriminaalpoliitika lühianalüüs]. [Online] Loetud aadressil: https://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumendid/analuus_oportuuniteedi_kasutamisesest_kars_ss_121_2022.pdf. Kasutatud: 12.04.2023.
- [48] Justiitsministeerium. *Avalikku e-toimikut kasutab järjest rohkem inimesi*, 23.märts 2019 [Online]. Loetud aadressil: <https://www.just.ee/uudised/avalikku-e-toimikut-kasutab-jarjest-rohkem-inimesi>. Kasutatud 13.05.2023.
- [49] Riigi Infosüsteemide amet. *Andmevahetuskiht X-tee*. [Online]. Loetud aadressil: <https://www.ria.ee/riigi-infosusteem/andmevahetuse-platvormid/andmevahetuskiht-x-tee> Kasutatud: 14.05.2023.
- [50] Prokuratuuri infosüsteemi teenustaseme lepe (SLA), 2020. [Asutusesisene dokument]. Kasutatud 16.05.2023.
- [51] Maksu- ja Tolliamet. *Tulumaksusoodustusega ühingute nimekiri*, mai, 2023. [Online]. Loetud aadressil: <https://www.emta.ee/ariklient/registreerimine-ettevotlus/tulumaksusoodustusega-uhingule/nimekirjas-olevad-uhingud>. Kasutatud 17.05.2023.
- [52] *Pilootprojekti ajaanalüüs*, 2021. [Asutusesisene dokument]. Prokuratuur. Kasutatud 17.05.2023.

Lisa 1 – Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks¹

Mina, Maris Pulk

1. Annan Tallinna Tehnikaülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Prokuratuuri infosüsteemi sihtotstarbeliste oportuunitedikohustuste määramise analüüs ja kavandamine“, mille juhendajad on Alari Krist ja Kristiina Omuk
 - 1.1. reprodutseerimiseks lõputöö säilitamise ja elektroonse avaldamise eesmärgil, sh Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu digikogusse lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tallinna Tehnikaülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu digikogu kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. Olen teadlik, et käesoleva lihtlitsentsi punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest ning muudest õigusaktidest tulenevaid õigusi.

18.05.2023

¹ Lihtlitsents ei kehti juurdepääsupiirangu kehtivuse ajal vastavalt üliõpilase taotlusele lõputööle juurdepääsupiirangu kehtestamiseks, mis on allkirjastatud teaduskonna dekaani poolt, välja arvatud ülikooli õigus lõputööd reprodutseerida üksnes säilitamise eesmärgil. Kui lõputöö on loonud kaks või enam isikut oma ühise loomingu tegevusega ning lõputöö kaas- või ühisautor(id) ei ole andnud lõputööd kaitsvale üliõpilasele kindlaksmääratud tähtjaks nõusolekut lõputöö reprodutseerimiseks ja avalikustamiseks vastavalt lihtlitsentsi punktidele 1.1. ja 1.2, siis lihtlitsents nimetatud tähtaja jooksul ei kehti.

Lisa 2 – Ärireeglid

NR	Ärireegel
ÄR 1.	Üks menetleja võib olla seotud ühe asutusega . Üks asutus võib olla seotud ühe või mitme menetlejaga .
ÄR 2.	Üks menetleja võib olla seotud ühe või mitme menetlusega . Üks menetlus võib olla seotud ühe või mitme menetlejaga .
ÄR 3.	Üks menetleja võib olla seotud ühe või mitme toiminguga . Üks toiming võib olla seotud ühe menetlejaga .
ÄR 4.	Üks menetlus võib olla seotud ühe või mitme toiminguga . Üks toiming võib olla seotud ühe menetlusega .
ÄR 5.	Üks kohustatud isik võib olla seotud ühe või mitme menetlusega . Üks menetlus võib olla seotud null või mitme kohustatud isikuga .
ÄR 6.	Üks kohustatud isik võib olla seotud ühe või mitme toiminguga . Üks toiming võib olla seotud null või mitme kohustatud isikuga .
ÄR 7.	Üks kohustatud isik võib olla seotud null või mitme teavitusega . Üks teavitus võib olla seotud ühe kohustatud isikuga .
ÄR 8.	Üks menetleja võib olla seotud null või mitme teavitusega . Üks teavitus võib olla seotud ühe või mitme menetlejaga .
ÄR 9.	Üks kohustus võib olla seotud ühe kohustatud isikuga . Üks kohustatud isik võib olla seotud ühe või mitme kohustusega .
ÄR 10.	Üks kohustus võib olla seotud ühe toiminguga . Üks toiming võib olla seotud null või mitme kohustusega .

NR	Ärireegel
ÄR 11.	Üks kohustus võib olla seotud null või mitme laekumisega . Üks laekumine võib olla seotud 1 kohustusega .
ÄR 12.	Üks maksetõend võib olla seotud ühe laekumisega . Üks laekumine võib olla seotud ühe maksetõendiga .
ÄR 13.	Üks kohustus võib olla seotud ühe MTÜ -ga. Üks MTÜ võib olla seotud null või mitme kohustusega .
ÄR 14.	Üks MTÜ võib olla seotud ühe või mitme maakonnaga . Üks maakond võib olla seotud null või mitme MTÜ -ga.
ÄR 15.	Üks MTÜ võib olla seotud ühe või mitme valdkonnaga . Üks valdkond võib olla seotud null või mitme MTÜ -ga.
ÄR 16.	Üks asutus võib olla seotud ühe või mitme maakonnaga . Üks maakond võib olla seotud ühe asutusega .
ÄR 17.	Üks asutus võib olla seotud null või mitme menetlusega . Üks menetlus võib olla seotud ühe või mitme asutusega .

Lisa 3 – Äriinfo mudeli olemite atribuutide kirjeldused

Olem	Atribuut ja kirjeldus
Asutus	kood – asutust identifitseeriv numbriline kood E-toimikus
	nimi – asutuse nimetus
	aadress – asutuse füüsiline aadress
Menetlus	number – menetlust identifitseeriv number E-toimikus
	seisund – menetluse seisund (näiteks kehtiv, lõpetatud)
	kuupäev – menetluse loomise kuupäev
Toiming	number – toimingut identifitseeriv number E-toimikus
	liik – toimingu liik (näiteks “Kriminaalmenetluse lõpetamise määrus” või “Kriminaalmenetluse lõpetamise taotlus”).
	alaliik – toimingu alaliik (näiteks “Kriminaalmenetluse lõpetamise määrus” liigi valimisel valitav alaliik nimega “Täielik lõpetamine” või “Osaline lõpetamine”).
Menetleja	nimi – menetleja ees- ja perekonnanimi
	roll – menetleja PRIS-i kasutajaprofiili küljes olev rolli nimetus
	amet – menetleja ametinimetus
Kohustatud isik	kood – kohustatud isikut identifitseeriv numbriline kood E-toimikus
	nimi – kohustatud isiku ees- ja perekonnanimi
	isikukood – kohustatud isiku isikukood
Kohustus	kood – kohustust identifitseeriv numbriline kood E-toimikus
	liik – kohustuse nimetus (“Maksta kindel summa sihtotstarbeliseks kasutamiseks üldsuse huvides”)
	summa – kohustuse summa eurodes
	rakendumise_kuupäev – kuupäev, millest alates hakkab täitmise tähtaja arvestus
	täitmise_tähtaeg – kohustuse täitmise tähtaeg
	makse_saaja – makseid saava MTÜ nimi
	kohustatud_isik – kohustatud isiku ees- ja perekonnanimi
Laekumine	number – kohustust identifitseeriv numbriline kood E-toimikus
	kuupäev – makse sooritamise kuupäev
	summa – laekumisega tasutud summa

Olem	Atribuut ja selgitus
Maksetõend	number – maksetõendit identifitseeriv numbriline kood E-toimikus
	maksja_nimi – makse sooritaja ees- ja perekonnanimi
	summa – maksmisel tasutud summa
	kuupäev – makse sooritamise kuupäev
	makse_saaja – MTÜ juriidiline nimi, kellele makse(id) tehakse
Teavitus	number – teavitust identifitseeriv numbriline kood E-toimikus
	nimi – teavituse nimetus (näiteks “Maksetähtaja ületamise teavitus”)
	kuupäev – teavituse saatmise kuupäev
MTÜ	nimi – MTÜ juriidiline nimi
	pangakonto – pangakonto number IBAN kujul
Valdkond	nimetus – valdkonna või valdkondade nimetus, kus konkreetne MTÜ tegutseb
	kirjeldus – vabatekstiline valdkonna kirjeldus
Maakond	nimetus – Eesti maakonna või maakondade nimi, kus konkreetne MTÜ tegutseb
	kirjeldus – vabatekstiline maakonna kirjeldus

Lisa 4 – Katusorganisatsioonide küsimuste ja vastuste visuaalne ülevaade

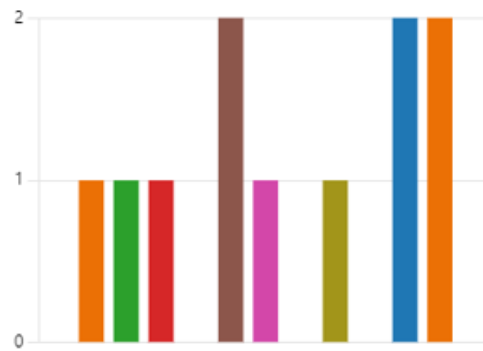
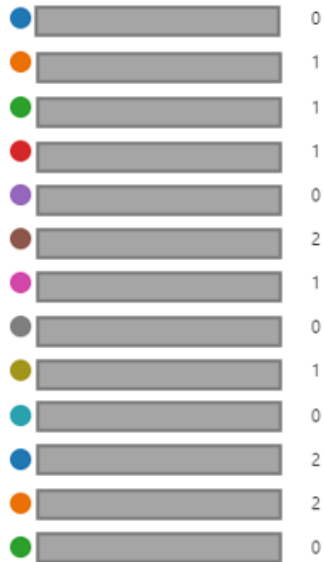
1. Palun sisestage katusorganisatsiooni juriidiline nimi

11
Vastuseid

Viimased vastused

2. Teie organisatsiooni peamine tegevusala.

3. Kui soovite midagi tegevusala osas täpsustada, siis sisestage see siia.

4
Vastuseid

Viimased vastused

4. Kui palju mõjutavad annetused Teie organisatsiooni käekäiku?

● 5-väga palju	3
● 4-palju	2
● 3-mõjutavad, aga mitte palju	3
● 2-pigem ei mõjuta	2
● 1-ei mõjuta üldse	1

5. Palun põhjendage oma valikut.

11
Vastuseid

Viimased vastused

6. Kui palju mõjutavad Teie hinnangul annetused MTÜ-de käekäiku üldiselt?

● 5-väga palju	4
● 4-palju	5
● 3-mõjutavad, aga mitte palju	2
● 2-pigem ei mõjuta	0
● 1-ei mõjuta üldse	0

7. Palun põhjendage oma valikut.

11
Vastuseid

Viimased vastused

*"MTÜdel, eriti väiksematel kohalikul tasandil tegutsevatel, on Eestis väga vä...
"Arvestades eriti huvikaitsega seotud MTÜde väikest rahastamist riigi poolt o...
"MTÜ-d saavad riigipoolset toetust liiga vähe ja seetõttu tuleb väga suurel m...*

8. Kuidas Teie organisatsioon võtab vastu annetusi ja mis on kõige levinum annetuse saamise viis?

11
Vastuseid

Viimased vastused

*"Võtame vastu rahalisi annetusi, mis kantakse meie pangakontole."
"Katusorganisatsioon ei kogu annetusi. liikmesorganisatsioonid koguvad ann...
"Kõige enam tehakse meile rahalisi annetusi läbi kodulehel oleva pangalingi...*

9. Millist tüüpi annetused on Teie organisatsiooni jaoks kõige kasulikumad või tõhusamad, et tagada missiooni elluviimine?

11
Vastuseid

Viimased vastused

*"Kõige tõhusamad oleksid muidugi püsiannetused, mis aitaksid tegevusi par...
"Püsiannetused"
"Meie MTÜ jaoks on kõige tõhusam rahaline annetus, kuna meil on mitmeid...*

10. Kuidas kasutab Teie organisatsioon saadud rahalisi annetusi?

11
Vastuseid

Viimased vastused

Three horizontal grey bars representing redacted answers.

11. Kuidas tagab Teie organisatsioon annetusena saadud raha vastutustundliku ja tõhusa kasutamise?

11
Vastuseid

Viimased vastused

"Annetuste laekumine ja kasutamine kajastub meie raamatupidamises. Proj...

"Ei oska kommenteerida"

"Suhtume annetustesse alati väga vastutustundlikult ja mõtleme iga kulutus...

12. Milline on Teie hinnang üle-eestilise projekti elluviimisele ja kasutuselevõtmisele?

11
Vastuseid

Viimased vastused

"Kindlasti oleks sellel positiivne mõju, mis suurendaks MTÜde tegevusvõimek...

"Ma arvan, et see oleks hea algatus"

"Väga positiivne, et selline võimalus on loodud. "

13. Kas olete varem sarnaste ettevõtmistega kokku puutunud ja milline on Teie kogemus nendega?

11
Vastuseid

Viimased vastused

"Ei ole kokku puutunud."

"Ei ole"

"Varasem kokkupuude puudub. "

14. Milliseid kasutegureid näete projekti üle-eestiliselt kasutusele võtmisel?

11
Vastuseid

Viimased vastused

"See võiks olla suureks abiks maakondades tegutsevatele vabaühendustele, k...

"Muudab kahju hüvitamise kahju tegija jaoks lähedasemaks ja käegakatsuta..."

"Projekt on väga kasulik. Nagu eelnevalt mainitud, ei toeta riik piisavalt MT..."

15. Kas ja kuidas näete, et projekti üle-eestiline kasutuselevõtt võib Teie organisatsiooni missiooni elluviimisele kasuks tulla?

11
Vastused

Viimase vastused

"Saaksime seeläbi loodetavasti paremini toetada oma sihtgruppi-
"See võiks olla kasuks liikmesorganisatsioonidele, kelleni annetused võiks jõu...
"Kuna toimime tänu annetustele ja tegutseme üle-Eesti, tuleb projekt meie i...

16. Milline on Teie hinnang sellele, et MTÜ-d saavad annetuse koheselt enda kasutusse, mitte ei liigu riigituludesse?

11
Vastused

Viimase vastused

"See oleks väga positiivne. Eestis on sotsiaalvaldkonna MTÜdel eriti väiksem...
"Positiivne"
"Väga positiivne hinnang. "

17. Milliseks hindate üle-eestilise lahenduse mõju MTÜ-de huvikaitsele?

- 5-aitab huvikaitsele väga palju k... 2
- 4-aitab huvikaitsele palju kaasa 3
- 3-aitab huvikaitsele kaasa, aga ... 5
- 2-aitab huvikaitsele vähe kaasa 1
- 1-ei aita huvikaitsele üldse kaasa 0

18. Palun põhjendage enda vastust.

11
Vastused

Viimase vastused

"Kui organisatsioonid saavad oma põhitegevuseks vajalikku lisarahastust, jä...
"Projekti mõju sõltub annetuste mahust, kuid kahjuks ei oska ma annetuste ...
"Eestis ei tundu olevat palju heategevusorganisatsioone (vähemalt meie vald...

19. Pilootprojekt vältas 1. maist 2020 kuni 31. detsembrini 2020 ning selle aja jooksul said MTÜ-d makseid kokku summas 30 050 eurot.
Millist mõju avaldab Teie arvates sellise summa jõudmine üldsuse huvide toetamiseks?

11
Vastused

Viimased vastused

"Kindlasti oli sellel positiivne mõju, muude aspektide kõrval aitas see ilmselt ...
"Arvestades MTÜde arvukust ei ole see summa arvatavasti väga suure mõju...
"Kindlasti mõjus väga kasulikult, kuna MTÜd tegutsevad avalikkuse huvides ...

20. Kui saaksite annetusena 10 000 eurot, siis kuidas selline annetus mõjutaks Teie organisatsiooni ja mida sellega ette võtaksite?

11
Vastused

Viimased vastused

"Jaotaksime praegu selle toetuse ilmselt [redacted]
"See summa võimaldaks [redacted] tegeleda huvikaitsega...
"Selle annetuse eest soetaksime [redacted]

21. Kas olete nõus, et kasutan Teie vastuseid magistritöös koos Teie organisatsiooni nimega?

- Jah, võite kasutada organisatsio... 6
- Ei, soovin anonüümsust 5

22. Kas soovite omalt poolt veel midagi lisada?

1
Vastused

Viimased vastused

Lisa 5 – Katusorganisatsioonide küsimuste ja vastuste kokkuvõte

Kui palju mõjutavad annetused Teie organisatsiooni käekäiku?

27,3% vastanutest vastas, et annetused mõjutavad neid väga palju. Eestimaa Loomakaitse Liidu sõnul tegutsevad nemad üksnes annetuste abil ning Päästeliit nimetas annetusi peamiseks tuluallikaks. Kolmas vastanud MTÜ tõi välja, et 2022. aastal moodustasid annetused sissetulekust 41% ning ilma annetusteta oleks nende tegevus märkimisväärselt piiratud.

18,2% vastanutest tõi välja, et annetused mõjutavad neid palju. MTÜ Eesti Lasterikaste Perede Liit (ELPL) täpsustas, et mittetulundusühingud toimetavad suures osas kas liikmete maksudest või annetustest ning nii ka nemad. ELPL koondab katusorganisatsioonina kokku 19 maakondlikku liikmesorganisatsiooni üle terve Eesti, millest tulenevalt on nad riigi strateegilised partnerid ning nende rahaline ressurss pärineb suures ulatuses ka riigieelarvelistest vahenditest. Teine vastanud MTÜ tõi välja, et just maakonna tasemel on annetused aidanud neil läbi oma tegevuse kogukonda rohkem aidata.

See, et annetused neid mõjutavad, aga mitte palju vastas 27,3% vastanutest. Põhjustena nimetati, et annetuse summad ei ole olnud väga suured ning väikeste summade abil on saanud veidi tegevust laiendada, kuid baasrahastus tuleb mujalt. Samas toodi välja, et eelarves on iga tuluallikas ja sissetulek oluline ning seega on positiivne mõju siiski olemas.

18,2% vastanutest arvas, et annetused neid pigem ei mõjuta. Üks MTÜ vastas, et annetused ei mõjuta nende organisatsiooni, aga on oluline sissetulek mitmetele nende liikmesorganisatsioonile. Teine MTÜ lisas, et kui annetused oleksid arvestatava summaga ja laekuksid stabiilselt, siis mõjuks see organisatsioonile positiivselt.

Annetustel puudub ühe (9%) MTÜ sõnul täielikult mõju nende organisatsioonile, kuna nende eelarves on annetused hetkel praktiliselt olematud.

Kuidas Teie organisatsioon võtab vastu annetusi ja mis on kõige levinum annetuse saamise viis?

Vastanud MTÜ-d tõid välja, et peamiselt tehakse neile rahalisi annetusi ning seda tavaliselt pangalaenuka pangakontole, aga annetusi kogutakse ka annetuskastidesse ning annetustelefonide kaudu. Lisaks nimetati ka vabatahtliku töö tegijaid ning vajalike toodete ja tarvikute annetamine.

Millist tüüpi annetused on Teie organisatsiooni jaoks kõige kasulikumad või tõhusamad, et tagada missiooni elluviimine?

Missiooni elluviimiseks pidas enamik MTÜ-dest kõige olulisemaks rahalisi annetusi, aga toodi välja ka tooted ja vajalikud esemed. Pea pooled vastajad nimetasid püsiannetuste tähtsust, kuna see tekitab MTÜ-le stabiilsus ning aitaks kulutusi paremini planeerida.

ELRP selgitas, et kõik annetused on olulised, kuna need täiendavad teineteist. Rahalised annetused suurendavad valikuvabadust ja võimaldavad suunata abi just selles ajahetkes sinna, kus seda enim vaja on, aga kriisiaastatel on neile väga olulist tuge pakkunud ka kõik materiaalsed laadi annetused.

Kuidas kasutab Teie organisatsioon saadud rahalisi annetusi?

Rahaliste annetuste kasutamine on organisatsiooniti erinev, kuna valdkondi on palju.

ELRP sõnul on nad kasutanud annetusi väga erineval moel. Näiteks on suunatud raha huvihariduse toetamisele, et võimaldada lasterikaste perede lastel või ühes huvialaringis osalemist. Liit on komplekteerinud lasterikaste perede tudengitest noortele toidupakke, korraldanud ühisüritusi ja perepäevi, toetanud liikmesorganisatsioonide ruumide lapsesõbralikumaks muutmist, andnud välja stipendiume ning teinud sihtotstarbelisi annetusi perede heaolu tõstmiseks.

Eesti Loomakaitse Liit on annetusi kasutanud loomade raviks (igapäevane kulu), loomade päästmiseks (kütus, vahendid) ja loomade pidamiseks (Keeruliste koerte keskus ja kassitoad). Lisaks hoiukodude loomade toidu, ravi ja muud vajaminevate vahendite kulude katmiseks.

Huvikaitse eesmärkide täitmiseks, sõltub täiesti konkreetsest ajast. Ukraina sõja ajal lisandus ka abivajavate tudengite toetamine.

Eesti Kurtide Liidu sõnul suunavad nad juhuslikke annetusi põhiliselt visuaalse ligipääsetavuse parendamiseks.

Lisaks nimetati ka vähekindlustatud liikmete koolituskulude katmist, noortele suunatud koolitusprojekte, spordi arendamist, psühholoogilise- ja juriidilise abi pakkumist, huvikaitse eesmärkide täitmist, toidu ja muude tarvete hankimiseks, aga ka projektirahastuse omafinantseeringuks.

Kuidas tagab Teie organisatsioon annetusena saadud raha vastutustundliku ja tõhusa kasutamise?

Annetustena MTÜ-deni jõudva raha vastutustundlik ja tõhus kasutamine on oluline ning seetõttu jälgivad MTÜ-d selle tagamiseks kindlaid reegleid. Vastustes toodi välja hea annetamise tava järgmist, mis tähendab, et järgitakse kindlaid tingimusi ja põhimõtteid, mille täitmine kindlustab, et annetuste kogumise põhimõtted oleksid kõigile osapooltele selged ja arusaadavad ning abi jõuaks abivajajani[19].

Samuti on MTÜ-de tegevuses oluline põhikirjast ja arengukavast kinnipidamine ning eetiliste põhimõtete järgimine, mis ei luba kasutada raha millekski muuks, kui oma valdkonna toetamiseks ja arendamiseks. Lisaks peetakse raamatupidamises annetustest täpset arvestust.

ELRP tõi annetuste tõhususe osas välja, et nemad katusorganisatsioonina teavad hästi, millises olukorras on nende liikmesorganisatsioonide käekäik ja millistes piirkondades on abivajadus kõige suurem. Piirkonniti on abivajaduse ulatus mõistagi ka väga erinev. Materiaalse abi vahendamisel kasutavad nad süsteemset rotatsioonikorda ning tagavad selle, et abi jaotuks üleriigiliselt võimalikult ühtlaselt ning vajadusele enim vastavalt.

Kas olete varem sarnaste ettevõtmistega kokku puutunud ja milline on Teie kogemus nendega?

Küsitlusele vastanud katusorganisatsioonid ei ole varem sellise annetuste saamise viisiga kokku puutunud, seega oleks antud seaduse rakendamine üle-eestiliselt kasutuselevõtt uude annetuste saamise viis.

Kas ja kuidas näete, et lahenduse üle-eestiline kasutuselevõtt võib Teie organisatsiooni missiooni elluviimisele kasuks tulla?

Enamik katusorganisatsioone näevad, et abiks on igasugused annetused ning suurenev annetuste hulk aitab neil paremini toime tulla, jätkusuutlikkust suurendada ja oma sihtrühmani jõuda.

Mõned organisatsioonid nentisid, et suurt tulu ei oota, aga abiks oleks siiski. Lisaks on eeldatavat abi keeruline ette hinnata, aga kui annetused tekitaks stabiilsemat rahavoogu, siis sellest nähakse suurt kasutegurit missiooni elluviimiseks ning organisatsiooni püsiva võimekuse kasvatamiseks.

Milline on Teie hinnang sellele, et MTÜ-d saavad annetuse koheselt enda kasutusse, mitte ei liigu riigituludesse?

Eranditult kõik vastajad näevad seda väga positiivselt, et MTÜ-d saavad annetused koheselt enda kasutusse. ELRP täpsustas, et riigitulude kasutamise otsustamine sõltub konkreetsest võimul olevast koalitsioonist ning selge on see, et nende prioriteedid on erinevates võimuliitudes väga erinevad. See omakorda tähendab, et võib juhtuda, et mingit muud valdkonda peetakse prioriteetsemaks kui seda, mille eest nemad seisame. Konkreetsel juhul saab aga õigusrikkuja ise võimaluse mõjutada, millisesse valdkonda oma raha suunab ja see ilmselt tagab ka rahajaotuse valdkondlikult ühtlasemalt. Ka teine vastanud organisatsioon arvas, et on mõistlik, et annetused liiguvad otse MTÜ-dele. Taotlede toetusi läbi erinevate projektide, lisanduvad sellele erinevad ajamahukad taotlusprojektid ja aruandlused. Otse raha liikumisel MTÜ-le saab iseseisvalt otsustada, milline on parim raha kasutamise otstarve.

Lisaks toodi välja, et Eestis on sotsiaalvaldkonna MTÜ-del, eriti väiksematel, väga vähe võimalusi riigilt oma tegevuse toetuseks raha taotleda ja selline liigse bürokraatiata võimalus oleks suureks abiks.

Milliseks hindate üle-eestilise lahenduse mõju MTÜ-de huvikaitsele?

18,2% vastanutest arvas, et lahendus aitaks huvikaitsele väga palju kaasa. Huvikaitse on kellegi ühiste huvide koondamine, õiguste ja vabaduste eest seismine ning selle nimel avaliku võimu, äri sektori või avalikkuse mõjutamine. Viimane võib seisneda nii konkreetse õigusloomelise eesmärgi nimel tegutsemises kui ka lihtsalt ametiisikuga suhtlemises [20]. Põhjendusena toodi välja, et isiklik lähenemine puudutab ja võib muuhulgas suunata õigusrikkujat ka edaspidi kogukonna muresid rohkem märkama ja konkreetsetes algatustes kaasa lööma täiesti omal algatusel sündinud vabatahtlikkuse alusel. Lisaks suureneks MTÜ-de jätkusuutlikkus.

27,3% vastas, et lahendus aitab huvikaitsele palju kaasa. Selgitusena toodi, et toetuste abil on võimalik oma tegevust paremini hallata. Huvikaitse tegevused on sageli väga ajamahukad ja eeldavad sagedast koolitamist ning toetused võimaldavad ka esindusisikuid paremini koolitada.

Kui organisatsioonid saavad oma põhitegevuseks vajalikku lisarahastust, jääb rohkem energiat ja ressursse huvikaitsega tegelemiseks (kui huvikaitse ei ole just põhitegevuseks).

Seda, et lahendus aitaks huvikaitsele kaasa, aga mitte märkimisväärselt, arvas 45,4% vastanutest. Peamiste põhjustena toodi välja, et keskmine annetuse summa ei ole suur ning kui puudub stabiilne rahavool, siis ei saa rääkida tugevast huvikaitse mõjust nende organisatsioonile. Lisaks ei oska hetkel täpselt hinnata, milliseks võib mõju kujuneda.

9.1% ehk üks vastanu ütles, et nende valdkonnas ei tundu olevat palju heategevusorganisatsioone, kes tegeleksid huvikaitsega ning seetõttu hindas ta lahenduse mõju huvikaitsele väheseks.

Pilootprojekt vältas 1. maist 2020 kuni 31. detsembrini 2020 ning selle aja jooksul said MTÜ-d makseid kokku summas 30 050 eurot. Millist mõju avaldab Teie arvates sellise summa jõudmine üldsuse huvidele.

Pilootprojekti raames MTÜ-dele jagatud raha mõju osas jagunesid arvamused pea võrdselt kaheks.

Üks osa arvas, et MTÜ-de arvukust arvestades ei ole see summa arvatavasti väga suure mõjuga, eriti kui see on ühekordne, sest ei võimalda suurendada MTÜ-de püsivõimekust. Mõni vastanu tõi välja, et kuna nende eelarve on niivõrd suur, siis väikesed annetused on ka väikese mõjuga.

Teine osa arvas aga vastupidi, et sellise summa jõudmine ühiskonda on väga suure mõjuga.

ELPL põhjendas vastust sellega, et iga lisanduv euro aitab luua kolmandal sektoril midagi, mis on ühiskonnale oluline ja vajalik. Nende sõnul toimetavad paljud MTÜ-d väga väikeste ressurssidega ainult vabatahtlike panuste näol ning nad saadavad korda uskumatult palju head. Seda headust saaks sinna lisandunud vahenditega mitmekordistada.

Teine MTÜ tõi välja, et kindlasti aitas 30 050 eurot MTÜ-de tegevusele palju kaasa, kuna MTÜ-d tegutsevad avalikkuse huvides ja teevad tihti vabatahtlikkuna tööd, mis on oluline, kuid mida enamik inimesi teha ei soovi.

Lisaks märgiti ära, et kui toetust saanud MTÜ-d kasutasid summasid huvikaitseks ja teavitustööks laiemale üldsusele, siis on sellest palju kasu ning muude aspektide kõrval aitas ilmselt veidi leevendada ka regionaalset ebavõrdsust.

Kui saaksite annetusena 10 000 eurot, siis kuidas selline annetus mõjutaks Teie organisatsiooni ja mida sellega ette võtaksite?

ELPL-i sõnul oleks see oluline annetus ning olulisi suundi mida arendada on mitmeid. Üks valdkond, millest on igal aastal rahalisi ressursse puudu, on laste huvihariduse kättesaadavuse tagamine, seega nemad suunaks raha sinna.

MTÜ Eesti Üliõpilaskondade Liit vastas, et sellise summaga oleks kindlasti võimalik toetada huvikaitse tegevus ning panna olemasolevad algatused liikuma.

Eesti Kurtide Liit suunaks raha kurtide kogukonna visuaalse ligipääsetavuse IT taristusse, ning nende jaoks oleks see väga mõjusa suurusega annetus.

EOK eelarve on 15 miljonit eurot, seega ei oleks antud summa puhul neile suurt mõju. Küll aga tõi nad välja, et antud summat kasutaksid paari noorsportlase toetamiseks.

Eestimaa Loomakaitse Liit tõi välja, et nende organisatsioonil on igakuised tuhandetesse ulatuvad loomade raviarved ja seega jäetaks varu ilmselt selle jaoks. Abivajajaid on palju ja samuti on palju ka olukordi, kus konkreetse looma raviraha ei saa kokku (annetusi ei tule nii palju) ning seega oleks reserv, mida sel otstarbel kasutada.

Päästeliit vastas, et nende jaoks on kõik annetused väga olulised ning nad kasutaksid summat oma tegevuskavas olevate ettevõtmiste elluviimiseks.

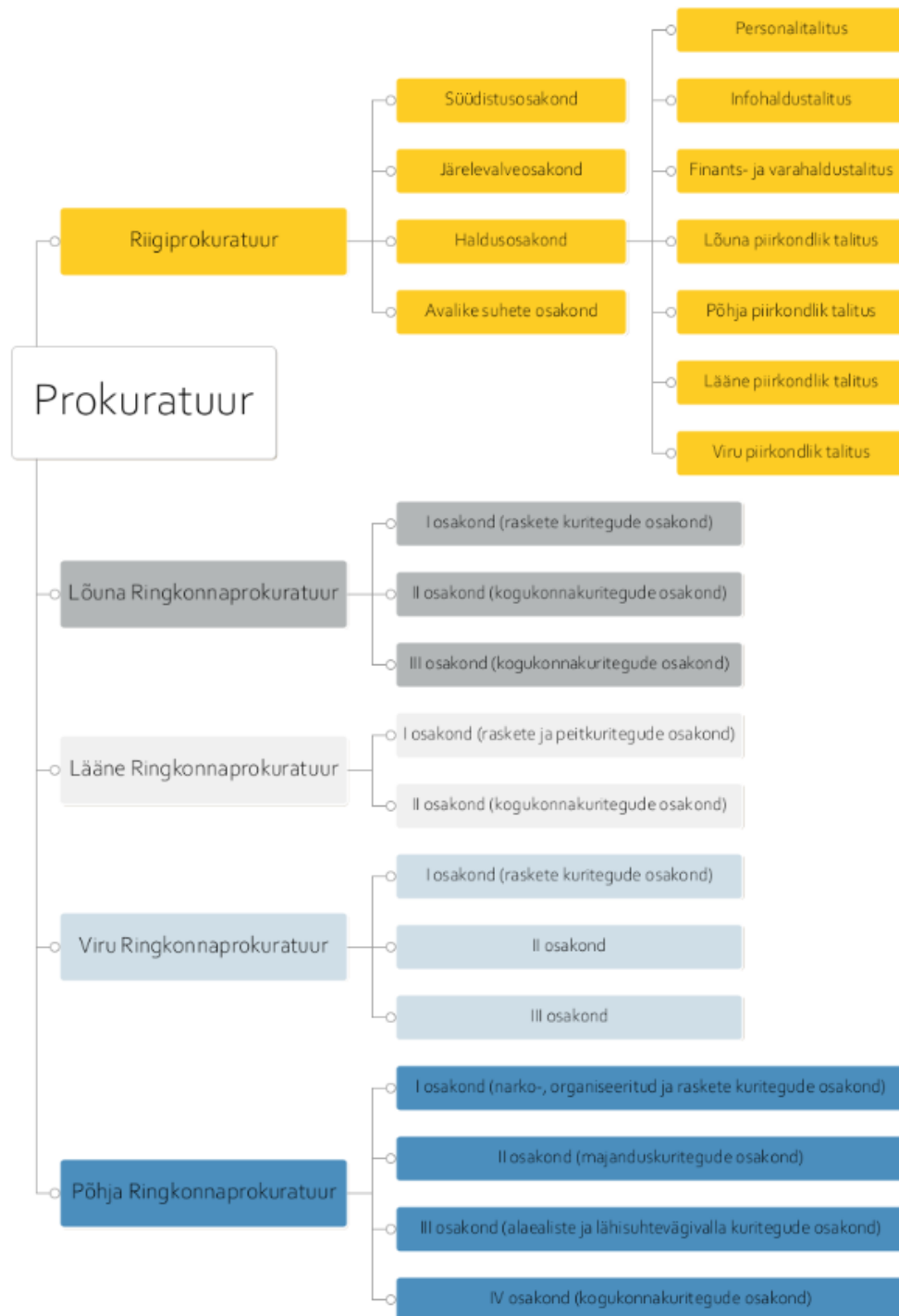
Muud MTÜ-d tõi välja, et selle rahasumma kasutaks liikmete ja võrgustiku koolitamiseks, vajaliku inventari soetamiseks ja inflatsioonist põhjustatud lisakulutuste katmiseks.

Lisa 6 – Alari Rammo intervjuu küsimused

Alari Rammo, Mõttekoja Praxis juhatuse liige, riigivalitsemise ja kodanikuühiskonna ekspert.

1. Milline on Teie hinnang antud projekti elluviimisele ja kasutuselevõtmisele?
2. Kas olete varem sarnaste ettevõtmistega kokku puutunud ja milline on Teie kogemus nendega?
3. Milliseid kasutegureid näete projekti üle-eestiliselt kasutusele võtmisel?
4. Milline on Teie hinnang sellele, et MTÜ-d saavad annetuse koheselt enda kasutusse, mitte ei lähe riigituludesse?
5. Milliseks hindate projekti mõju organisatsioonide huvikaitsele?
6. Pilootprojekt vältas 1. maist 2020 kuni 31. detsembrini 2020 ning selle aja jooksul said MTÜ-d makseid kokku summas 30 050 eurot. Millist mõju avaldab Teie arvates sellise summa jõudmine üldsuse huvide toetamiseks?
7. Kui palju mõjutavad Teie hinnangul rahalised annetused MTÜ-de käekäiku? 5-väga palju, 4-palju, 3-mõjutavad, aga mitte palju, 2-pigem ei mõjuta, 1-ei mõjuta üldse. Palun põhjendage oma valikut.
8. Millist tüüpi annetused on Teie silmis MTÜ-de jaoks kõige kasulikumad või tõhusamad, et tagada missiooni elluviimine?

Lisa 7 – Prokuratuuri struktuur

Joonis 1, lisa 7. Prokuratuuri struktuur [9].

Lisa 8 – Kasutusmallide kirjeldused

Tabel 7. Kasutusmall UC1: Sihtotstarbelise kohustuse lisamine (autori koostatud).

Nimetus	UC1 Sihtotstarbelise kohustuse lisamine
Kirjeldus	Kasutaja soovib lisada sihtotstarbelist kohustust (PRIS).
Tegutseja	Menetleja, E-toimik
Eeltingimused	<ol style="list-style-type: none"> 1. Menetleja on oma kasutajaga PRIS-i sisse loginud. 2. Kasutajal on vastavad õigused. 3. Kasutaja avanud PRIS-i toimingus 'Kriminaalmenetluse lõpetamise määrus või 'Kriminaalmenetluse lõpetamise taotlus' kohustuse lisamise vaate.
Põhistsenaarium	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutaja valib kohustuse liigi "Kindla summa tasumine sihtotstarbeliseks kasutamiseks üldsuse huvides". <ul style="list-style-type: none"> ▪ Süsteem täidab piirkonna valiku automaatselt menetleja tööpiirkonna maakonna/maakondadega. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kasutaja muudab piirkonna valikut, valides ühe, mitu või kõik piirkonnad/maakonnad. 2. Kasutaja valib tegevusala rippmenüü valikust ühe, mitu või kõik tegevusalad (valdkonnad). 3. Kasutaja genereerib "Genereeri makse saaja" nupuga makse saaja. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Süsteem kuvab kasutajale MTÜ nime ja registrikoodi. ▪ Süsteem logib maha kasutaja ja MTÜ andmed. 4. Kasutaja kontrollib MTÜ sobivust, vajutades nupule "+Kontrolli äriregistrist". <ul style="list-style-type: none"> ▪ Süsteem teostab automaatse PRIS-i kaudse äriregistri ettevõtja detailandmete päringu ja kuvab kasutajale tulemust uuel vahelehel. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kasutaja veendub MTÜ sobivuses. 5. Kasutaja sisestab kohustuse summa. 6. Kasutaja sisestab kohustuse tähtaja. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pikema kui 6 kuuse tähtaja lisamisel ilmub kasutajale infokolmnurk, millele kursoriga liikudes kuvatakse infoteksti: "Kohustuse täitmise tähtaeg on pikem kui 6 kuud. Palun veendu, et sisestatud tähtaeg on korrektne." 7. Kasutaja kinnitab kohustuse lisamine nupuga "Kinnita".

	<p>8. Kasutaja täidab muud toimingu kinnitamiseks vajalikud andmed ja kinnitab toimingu.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Süsteem lisab kohustusele MTÜ makserekvisiidid ja muud makse sooritamiseks vajalikud andmed. ▪ Kohustuse andmed liiguvad läbi E-toimiku AET-i.
<p>Alternatiivstsenaarium</p>	<p>AS 01 Kasutaja pole kohustuse lisamise vaates valinud vähemalt üht piirkonda/maakonda ja/või tegevusala (põhistsenaarium punkt 1-2) või tehtud valikute järel on valimis alla 5 MTÜ.</p> <p>1. Kasutajale kuvatakse infoteadet: “Makse saaja genereerimise võimalus tekib, kui piirkonna ja tegevusala valiku järgselt on valimis vähemalt 5 makse saajat. Palun täiendage piirkonna ja/või tegevusala valikuid.</p> <p>2. Kasutaja täiendab valikuid ja jätkab põhistsenaariumi punktidega 3-8.</p> <p>AS 02 Kasutaja teostatud äriregistri kontrollist selgub, et genereeritud MTÜ ei ole sobilik. Kasutaja on läbinud põhistsenaariumi punktid 1-4, aga selgub, et kohustatud isik on MTÜ juhatuse liige ja/või kasutaja on ise MTÜ-ga seotud.</p> <p>1. Kasutaja vajutab kohustuse lisamise vormil “Genereeri uus makse saaja”</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kasutajale kuvatakse modaali uue makse saaja genereerimise põhjuse sisestamiseks. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kasutaja märgib märkeruudu “Seos makse saajaga” ja/või sisestab vabatekstilise põhjuse. ▪ Kasutaja vajutab nuppu “Kinnita” ning modaali sulgub. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Süsteem genereerib taustal uue makse saaja. ▪ Süsteem logib maha uue makse saaja genereerimise põhjuse(d), loobutud MTÜ ja kasutaja andmed. ▪ Süsteem kuvab kohustuse lisamise vormil uut MTÜ nime ja registrikoodi. <p>2. Kasutaja jätkab põhistsenaariumi punktidega 4-8.</p> <p>AS 03 Kasutaja genereerib makse saaja ning jätab kohustuse lisamise pooleli.</p> <p>1. Kasutaja läbib põhistsenaariumi punktid 1-3</p> <p>2. Kasutaja sulgeb kohustuse lisamise akna.</p>

	3. Süsteem logib maha kasutaja ja MTÜ andmed. 4. Kohustuse lisamine jääb pooleli.
Tulemus	Kasutaja sai lisada sihtotstarbelise kohustuse.

Tabel 8. Kasutusmall UC2: Tegevuslogide vaatamine (autori koostatud).

Nimetus	UC2 Tegevuslogide vaatamine
Kirjeldus	Kasutaja soovib vaadata konkreetse kasutaja sihtotstarbeliste oportuunitedikohustuste määramise tegevuslogisid (PRIS).
Tegutseja	Menetleja
Eeltingimused	1. Menetleja on oma kasutajaga PRIS-i sisse loginud. 2. Kasutajale on antud õigus tegevuslogide vaatamisele.
Põhistsenaarium	1. Kasutaja on PRIS-i tegevuslogide vaates sisestanud otsitava kasutaja nime või isikukoodi, menetluse numbriga ja perioodi (olemasolev funktsionaalsus). 2. Kasutaja on saanud PRIS-i andmebaasist vasteks kõik päringule vastava kasutaja logikirjed (olemasolev funktsionaalsus). 3. Kasutaja valib kirje logi liigiga "Makse saaja genereerimine". 4. Kasutajale avatakse logikirje detailandmete vaade. 5. Kasutaja näeb otsitava kasutaja genereeritud MTÜ-de andmeid ja/või loobumise põhjuseid.
Alternatiivstsenaarium	AS 01 Otsitava kasutaja kohta ei leita logikirjeid liigiga "Makse saaja genereerimine". 1. Kasutaja läbib põhistsenaariumi punktid 1-2. 2. Kasutaja ei leia logikirjet liigiga "Makse saaja genereerimine".
Tulemus	Kasutaja sai vaadata konkreetse kasutaja makse saaja genereerimisega seotud tegevuslogisid.

Tabel 9. Kasutusmall UC3: Kohustuse summa muutmine (autori koostatud).

Nimetus	UC3 Kohustuse summa muutmine
Kirjeldus	Kasutaja soovib kinnitatud kohustuse summat muuta (PRIS).
Tegutseja	Menetleja, E-toimik
Eeltingimused	<ol style="list-style-type: none"> 1. Menetleja on oma kasutajaga PRIS-i sisse loginud. 2. Kasutajal on vastavad õigused. 3. Kohustuse summat saab muuta ainult kohustusel liigiga “Kindla summa tasumine sihtotstarbeliseks kasutamiseks üldsuse huvides”. 4. Kinnitatud kohustuse summat saab muuta ainult kriminaalmenetluse lõpetamise määruse jätkutoiminguga.
Põhistsenaarium	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutaja lisab kinnitatud kohustust sisaldavalt määruselt jätkutoiminguna “Kriminaalmenetluse lõpetamise määruse muutmise määruse”. 2. Kasutaja avab uuel avanenud toimingult kohustuse detailandmete vaate. 3. Kasutaja vajutab kohustuse detailandmete vaates “Muuda” nuppu. 4. Kasutajale kuvatakse uuel modaalis kohustuse muutmise vaade. 5. Kasutajale kuvatakse eelnevalt sisestatud kohustuse andmeid ja summa muutmise väli. 6. Kasutaja sisestab väljale “Muudetud kohustus” uue kohustuse summa. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kasutaja sisestab summa muutmise põhjuse. 7. Kasutaja vajutab modaalil nuppu “Kinnita” ning modaal sulgub. 8. Kasutaja täidab muud toimingut kinnitamiseks kohustuslikud väljad ja kinnitab toimingut. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Andmed salvestuvad E-toimikusse. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kohustuse andmed AET-is uuenevad. 9. Kasutajale kuvatakse kohustuse detailandmete vaates esialgset kohustuse summat, muudetud summat ja muutmise põhjust.

Alternatiivstsenaarium	<p>AS 01 Kasutaja muudab lisaks kohustuse summale ka kohustuse tähtaega.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutaja läbib põhistsenaariumi sammud 1-5. 2. Kasutaja muudab kohustuse tähtaega ning sisestab pikema tähtaja kui 6 kuud. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pikema kui 6 kuuse tähtaja lisamisel ilmub kasutajale infokolmnurk, millele kursoriga liikumise korral kuvatakse infoteksti: “Kohustuse täitmise tähtaeg on pikem kui 6 kuud. Palun veendu, et sisestatud tähtaeg on korrektne.” ▪ Märgitud aega hakatakse arvestama kohustuse lisamisel määratud rakendumise alguskuupäevast. 3. Kasutaja korrigeerib vajadusel uut tähtaega. 4. Kasutaja jätkab põhistsenaariumi tegevustega 6-9. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kohustuse detailandmete vaates kuvatakse uut täitmise tähtaega.
Tulemus	Kasutaja sai muuta kinnitatud kohustuse summat.

Tabel 10. Kasutusmall UC4: Laekumise ja maksetõendi käsitsi sisestamine (autori koostatud).

Nimetus	UC4 Laekumise ja maksetõendi käsitsi sisestamine
Kirjeldus	Kasutaja soovib sisestada käsitsi tasutud laekumist ja maksetõendit (PRIS).
Tegutseja	Menetleja, E-toimik
Eeltingimused	<ol style="list-style-type: none"> 1. Menetleja on oma kasutajaga PRIS-i sisse loginud. 2. Kasutajal on vastavad õigused. 3. Laekumist saab lisada ainult kohustusele liigiga “Kindla summa tasumine sihtotstarbeliseks kasutamiseks üldsuse huvides”.
Põhistsenaarium	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutaja vajutab kohustuse detailandmete vaatelt nuppu “Seo laekumisega”. 2. Kasutajale kuvatakse laekumise lisamise modaali. 3. Kasutaja sisestab maksja nime, summa, maksmise kuupäeva, maksja konto. 4. Kasutaja laeb üles maksetõendi. 5. Kasutaja vajutab nuppu “Seo nõue laekumisega”

	<p>6. Modaal sulgub ning kasutajale kuvatakse kohustuse detailandmete vaates:</p> <p>6.1. Uuenenud kohustuse summa jääki.</p> <p>6.2. Käsitsi lisatud laekumise andmeid koos märkega “Käsitsimakse”.</p> <p>7. Andmed salvestuvad E-toimikusse.</p> <p>7.1. Laekumise info saadetakse AET-i.</p> <p>7.1.1. AET-i kohustuse detailandmete info uueneb.</p> <p>8. Kasutaja näeb lisatud maksetõendit PRIS-is menetluse detailandmete vaate dokumentide või toimingute alamjaotise all.</p>
Alternatiivstsenaarium	<p>AS 01 Kasutaja sisestab laekumise ilma maksetõendit lisamata.</p> <p>1. Kasutaja läbib põhistsenaariumi punktid 1-3 ja 5-7.</p>
Tulemus	Kasutaja sai kohustusele lisada laekumise ja maksetõendi.

Tabel 11. Kasutusmall UC5: Käsitsi sisestatud laekumise ja maksetõendi muutmine (autori koostatud).

Nimetus	UC5 Käsitsi sisestatud laekumise ja maksetõendi muutmine
Kirjeldus	Kasutaja soovib muuta käsitsi lisatud laekumist ja maksetõendit (PRIS).
Tegutseja	Menetleja, E-toimik
Eeltingimused	<p>1. Menetleja on oma kasutajaga PRIS-i sisse loginud.</p> <p>2. Kasutajal on vastavad õigused.</p> <p>3. Muuta saab ainult käsitsi lisatud laekumisi ja maksetõendeid.</p> <p>4. Kasutaja on kohustuse detailandmete vaates ning talle kuvatakse kõiki kohustuse laekumisi.</p>
Põhistsenaarium	<p>1. Kasutaja vajutab muudetava laekumise pliiatsiikoonile.</p> <p>2. Kasutajale kuvatakse laekumise muutmise modaal.</p> <p>3. Kasutaja muudab laekumise summat.</p> <p>4. Kasutaja asendab maksetõendi uuega.</p> <p>5. Kasutaja vajutab “Kinnita” nupule.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Modaal sulgub ning kasutajale kuvatakse kohustuse detailandmete vaates: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Uuenenud kohustuse summa jääki. ▪ Muudetud laekumise rida ilma pliatsiikoonita (seda laekumise rida enam muuta ei saa) ▪ Uut miinuskandega rida märkega “Paranduskanne” (E-toimikusse saadetakse taustal algne laekumise miinussummaga ning seejärel kohe uute andmetega laekumine). ▪ Uut laekumise rida (kehtiv laekumine, mida saab pliatsiikoonilt muuta). ▪ Kasutaja näeb uut maksetõendit menetluse detailandmete vaate dokumentide või toimingute alamjaotise all ning laekumise muutmise vaates. <p>6. Andmed salvestuvad E-toimikusse.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Laekumise info saadetakse AET-i. <ul style="list-style-type: none"> ▪ AET-i kohustuse detailandmete info uueneb.
Alternatiivstsenaarium	<p>AS 01 Kasutaja soovib muuta laekumisele lisatud maksetõendit.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutaja läbib põhiprotsessi punktid 1-4. 2. Kasutaja vajutab “Kinnita” nupule. 3. Modaal sulgub. 4. Kasutaja näeb uut maksetõendit menetluse detailandmete vaate dokumentide või toimingute alamjaotise all (asendas muudetud maksetõendi) ning laekumise muutmise vaates.
Tulemus	Kasutaja sai laekumist ja maksetõendit muuta.

Tabel 12. Kasutusmall UC6: Käsitsi sisestatud laekumise ja maksetõendi kustutamine (autori koostatud).

Nimetus	UC6 Käsitsi sisestatud laekumise ja maksetõendi kustutamine
Kirjeldus	Kasutaja soovib käsitsi lisatud laekumist ja maksetõendit kustutada (PRIS).
Tegutseja	Menetleja, E-toimik
Eeltingimused	<ol style="list-style-type: none"> 1. Menetleja on oma kasutajaga PRIS-i sisse loginud. 2. Kasutajal on vastavad õigused.

	<ol style="list-style-type: none"> 3. Kustutada saab ainult käsitsi lisatud laekumisi ja maksetõendeid. 4. Kasutaja on kohustuse detailandmete vaates ning talle kuvatakse kõiki kohustuse laekumisi.
Põhistsenaarium	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutaja vajutab kustutatava laekumise real pliitsiikoonile. 2. Kasutajale kuvatakse laekumise muutmise modaal. 3. Kasutaja vajutab nuppu “Kustuta laekumine” 4. Kasutajale kuvatakse kontrollküsimust: “Kas oled kindel, et soovid laekumist kustutada?” 5. Kasutaja vajutab nupule “Jah”. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Teade sulgub. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kasutaja suunatakse kohustuse detailandmete vaatesse ning kuvatakse kohustuse: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Uuenenud summa jääki. ▪ Kustutatud laekumise rida ilma pliitsiikoonita (seda laekumist enam kustutada ei saa). ▪ Uut miinuskandega rida märkega “Paranduskanne” (E-toimikusse saadetakse taustal algne laekumise miinussumma ning seejärel kohe uute andmetega laekumine). ▪ Maksetõend kustub PRIS-ist. 6. Andmed salvestuvad E-toimikusse. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Laekumise info saadetakse AET-i. ▪ AET-i kohustuse detailandmete info uueneb.
Alternatiivstsenaarium	<p>AS 01 Kasutaja soovib kustutada laekumisele lisatud maksetõendit.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutaja läbib põhistsenaariumi punkti 1-2. 2. Kasutaja vajutab maksetõendi kõrval asuvale prügikastiikoonile ning maksetõend eemaldatakse. 3. Kasutaja vajutab modaalil nupule “Kinnita”. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Modaal sulgub ja kasutaja suunatakse kohustuse detailandmete vaatesse. ▪ Maksetõend kustub PRIS-ist.
Tulemus	Kasutaja sai laekumist ja maksetõendit kustutada.

Tabel 13. Kasutusmall UC7: Kohustuse tasumisest ajakohase ülevaate saamine (autori koostatud).

Nimetus	UC7 Kohustuse tasumisest ajakohase ülevaate saamine
Kirjeldus	Kasutaja soovib saada kohustuse tasumisest ajakohast ülevaadet (PRIS).
Tegutseja	Menetleja, E-toimik
Eeltingimused	<ol style="list-style-type: none"> 1. Menetleja on oma kasutajaga PRIS-i sisse loginud. 2. Kasutajal on vastavad õigused.
Põhistsenaarium	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutaja asub kohustuse detailandmete vaates. 2. Kasutajale kuvatakse E-toimikust järgmised andmed: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Läbi AET-i makselingi tasutud makseid, mis on eristatud märkega “Pangalingimakse”. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lisaks kuvatakse iga makse kohta maksja nime, maksja kontot, makse sooritamise kuupäeva, summat. ▪ Käsitsi sisestatud laekumisi, mis on eristatud märkega “Käsitsimakse”. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lisaks kuvatakse iga makse kohta maksja nime, maksja kontot (kui täidetud), makse sooritamise kuupäeva, summat. ▪ Kohustuse summa jääki. ▪ Laekumisi, mida on muudetud või kustutatud (ilma pliitsiikoonita). <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vastava laekumise rea all kuvatakse “Paranduskanne” märkega rida. ▪ Laekumisi, mida saab muuta ja kustutada (pliitsiikooniga).
Alternatiivstsenaarium	<p>AS 01 Kohustuse tasumiseks ei ole tehtud/sisestatud ühtki makset.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutaja asub kohustuse detailandmete vaates. 2. Kasutajale kuvatakse: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kohustuse summa jääki.
Tulemus	Kasutaja saab vaadata kohustuse ajakohast ülevaadet.

Tabel 14. Kasutusmall UC8: Maksetähtaja saabumise teavituste saamine (autori koostatud).

Nimetus	UC8 Maksetähtaja saabumise teavituste saamine
Kirjeldus	Kohustatud isik peab saama maksetähtaja saabumise teavitusi (E-POST)
Tegutseja	Kohustatud isik, E-toimik
Eeltingimused	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kohustatud isik on AET-ist tellinud kohustuse maksetähtaja lähenemise emaili teavituse. 2. Kohustatud isik ei ole kohustust täielikult tasunud.
Põhistsenaarium	<ol style="list-style-type: none"> 1. E-toimik edastab AET-i teavitused vastavalt ajakavale. 2. Kohustatud isik saab emaili teavitusi järgmiselt: <ul style="list-style-type: none"> ▪ 15 päeva enne maksetähtaja saabumist; ▪ 3 päeva enne maksetähtaja saabumist; ▪ 0 päeva enne maksetähtaja saabumist. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Teavitus sisaldab kohustatud isiku nime, menetluse numbrit, menetluse pealkirja, tähtaja saabumise aega päevades, kohustuse tasumata jäägi summa ja tasumise tähtaega.
Alternatiivstsenaarium	<p>AS 01 Kasutaja ei ole maksetähtaja saabumise emaili teavitusi tellinud.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kohustatud isik ei saa teavitusi.
Tulemus	Kohustatud isik saab enne maksetähtaja saabumist teavitusi.

Tabel 15. Kasutusmall UC9: Kohustuse täidetuks saamise teavituse saamine (kohustatud isik) (autori koostatud).

Nimetus	UC9 Kohustuse täidetuks saamise teavituse saamine
Kirjeldus	Kohustatud isik peab saama kohustuse täidetuks saamise teavituse (E-POST).
Tegutseja	Kohustatud isik, E-toimik
Eeltingimused	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kohustatud isik on AET-ist tellinud emailile täidetuks saamise teavituse. 2. Kohustatud isik on kohustuse täies ulatuses tasunud.

Põhistsenaarium	<ol style="list-style-type: none"> 1. E-toimik edastab AET-i teavituse kohustatud isikule emailile. 2. Kohustatud isik saab emailile teavituse. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Teavitus sisaldab kohustatud isiku nime, menetluse numbrit, menetluse pealkirja ja kohustuse summat, milles on kohustus täidetud.
Alternatiivstsenaarium	AS 01 Kasutaja ei ole AET-is kohustuse täidetuks saamise teavitust tellinud.
Tulemus	Kohustatud isik saab kohustuse täidetuks saamise teavituse.

Tabel 16. Kasutusmall UC10: Kohustuse täidetuks saamise teavituse saamine (menetleja) (autori koostatud).

Nimetus	UC10 Kohustuse täidetuks saamise teavituse saamine
Kirjeldus	Menetleja peab saama teavituse, kui kohustus saab täidetud (PRIS).
Tegutseja	Menetleja, E-toimik
Eeltingimused	<ol style="list-style-type: none"> 1. Menetleja on (e-mailile ja/või PRIS-i) kohustuse täidetuks saamise teavituse tellinud. 2. Teavitust ei saadeta, kui täidetuks saamise tekitas menetleja (näiteks sisestas käsitsi viimase osamakse laekumise, mille tõttu muutus kohustus täidetuks). 3. Teavitus vaadetakse kui kohustatud isik tasus viimase osamakse makseteenuse kaudu ning kohustus sai täies ulatuses täidetud. 4. PRIS-i teavituste lugemiseks peab menetleja olema oma kasutajaga PRIS-i sisse loginud.
Põhistsenaarium	<ol style="list-style-type: none"> 1. AET-ist jõuab kohustuse täitmise info E-toimikusse. 2. E-toimik edastab menetlejale PRIS-i teavituse. 3. Menetleja saab teavituse (e-mailile ja/või PRIS-i) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Teavitus sisaldab kohustatud isiku nime, isikukoodi, kohustuse liiki, tasutud kohustuse summat ja otselinki, millelt saab liikuda PRIS-i menetluse detailandmete kohustuse vaatesse.

Alternatiivstsenaarium	AS 01 Menetleja ei ole PRIS-is kohustuse täidetuks saamise teavitust tellinud. 1. Menetleja ei saa teavitust.
Tulemus	Menetleja saab teavituse, kui kohustus saab täidetuks.

Tabel 17. Kasutusmall UC11: Maksetähtaja ületamise teavituste saamine (autori koostatud).

Nimetus	UC11 Maksetähtaja ületamise teavituste saamine
Kirjeldus	Menetleja peab saama teavitusi, kui maksetähtaeg saab ületatud (PRIS).
Tegutseja	Menetleja, E-toimik
Eeltingimused	<ol style="list-style-type: none"> 1. Menetleja on (e-mailile ja/või PRIS-i) kohustuse maksetähtaja ületamise teavituse tellinud. 2. Kohustatud isik jättis kohustuse täies ulatuses (põhistsenaariumi) või osaliselt (alternatiivstsenaarium) tähtaegselt tasumata. 3. PRIS-i teavituste lugemiseks peab menetleja olema oma kasutajaga PRIS-i sisse loginud.
Põhistsenaarium	<ol style="list-style-type: none"> 1. E-toimik edastab PRIS-i teavitused vastavalt ajakavale. 2. Menetleja saab teavituse maksetähtaja ületamise kohta järgnevalt: <ul style="list-style-type: none"> ▪ 5 päeva peale maksetähtaja ületamist; ▪ 15 päeva peale maksetähtaja ületamist; ▪ 30 päeva peale maksetähtaja ületamist. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Teavitus sisaldab kohustatud isiku nime, isikukoodi, kohustuse liiki, ületatud päevade arvu ja otselinki, millelt saab liikuda otse PRIS-i menetluse detailandmete kohustuse vaatesse.
Alternatiivstsenaarium	<p>AS 01 Kohustatud isik täitis kohustuse maksetähtajaks osaliselt.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Menetleja saab teavitusi vastavalt põhistsenaariumile, aga teavitused sisaldavad lisainfot: <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Tasutud summa. 1.2. Kohustuse tasumata jääk.

Tulemus	Menetleja saab teavitusi, kui maksetähtaeg saab ületatud.
----------------	--

Tabel 18. Kasutusmall UC12: Kohustuse tasumine (autori koostatud).

Nimetus	UC12 Kohustuse tasumine
Kirjeldus	Kohustatud isik saab kohustust makselingi kaudu tasuda (AET).
Tegutseja	Kohustatud isik, Makseteenus, E-toimik
Eeltingimused	1. Kohustatud isik peab olema AET-is kasutajana sisselogitud.
Põhistsenaarium	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutaja avab kohustuse detailandmete vaate. 2. Kasutajale kuvatakse makseplokki: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kasutajale kuvatakse summa lahtris kohustuse jääki. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kasutaja sisestab summa, mida soovib tasuda. ▪ Kasutaja märgib märkeruudu "Olen lugenud ja nõustun makse sooritamise tingimustega". ▪ Kasutaja vajutab pangaikoonile. 3. Kasutaja suunatakse pank sisselogimise vaatesse. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kasutaja logib pank ja suunatakse makse sooritamise aknasse. 4. Kasutaja sooritab makse. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kasutajale kuvatakse panga poolset makse õnnestumise teadet. 5. Kasutaja suunatakse tagasi AET-i kohustuse detailandmete vaatesse. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Makseteenus edastab AET-le makse "õnnestunud" seisundi. ▪ Makse kantakse MTÜ kontole. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Makseselgitusse lisatakse maksja isikukood. ▪ AET-i kohustuse vaates kuvatakse kasutajale makse õnnestumise teadet: "Tasumine õnnestus". ▪ Kasutaja näeb kohustuse detailandmete vaates uuenenud kohustuse infot. 6. Andmed salvestuvad E-toimikusse.
Alternatiivstsenaarium	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutaja läbib põhistsenaariumi punktid 1-3. 2. Kasutaja sooritab makse.

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kasutajale kuvatakse panga poolset makse ebaõnnestumise teadet. <p>3. Kasutaja suunatakse tagasi AET-i kohustuse detailandmete vaatesse.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Makseteenus edastab AET-le makse “ebaõnnestunud” seisundi. ▪ AET-i kohustuse vaates kuvatakse kasutajale makse õnnestumise teadet: “Tasumine ebaõnnestus, palun proovi uuesti”.
Tulemus	Kohustatud isik tasus kohustuse või kohustuse osamakse makselingi kaudu.

Lisa 9 – Komponentdiagrammi komponentide kirjeldus

Komponent	Kirjeldus
äriregister	Portaal, millest on kättesaadavad Eesti juriidiliste isikute andmed.
PRIS	Prokuratuuri infosüsteem.
Kasutajaliides (PRIS)	Prokuratuuri infosüsteemi kasutajaliides, ehk vaade, mille kaudu menetleja saab lisada ja hallata kohustusi.
Andmebaas (PRIS)	Prokuratuuri infosüsteemi andmebaas, kus hoitakse PRIS-i poolseid andmeid.
AET	Avaliku E-toimiku infosüsteem
Kasutajaliides (AET)	Avaliku E-toimiku infosüsteemi kasutajaliides, ehk vaade, mille kaudu kohustatud isik saab näha ja tasuda talle määratud kohustusi.
Andmebaas (AET)	Avaliku E-toimiku infosüsteemi andmebaas, kus hoitakse AET-i poolseid andmeid.
E-toimik	Keskne infosüsteem, millel puudub kasutajaliides. E-toimik on ühendab klientsüsteeme ja nende omavahelist infoliikumist.
Teavitaja (E-toimik)	Teavitusi haldav ja välja saatev E-toimiku süsteemi komponent.
Kohustatud isiku e-posti rakendus	E-posti rakendus, kus kohustatud isik saab lugeda temale saabunud teavitusi.
Menetleja e-posti rakendus	E-posti rakendus, kus menetleja saab lugeda temale saabunud teavitusi.

Lisa 10 – Prototüübi ekraanivaated

Menetlus 23730000134

Seisund Menetluses

Algus 14.04.2023

Salastatud Ei

Toiming 23730000134/2

Kriminaalmenetluse lõpetamise määr

Täielik lõpetamine

Üldandmed	Menetluskulud	Kohus
Isik	Liik	
Terje Tervis (J) - Kahtlustatav		

Printi kohustused

Dokumendid

Põhifail Lisa_19_XKruv...
14.04.2023 13:00
E1_000_278002

Lisafailid

Avalikus E-Toimikus nähtavus ja ka...

Rakendumise lõppkuupäev -

Lõpetamise alus -

Selgitus -

Laekumised

Maksja	Maksja konto	Kuupäev	Summa
--------	--------------	---------	-------

Seisundite ajalugu

Seisund	Alguskuupäev	Lõppkuupäev	Toimingu nr
Mõistmisel/Kohaldamisel	14.04.2023	14.04.2023	23730000134/2
Jõustunud	14.04.2023		23730000134/2

Muuda Väljasta kvitung Seo laekumisega

Joonis 23. Prototüüp: laekumise lisamine (autori koostatud).

PRIS
Kohustus

Menetlus 23730000134

Seisund: Menetlus lõpetatud

Algus: 14.04.2022

Salastatud: Ei

Toimingute lisamine

Kriminaalmenetluse lõpetamine

Täielik lõpetamine

Üldendmised

Isik: Terje Tervis (Kahtlustatav)

Dokumendid

Põhifail *

Lisafailid

Avalikus E-Toimikus nähtav

Lisa põhistatud määrus

Lisa kriminaalmenetluse lõpetamise määrus

Lisa kriminaalmenetluse lõpetamise määrus

Lisa kriminaalmenetluse uuendamine

Kohustatud isik Terje Tervis

Liik Kindla summa tasumine sihtotstarbeliseks kasutamiseks üldsuse huvides

Summa 500 EUR (Euro)

Rakendumise kuupäev 01.02.2022

Täitmise tähtaeg 25.08.2022

Täpsustus -

Makse saaja 123456 MTÜ

Pangakonto SEB PANK EE571010220229377

Viitenumber

Täidetud Ei

Rakendumise lõppkuupäev -

Lõpetamise alus -

Selgitus -

Laekumised

Maksja	Maksja konto	Kuupäev	Summa	Makseviis
Terje Tervis	EE234234543213213	02.02.2022	50.00 €	Pangalingimakse
Terje Tervis	EE234234543213213	04.02.2022	100.00 €	Käsitsemiseks
Terje Tervis		05.02.2022	100.00 €	Käsitsemiseks
Paranduskanne		05.02.2022	-100.00 €	Käsitsemiseks
Terje Tervis	EE234234543213213	04.02.2022	200 €	Pangalingimakse
Terje Tervis	määramata	09.02.2022	50.00 €	Käsitsemiseks

Kohustuse jääk: 100.00 €

Seisundite ajalugu

Seisund	Alguskuupäev	Lõppkuupäev	Toimingu nr
Mõistmisel/Kohaldamisel	15.02.2022	15.02.2022	22730000058/2
Jõustunud	15.02.2022		22730000058/2

Joonis 24. Prototüüp: kohustuse detailandmete vaade (autori koostatud).

Lisa 11 – Mõõdikute loomise analüüs

Tabel 19. Mõõdikute loomise analüüs (autori koostatud).

Eesmärk	Ülesanne	Selgitus	Sihtväärtuse leidmise viis
Kõikidel Prokuratuuri asutustel on võimalik sihtotstarbelisi oportuniteedikohustusi objektiivsetel alustel määrata.	Suurendada sihtotstarbeliste oportuniteedikohustuste määramist võimaldavate Prokuratuuride arvu 80% võrra.	Eesmärk on otseses kooskõlas tooteomaniku eesmärgiga tagada seaduse järgitavus. Kõige olulisem mõõdik, mille järgi hinnata, kas eesmärk on täidetud.	Prokuratuuri asutusi on 5 ja ainult ühele neist on loodud võimalus kasutada Excelis hallatavat kohustuse määramise süsteemi.
Kõik Ringkonnaprokuratuurid kasutavad sihtotstarbeliste oportuniteedikohustuste määramist.	Suurendada sihtotstarbeliste oportuniteedikohustuste regulaarselt kasutada võimaldavate Ringkonnaprokuratuuride arvu 75% võrra.	Riigiprokuratuuris menetlejate kriminaalasjade iseloom on selline, kus sihtotstarbeliste oportuniteedikohustuste määramine ei pruugi olla menetluslikult põhjendatud. Valdavalt kasutavad sihtotstarbeliste kohustuste määramist Ringkonnaprokuratuurid ning seetõttu ei ole Riigiprokuratuuri antud mõõdikusse kaasamine vajalik.	Ringkonnaprokuratuure on 4 ja ainult üks neist kasutab Excelis hallatavat kohustuse määramise süsteemi.

Eesmärk	Ülesanne	Selgitus	Sihtväärtuse leidmise viis
<p>Sihtotstarbeliste oportuuniteedikohustuste lisamisele ja haldamisele kuluva aja vähendamine Prokuratuuri töös.</p>	<p>Exceli tabelite haldamise aja vähendamine Prokuratuuri töös 100% .</p>	<p>Prokuratuuri läbiviidud pilootprojekti ajaanalüüsist selgus, et laekumisteabe haldusele kulus pilootprojekti raames koos PRIS-i järeltäitmisega kohustuse kohta 8 minutit [52]. PRIS-i järeltäitmise mahaarvestamisel sai autor vastavaks väärtuseks 7 minutit. Tulemusele liideti juurde ühe sihtotstarbelise kohustuse lisamise aeg.</p>	<p>Eesmärgiks on viia antud kohustuse lisamine ja haldamine infosüsteemi, seega Prokuratuuri Excelite kasutamine antud kohustuse haldamiseks peab täielikult lõppema.</p>
	<p>Ühe sihtotstarbelise kohustuse lisamisele kuluva aja vähendamine 95%.</p>	<p>Prokuratuuri läbiviidud pilootprojekti ajaanalüüsist selgus, et makse saaja genereerimisele Excelis kulus 7 minutit kohustuse kohta [52]. Lääne Ringkonnaprokuröri sõnul kulus kohustuse PRIS-i sissekandmiseks (kohustuse väljade täitmiseks) ja äriregistri kontrolliks 3-4 minutit. Praeguse olukorra määratlemiseks arvestas autor ajakuluks 10 minutit.</p>	<p>Sihtväärtus leiti prototüübilt, mõõtes kohustuse lisamise aega. Esimesel mõõtmisel täideti kohustuse lisamiseks vajalikud väljad, genereeriti makse saaja ja teostati äriregistri kontroll. Tulemuseks saadi 25 sekundit. Teisel mõõtmisel genereeriti lisaks makse saaja uuesti. Tulemuseks oli 35 sekundit. Sihtväärtuseks saadi kahe katse keskmine tulemus.</p>

Eesmärk	Ülesanne	Selgitus	Sihtväärtuse leidmise viis
<p>Osalevate MTÜ-de arv võrreldes pilootprojekti osalejate arvuga püsib või suureneb.</p>	<p>2024. aastal on MTÜ-de nimekirjas kõigist määratud maakondadest ja valdkondadest MTÜ-sid.</p>	<p>Sooviks on saada osalema kõigist piirkondadest ja valdkondadest MTÜ-d. Hetkel osalevad ainult Lääne piirkonda kuuluvad MTÜ-d. Laiaulatuslik valim aitab ennetab korruptsiooniohu tekkimist ja annab võimaluse seadust üle-eestiliselt rakendada. Maakondade kohta käiv praeguse olukorra väärtus väljendab Lääne Ringkonnaprokuratuuri alla kuuluvate maakondade arvu. Praeguse olukorra väärtus valdkondade esindatuse osas lähtus autor pilootprojekti esindatud valdkondade arvust.</p>	<p>Esindatud peaksid oleks kõik maakonnad ja valdkonnad, seega on mõlema puhul väärtuseks 100%.</p>

	<p>Tulumaksusoodustusega MTÜ-de osalejate arv on võrdne või suurem kui 39%.</p>	<p>Praeguse olukorra väärtus väljendab pilootprojekti ajal tulumaksusoodustusega Lääne Ringkonnaprokuratuuri alla kuuluvate MTÜ-de osalejate protsentuaalset väärtust.</p>	<p>Pilootprojekti edu tõttu on sihtväärtuse osalusprotsenti piisav, et ka üle-eestiline seaduserakendamise saaks edukalt toimida. Samas loodetakse ka osalejate arvu suurenemisele.</p>
--	---	--	---

Lisa 12 – Prokuratuuri esindajate ja tooteomanikuga

läbiviidud intervjuude küsimused

1. Palun selgitage, kuidas ja miks tekkis idee viia Lääne Ringkonnaprokuratuuris läbi katsetus, et isik tasub oportuuniteedikohustuste täitmiseks annetuse mittetulundusühingule?
2. Mille ajel otsustati sihtotstarbeliste oportuuniteedikohustuste üle-eestilise lahenduse realiseerimisega alustamine?
 - a. Millal otsustati esmakordselt, et seadus on vaja muuta üle-eestiliselt kasutatavaks?
 - b. Kas probleemkohad ja lahendusevariandid kaardistati või alustati analüüsikoosolekutega eeldusel, et lahendusteni jõutakse protsessi käigus?
3. Millised on sihtotstarbeliste oportuuniteedikohustuste käsitsi määramise ja haldamise probleemkohad?
4. Millist kasu näete seaduse kasutuselevõtus:
 - a. Prokuratuurile üldiselt;
 - b. MTÜ-dele;
 - c. Üldisele ühiskonna hüvanguks;
 - d. Riik ja Justiitsministeerium;
 - e. Kohustatud isikule.
5. Kas ja kui palju võib Teie hinnangul kavandatava lahenduse üle-eestiline kasutuselevõtt, võrreldes Lääne Ringkonnaprokuratuuris piloteeritud pilootprojekti käsitsi haldamisega, prokuröride töö ajakulu vähendada?
6. Kui oluline on kavandatava lahenduse üle-eestiliselt kasutamisevõtmise puhul statistika ja miks?
7. Mille kohta soovitakse statistikat teha?
8. Kas ja milline statistika aitaks arenduslahendust edasi arendada?
9. Kas Prokuratuuris, Eestis või välismaal on Teile teadaolevalt sama või sarnast lahendust kasutatud?
10. Kas sihtotstarbelisi oportuuniteedikohustustusi saab määrata hetkel ainult Lääne Ringkonnaprokuratuuris?
11. Kas ja mis osas oleks vaja praegu kavandatud arenduslahendust veel edasi arendada?
12. Kas ja kus näete, et loodavat lahendust saaks veel ära kasutada?
13. Milliseid väljakutseid võib antud lahenduse loomine endaga kaasa tuua?
14. Kuidas võib Teie hinnangul loodava lahenduse kasutuselevõtt mõjutada kuriteo sooritamise retsidiivsust ja üldist kuriteo kordumise ennetamist?
15. Milliste näitajate järgi hindate üle-eestilise lahenduse edukust?
 - a. Mida mõõdetakse ja millised on mõõdikud?
16. Milliseid eesmärke täidab üle-eestilise lahenduse kasutuselevõtt?
17. Millistest printsiipidest/nõuetest Prokuratuur oma tegevuses lähtub ja milliste printsiipidega peab ka kavandatava lahenduse elluviimisel arvestama?
18. Millised Prokuratuuri võimekused toetavad kavandatava lahenduse elluviimist?
19. Millised ressursid on kavandatava lahenduse jaoks eraldatud?

Lisa 13 – Äriinfo mudeli olemite kirjeldused

Tabel 20. Äriinfo mudelis kasutatud andmeolemite kirjeldused (autori koostatud).

Olem	Selgitus
Asutus	Prokuratuuri asutus, kus sihtotstarbelise oportuniteedikohustuse määramist kasutama hakatakse/kasutamist võimaldatakse: Riigiprokuratuur, Lääne Ringkonnaprokuratuur, Põhja Ringkonnaprokuratuur, Lõuna Ringkonnaprokuratuur, Viru Ringkonnaprokuratuur.
Menetlus	Kriminaalmenetlus, mille raames lisatakse kriminaalmenetluse lõpetamise määruse või kriminaalmenetluse lõpetamise taotluse toiminguid.
Toiming	Kriminaalmenetluse lõpetamise määrus või kriminaalmenetluse lõpetamise taotlus on toiming, mille raames määratakse sihtotstarbelisi oportuniteedikohustusi.
Menetleja	Kriminaalmenetlust läbi viiv ja sihtotstarbelise oportuniteedikohustuse määranud prokurör.
Kohustatud isik	Isik, kellele on määratud üks või mitu sihtotstarbelist oportuniteedikohustust.
Kohustus	Sihtotstarbeline oportuniteedikohustus, mille raames peab kohustatud isik tasuma kindlale MTÜ-le määratud summa.
Laekumine	Käsitsi pangas/internetipangas või läbi makseteenuse (AET-i makselingi kaudu) tasutud laekumine.
Maksetõend	Käsitsi pangas/internetipangas tasutud laekumise korral on kohustatud isik kohustatud esitama maksetõendi(d), mis tõendavad laekumiste teostamist. Neid tõendeid saab PRIS-i käsitsi sisestatud laekumiste juurde üles laadida.
Teavitus	Menetlejale ja kohustatud isikule saadetavad kohustuse tasumise/tasumata jätmise teavitus(ed) ning maksetähtaja lähenemise teavitused.
MTÜ	Genereerimisel makse saajaks osutunud ja kinnitatud mittetulundusühing.
Valdkond	MTÜ tegevusala(d). MTÜ-del võib olla üks või mitmeid tegevusalasid.
Maakond	MTÜ tegevuspiirkonda kuuluv Eesti maakond/maakonnad.